

T.C.
ABANT İZZET BAYSAL ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
TÜRKÇE EĞİTİMİ BİLİM DALI

DERS KİTABI OLARAK Z-KİTAP KULLANIMININ
OKUDUĞUNU ANLAMAYA ETKİSİ

AHMET ŞANAL

BOLU-2016

T.C.
ABANT İZZET BAYSAL ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
TÜRKÇE EĞİTİMİ BİLİM DALI

“DERS KİTABI OLARAK Z-KİTAP KULLANIMININ
OKUDUĞUNU ANLAMAYA ETKİSİ”

Yüksek Lisans Tezi

Hazırlayan
AHMET ŞANAL

Danışman
Doç. Dr. MEHMET KURUDAYIOĞLU

BOLU, ŞUBAT-2016

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE,

Ahmet ŞANAL'a ait “Z-Kitap Kullanımının Öğrencilerin Okuduğunu Analamalarına Etkisi” adlı çalışma, jürimiz tarafından Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.(08.01.2016)

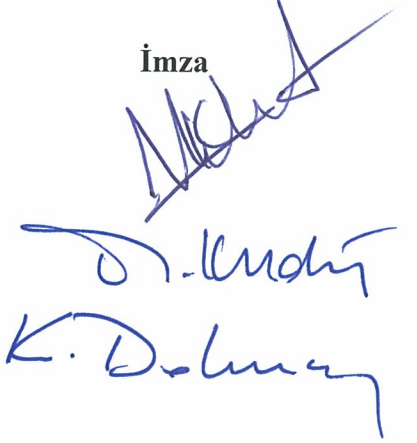
Akademik Unvan ve Adı Soyadı

İmza

Üye (Tez Danışmanı) : Doç. Dr. Mehmet KURUDAYIOĞLU

Üye : Doç. Dr. Özay KARADAĞ

Üye : Yrd. Doç. Dr. S. Kürşat DOLUNAY

Eğitim Bilimleri Enstitüsünün Onayı

Doç. Dr. Türkan ARGON

Enstitü Müdürü

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum **“Ders Kitabı Olarak Z-Kitap Kullanımının Okuduğunu Anlamaya Etkisi”** başlıklı çalışmanın yazılmasında bilimsel ve etik kurallara uyduğumu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda atıfta bulunduğumu, kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı, tezin tamamının ya da bir kısmının bu üniversite veya başka bir üniversitede bir tez çalışması olarak sunulmadığını beyan ederim..../..../ 2016

Ahmet ŞANAL

Eşim, Remziye ve
Biricik Kızım Emine'ye...

TEŞEKKÜR

Elektronik içeriğin okuma becerilerine etkisinin belirlendiği bu araştırma birçok kişinin katkısı ile gerçekleştirilmiştir. Öncelikle araştırmanın bir fikir olarak ortaya atılması sürecinden uygulanması ve nihayetinde tezin sunumuna kadar her süreçte tüm sorularımı yanıtlayan, özgüvenimi pekiştiren, gerek internet üzerinden, gerek telefonla, gerek yüz yüze olmak üzere her türlü iletişim kanalını sonuna kadar benim için açık tutan, bana yol gösteren danışman hocam Doç. Dr. Mehmet KURUDAYIOĞLU beyefendiye teşekkürlerimi arz ederim. Tez ile ilgili daha ilk araştırmalarımı yaparken başta “Okuma Eğitimi” alanı olmak üzere ilgi duyduğum Türkçe Eğitimi üzerine birçok alt dala dair kaynaklarına ve fikirlerine başvurduğum, ikamet ilime kilometrelerce uzakta olan Bolu ilindeki yüksek lisans öğrenimimde beni mesafelerin yordduğu süreçte yalnız bırakmayarak destekleyip cesaretlendiren değerli hocam Doç. Dr. Halit KARATAY beyefendiye hususi olarak teşekkürlerimi arz ederim. Uygulamanın öncesi ve sonrasında istatistiki analizlerde bana yardımcı olan mesai arkadaşım Dr. Sevda DOĞAN DOLAPÇIOĞLU’na ve Dr. Özgün KARACA nezdinde KOZA yayın grubuna özel olarak teşekkür etmek isterim. Araştırmanın teknik yönü ile ilgili gerek araştırmanın geçerliliği ve gerekse de güvenilirliği açısından dikkat etmem gereken hususlar noktasında şahsımdan fikirlerini eksik etmeyen Yrd. Doç. Dr. Sevilay KİLMEN ve Doç. Dr. Ebubekir ÇAKMAK hocalarımıza da teşekkür ederim. Ayrıca tez önerimin hazırlanması sürecinde yardımını eksik etmeyen Türkçe öğretmeni Sevilay CANPOLAT’a, Öğretim görevlisi Murat CANPOLAT’a, İngilizce öğretmeni Ahmet SALDIRAN’a, uygulamada teknik işlere destek veren Beden Eğitimi öğretmeni Zübeyir GEREKLİ’ye, tezin imla ve noktalama yönünden incelenmesine emek veren Türkçe Öğretmeni Mustafa KÜKRER’e, yine gerek ders döneminde ve gerek tez döneminde Bolu’da baştan sona tüm çalışmalarım da hep yanımda olan Araştırma görevlisi Mehmet VURAL’a ve arkadaşlarına, sevgili kardeşim Mehmet ŞANAL’a Yrd. Doç. Dr. Tülay METİN’e ve Dr. Uluhan ÖZALAN’a teşekkür ederim. En önemlisi yüksek lisans öğrenimim boyunca yaşadığımız Hatay’a kilometrelerce uzaklıktaki Bolu’ya gidiş gelişlerimde beni destekleyerek büyük anlayış gösteren, yokluğumu aratmayarak sevgili kızımız Emine’ye hem annelik hem babalık yapan ve bu teze konu olan pratik çalışmalarda bir meslektaşım olarak da fikirlerini şahsımdan esirgemeyen çok kıymetli eşim Türkçe öğretmeni Remziye ŞANAL’a sonsuz teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

ETİK İLKELERE UYULDUĞUNA İLİŞKİN BEYAN.....	ii
İTHAF.....	iii
TEŞEKKÜR.....	iv
İÇİNDEKİLER.....	v
TABLolar, ŞEKİLLER, RESİMLER.....	vi
VE KISALTMALAR.....	vii
ÖZET.....	viii
ABSTRACT.....	ix
ÖNSÖZ.....	X
 I. BÖLÜM.....	 1
1. Giriş.....	1
1.1. Problem Durumu	2
1.1.1. Problem cümlesi.....	3
1.1.2. Alt problemler	4
1.2. Araştırmanın Amacı	4
1.3. Araştırmanın Önemi.....	5
1.4. Sınırlılıklar	10
1.5. Sayıtlar	10
1.6. Tanımlar	11
 II. BÖLÜM.....	 16
2. Kuramsal Çerçeve	16
2.1. Anlama	16
2.1.1. Dinleme/ İzleme	18
2.1.2. Okuma	19
2.2. Okuduğunu Anlamaya Etki Eden Faktörler	20
2.3. Yeni Okuma Ortamları, Günümüz Eğitim Sürecinde Bilgisayarın Yeri.....	21
2.4. Türk Eğitim Sisteminde Bilgisayar Destekli Eğitim.....	23
2.5. Bilgisayar Destekli Eğitim	33
2.5.1. Bilgisayar destekli eğitimin yararları	35
2.5.2. Bilgisayar destekli eğitimin sunduğu fırsatlar.....	36
a. Bilgisayar destekli eğitimin öğrenci açısından sunduğu fırsatlar;.....	36

b. Bilgisayar destekli eğitimin öğretmen açısından sunduğu fırsatlar;	37
2.5.3. Bilgisayar destekli eğitimin sınırlılıkları.....	39
2.5.4. Bilgisayar destekli eğitim uygulamasına dair önemli hususlar	40
2.5.5. Bilgisayar destekli eğitimde öğretmenin etkisi	43
2.5.6. Bilgisayar destekli eğitimde uygulama çeşitleri.....	48
2.5.7. Geleceğin ders materyalleri: z-kitaplar	59
2.5.7.1. Z-kitap	61
2.5.7.2. Z-kitabın içeriği.....	62
2.5.7.3. Z-kitabın amacı	63
2.5.7.4. Z-kitabın hazırlanması ve incelenmesi ile ilgili kriterler	63
2.6. İlgili Alan Yazın.....	66
2.6.1. Yurt dışı araştırmaları	66
2.6.2. Yurt içi araştırmaları	67
III. BÖLÜM.....	18
3. Yöntem.....	18
3.1. Araştırma Modeli	18
3.2. Araştırma Grubu.....	75
3.3. Veri Toplama Araçları	77
3.4. Verilerin Toplanması	80
3.5. Veri Analizi.....	82
IV. BÖLÜM.....	84
4. Bulgular ve Yorum.....	84
4.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum	84
4.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum.....	85
4.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar	88
V. BÖLÜM.....	91
5. Sonuçlar ve Öneriler	91
5.1. Sonuçlar	91
5.2. Öneriler	91
5.2.1. Eğitimde Z-Kitap Kullanımı İle İlgili Öneriler	91
5.2.2. Yapılacak Yeni Araştırmalarla İlgili Öneriler.....	92
KAYNAKLAR	94
EKLER.....	115
Ek-1. Okuduğunu Anlama Testi	105
Ek-2. Türkçe Dersine Yönelik Tutum Ölçeği	112

Ek-3. Bilgisayar Kullanma Becerileri ve Bilgisayara Yönelik Tutum Ölçeği	113
Ek-4. Ünitelendirilmiş Yıllık Plandan Alınan Tema Planı (Kontrol Grubu İçin).....	114
Ek-5. Z-Kitap Uygulama Planı-I (Deney Grubu İçin)	115
ÖZGEÇMİŞ.....	126

TABLOLAR DİZİNİ

Tablo 3.1. Araştırmanın Deseni	75
Tablo 3.2. Deney ve kontrol grubu öğrencilerinin uygulama öncesi Bilgisayar kullanımı ve Türkçe dersine yönelik tutumları ile okuduğunu anlama başarılarına ilişkin Kruskal Wallis testi sonucu.....	77
Tablo 4.1. Deney ve kontrol grubu öğrencilerinin uygulama çalışmaları sonrasında okuduğunu anlama başarılarına ilişkin Kruskal Wallis testi sonucu	84
Tablo 4.2. Deney grubu öğrencilerinin uygulama çalışmaları sonrası ön test ve son test okuduğunu anlama başarılarına ilişkin Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi sonucu	86
Tablo 4.3. Kontrol grubu öğrencilerinin uygulama sonrası ön test ve son test okuduğunu anlama başarılarına ilişkin Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi sonucu	88

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 2.1. Doğrudan öğretim uygulamalarının genel yapı ve akış şeması (Odabaşı, 1998:141)	50
Şekil 2.2. Tekrar ve alıştırma uygulamalarının genel yapı ve akış şeması (Odabaşı, 1998:142)	51
Şekil 2.3. Benzeşim uygulamalarının genel yapı ve akış şeması (Odabaşı, 1998:143)..	53
Şekil 2.4. Bilgi verici uygulamalarının genel yapı ve akış şeması (Odabaşı,1998:145).	55
Şekil 2.5. Eğitici oyun uygulamalarının genel yapı ve akış şeması (Odabaşı, 1998:144)	57

RESİMLER DİZİNİ

Resim 2.1. Altıncı sınıf Türkçe z - kitabı ders içi etkinlik uygulaması.....	49
Resim 2.2. Tekrar ve alıştırma uygulama örnekleri (http://www.eba.gov.tr/eicerik)..	52
Resim 2.3. Örnek benzeşim uygulaması resmi (http://www.eba.gov.tr/eicerik).....	54
Resim 2.4. Bilgi sağlayıcı uygulama resmi (http://www.eba.gov.tr/eicerik).....	55
Resim 2.5. Eğitici oyun uygulama resmi (http://www.eba.gov.tr/eicerik).....	56
Resim 2.6. Bir eğitici oyun uygulama örneği.....	58
Resim 2.7. Örnek z-kitap metni.....	62
Resim 2.8. Örnek uzaktan eğitim ders uygulaması.....	66
Resim 2.8. Altıncı sınıf Türkçe z - kitabı ders içi etkinlik uygulaması.....	82

KISALTMALAR DİZİNİ

ADSL	: Asymmetric Digital Subscriber Line (Bakışsız Sayısal Abone Hattı)
BKBBYTÖ	: Bilgisayar Kullanma Becerileri ve Bilgisayara Yönelik Tutum Ölçeği
BDE	: Bilgisayar Destekli Eğitim
DYNED	: Dinamic Education
E	:Elektronik
EARGED	: Eğitimi Araştırma Geliştirme Daire Başkanlığı
FATİH	: Fırsatları Artırma ve Teknolojiyi İyileştirme Hareketi
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
MLO	: Müfredat Laboratuvar Okulları
MP4	: Medya Player 4
ODTÜ-BİDB	: Ortadoğu Teknik Üniversitesi Bilgi İşlem Daire Başkanlığı
OFCOM	: Office of Comunication
OABÖ	: Okuduğunu Anlama Becerileri Ölçeği
PIRLS	: Progress in International Reading Literacy Study
TDYTÖ	: Türkçe Dersine Yönelik Tutum Ölçeği
UZEM	: Uzaktan Eğitim Merkezi
Z-Kitap	:Zenginleştirilmiş Kitap

ÖZET

DERS KİTABI OLARAK Z-KİTAP KULLANIMININ OKUDUĞUNU ANLAMAYA ETKİSİ

Şanal, Ahmet

Yüksek Lisans Tezi

Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı

Türkçe Eğitimi Bilim Dalı

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Mehmet KURUDAYIOGLU

Ocak – 2015, xvii + 157 sayfa

Bu araştırmanın ana amacı bir elektronik içerik ögesi olan z-kitabın Türkçe öğretiminde kullanımının altıncı sınıf öğrencilerinin okuduğunu anlama düzeylerine etkisini incelemektir. Araştırmada 2x2'lik split-plot faktöryel (karışık) desen kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubu, 2014-2015 eğitim-öğretim yılının ikinci döneminde Hatay ili Antakya ilçesindeki Hayrettin Özkan Ortaokulunda öğrenim gören 10 deney, 10 kontrol grubu olmak üzere 20 altıncı sınıf öğrencisinden meydana gelmiştir. Araştırmada kontrol grubuna MEB (Milli Eğitim Bakanlığı) tarafından verilen kitaplarla bir temalılık, on beş ders saati süren geleneksel metotlarla eğitim verilmiş olup deney grubuna ise bir yayın evinin z kitabıyla yine bir temalılık on beş ders saati süren BDE (Bilgisayar Destekli Eğitim) verilmiştir. Yani, on beş ders saati boyunca her iki gruba da aynı hedef kazanımlar farklı materyallerle verilmiştir.

Araştırmada elde edilen veriler, okuduğunu anlama testleri yoluyla toplanmıştır. Grupların oluşumunda ise okuduğunu anlama testleri yanında Bilgisayar Kullanma Becerileri ve Bilgisayara Yönelik Tutum Ölçeği ile Türkçe Dersi Tutum Ölçeğiyle elde edilen verilerden de faydalanılmıştır. Veri toplama araçlarından okuduğunu anlama

ölçekleri deneysel işlemlerin neticelenmesinde son test olarak da uygulanmıştır. Elde edilen veriler SPSS 18.0 paket programı aracılığıyla analiz edilmiştir.

Çalışmada grupların karıştırıcı değişkenlerini kontrol altında tutmak üzere çalışma öncesi oluşturulan deney ve kontrol gruplarının Okuduğunu Anlama Becerileri, Bilgisayar Kullanma Becerileri ve Bilgisayara Yönelik Tutumları ile Türkçe Dersine Yönelik Tutumları açısından Kruskal Wallis testi uygulanarak ön test puanlarının birbirleriyle farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiş ve farklılaşmadığı ortaya çıkmıştır.

Çalışmanın nihayete ermesiyle de deney grubu ile kontrol grubunun okuduğunu anlama düzeyi açısından son test puanları arasında anlamlı fark olup olmadığını ortaya koymak için yine Kruskal Wallis testi uygulanmış ve anlamlı fark olduğu belirlenmiştir. Yine deney grubunun okuduğunu anlama düzeyi açısından ön test puanları ile son test puanları arasında anlamlı fark olup olmadığını anlamak için deney grubuna Wilcoxon İşaretli Sıralar testi uygulanmış ve anlamlı fark olduğu ortaya çıkmıştır.

Son olarak kontrol grubunun okuduğunu anlama düzeyi açısından ön test puanları ile son test puanları arasında anlamlı fark olup olmadığını anlamak için kontrol grubuna Wilcoxon İşaretli Sıralar testi uygulanmış ve anlamlı fark olmadığı ortaya çıkmıştır.

Yapılan analizlerin neticesinde Türkçe öğretiminde z kitap kullanımının öğrencilerin okuduğunu anlamalarına olumlu yönde etki ettiği ortaya çıkmıştır.

Anahtar Kelimeler: z-kitap, Türkçe’de z-kitap kullanımı, okuduğunu anlama, e- içerik ve okuma

ABSTRACT

THE EFFECT OF USING R-BOOKS AS A TEXTBOOK IN READING COMPREHENSION

ŞANAL, Ahmet

Master Thesis

Turkish Language Education Major Discipline

Turkish Language Education Department

Supervisor: Assoc. Prof. Dr. Mehmet KURUDAYIOĞLU

January - 2015, xvii + 157 pages

The main objective of this study is to investigate the effect of the use of r-book, which are an electronic content component, in Turkish language teaching on reading comprehension levels of sixth grade students. A 2x2 split-plot factorial (mixed) design was used in the research. The working group of the research consists of a total of 20 sixth grade students at Hayrettin Ozkan Middle School, Antakya District, Hatay Province in the second term of 2014-2015 academic year. 10 of them are in the experimental group and 10 of them are in the control group. The control group was given a one-theme education in a traditional way with the books provided by the Ministry of Education while the experimental group was given a one-theme computer-aided education with the r-book by a publishing house. That is to say that the same target acquisitions were given to both groups but with different materials for one month.

The data obtained in this study were collected through the reading comprehension tests. The data obtained by Computer User Skills and Computer Attitude Scale, Turkish Language Attitude Scale were also utilized in the formation of the groups. Reading comprehension scales of data collection tools were applied as the

post-test after the finalization of the experimental procedure. The data obtained were analyzed with SPSS 18.0 software package.

In the study, whether the pre-test scores of the experimental and control groups, created before the study in order to keep confounding variables of the groups differed in terms of Reading Comprehension Skills, Computer User Skills and Computer Attitudes, and Turkish Course Attitudes, or not was examined by applying Kruskal Wallis test, and it did not differ.

With the end of the study, Kruskal Wallis test was also applied to demonstrate whether there is a significant difference between the post-test scores in terms of reading comprehension levels of the experimental group and the control group, and it was verified that there is a significant difference.

Wilcoxon Signed Rank test was applied to the experimental group in order to demonstrate whether there is a significant difference between the pre-test scores and post-test scores of the experimental group in terms of their reading comprehension levels, and it was verified that there is a significant difference.

Wilcoxon Signed Rank test was applied to the control group in order to demonstrate whether there is a significant difference between the pre-test scores and post-test scores of the control group in terms of their reading comprehension levels, and it was not verified that there is a significant difference. It did not differ.

As a result of analyses made, it has been revealed that the use of r-book in Turkish language teaching has a positive impact on students' reading comprehension.

Keywords: r-book, r-book use in Turkish, reading comprehension, e-content and reading

ÖNSÖZ

Eğitimde öğrenmeyi kolaylaştıracak imkân ve fırsatları artıran, tartışan, analiz eden bilişim teknolojilerine dair araştırmalar, çağımızda eğitimin en öncelikli araştırmaları arasındadır. Zira daha etkili ve verimli bir eğitim sürecinin planlanması ve uygulanması için hemen her alanda olduğu gibi eğitimde de gelişen teknolojiyle ilgili araştırma-geliştirme çalışmalarına ihtiyaç duyulmaktadır. Türkçe alanında özel olarak hissedilen bu ihtiyaç, diğer disiplinleri de ilgilendiren okuduğunu anlamaya dair kazanımlarla ilişkili bu araştırmanın tecelli etmesine neden olmuştur. Öğrenmenin ve bilgi edinmenin kolaylaşmasını sağlayacak verimli ve etkili okumaya bilişim teknolojisinin etkisini inceleyen araştırmanın alana kazandıracığı teorik bulguların yanında bir önemli yanı da insanların anlık mesajlarla gerek sosyal medyada gerekse de birebir görüşmelerde birbirlerine sürekli mesajlar ilettiği şu çağda bu mesajları çözecek kilit olan doğru, verimli okumanın teknoloji ile daha rahat ediniminin altıncı sınıf özelinde irdelenmesi ve mevcut durumunun, aksayan yanlarının analiz edilerek sunuluyor olmasıdır.

Çalışma konusu olarak Z-Kitap Kullanımının Okuduğunu Anlamaya Etkisinin seçilmesi bilişim teknolojisinin ani olarak ve hızla yaygınlaşmaya başlaması ile başta eğitim hayatı olmak üzere nesillerin sosyal hayatını baştan sona etkisi altına almış olması ve buna rağmen alan yazında Türkçe Dersi özelinde bu konuya pek değinilmemiş olmasıdır. Hayatı kolaylaştıracak olan “anlama”nın gerçekleştirilmesi için mevcut bilişim teknolojisinden yararlanarak okuma niteliğinin daha anlaşılabilir, yaygınlaştırılabilir, sürdürülebilir ve kişiler için cazip kılınabilir bir yapıya kavuşmasının araştırıldığı bu çalışma alan yazına önemli öneriler sunmaktadır.

Çalışma beş bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde problem durumu, araştırmanın amacı, önemi, sınırlılıkları, sayıtları ve tanımlar yer almıştır. İkinci bölümde ise araştırma alanının ilgilendiren kuramsal açıklamalara ve alan yazındaki ilgili çalışmalara yer verilmiştir. Üçüncü bölümde, yöntem anlatılmış. Dördüncü bölümde ise araştırmanın problemlerine dair bulgularına ve bulgulara dair yorumlara yer verilmiştir. Son bölüm olan beşinci bölümde ise; araştırma sonucu yanında konuya dair tüm ilgililere önerilerde bulunulmuştur. Bu vesileyle bu araştırmanın alan yazına ve topluma önemli katkılar sağlayacağını umuyor ve saygılarımı sunuyorum.

Ahmet ŞANAL

I. BÖLÜM

1. Giriş

İnternet 1993 yılında ülkemizde kullanılmaya başlanmıştır (NTVMSNBC, 2005, <http://arsiv.ntvmsnbc.com>, 19 Ekim 2014'te erişildi.). 2000'li yıllarla birlikte ise başta ADSL (Asymmetric Digital Subscriber Line) kullanımına başlanması ile bilgisayarlar, ardından 3G kullanımına başlanmasıyla taşınabilir telefon, elektronik tablet vb. cihazların kullanımı yaygınlaşmıştır. Bu da bilginin paylaşılmasını sağlayan kitap, gazete, mektup gibi basılı materyaller yerine sanal bilgi kaynaklarının insanlar tarafından daha çok tercih edilmesine neden olmuştur (ODTÜ-BİDB, 2005, www.internetarsivi.metu.edu.tr, 20 Ekim 2014'te erişildi.) .

Haber siteleri, internet gazeteleri, elektronik kitaplar, zenginleştirilmiş kitaplar ve diğer elektronik içerikler (Öğrenme nesneleri, sanal bilgi depoları vb.) ile birlikte insanların, daha çok ve daha çeşitli bilgiyle her an karşı karşıya kalması, neredeyse her yaştan insanın adeta bilgi bombardımanına maruz kalması, insanların bilgi edinmesine ve bilgiye yönelik yeni alışkanlıklar edinmelerine ya da edinmek zorunda kalmalarına neden olmaktadır. Hal böyleyken zaten okuma alışkanlığı oldukça zayıf olan vatandaşlar (Karatay,2011:235) kitap, ansiklopedi, sözlük gibi basılı bilgi kaynaklarından daha çok uzaklaşmaya başlamıştır (OFCOM,2014, <http://www.bbc.co.uk/>, 21 Ekim 2014'te erişildi.). Ayrıca basılı kaynaklara erişmenin daha pahalı ve zor olması gibi sebeplerle ülkemizde her yaş grubundan bireylerin (e-içeriklere yönelmesi gibi) okuma alışkanlıklarının yön değiştirmesi ve/veya oldukça düşük seviyeye inmesi (Arıcı, 2005; Karatay, 2007; Odabaş, vd, 2008 Akt. Karatay, 2011:236) söz konusudur.

1.1.Problem Durumu

PIRLS (Progress in International Reading Literacy Study) ve PISA (Programme For International Student Assessment) gibi uluslararası çalışmaların ülkemizdeki uygulama sonuçları incelendiğinde örneğin EARGED (Eğitimi Araştırma Geliştirme Daire Başkanlığı) (2010)'a göre, “Akıcı metinler alt ölçeği yeterlik düzeylerindeki dağılım incelendiğinde Türkiye’deki öğrencilerin, genel okuma becerilerinde olduğu gibi daha çok 2. düzeyde olduğu görülmektedir” (s. 62). Zaten okuma düzeyi ile ilgili sıkıntıları olduğu görülen öğrencilerle ilgili yeni değişim ve gelişmelerle birlikte yeni sıkıntılara rastlanması ya da bu sıkıntıların çeşitlenmesi ve farklı mercilere kayması kuvvetle muhtemeldir.

Milli Eğitim Bakanlığı’nın FATİH (Fırsatları Artırma ve Teknolojiyi İyileştirme Hareketi) Projesi ile başta tüm liselere ve ardından tüm okullara elektronik tabletler ve akıllı tahtalar dağıtıyor ve dağıtacak olması, elektronik içeriğe sahip sanal materyallerin geliştirilerek öğrencilere sunulması ile birlikte bilgisayar ve teknolojileri ile ilgili elektronik içeriğin daha yaygın hale gelmesini (Milli Eğitim Bakanlığı [MEB],2012) sağlayacak ve bu yönde yeni sorular, önemli ihtiyaçlar doğacaktır (Dağlı,2014). Dolayısıyla bütün bu gelişmeler, okuma niteliği ile ilgili yeni araştırmaların gerekliliğini ortaya koymaktadır. Ayrıca bilgisayar ve teknolojileri eğitim öğretim sürecinde bu kadar önemli yer ediniyor olmasına rağmen bu yeni teknolojik donanım ve yazılımların, pedagojik olarak pek irdelenmediği ve bu konuya sadece betimsel açıdan yaklaşıldığı da görülmektedir (Karaman, Özen ve Yıldırım, 2007). Bu da acil olarak bilişim teknolojilerinin eğitim sürecindeki yeri ile ilgili farklı disiplinlere etkisi gibi özel araştırmalara duyulan ihtiyacı işaret eder.

Türkçe alanında da gelişen teknoloji ile birlikte bilhassa tüm disiplinleri etkileyecek olan bilişim teknolojilerinden faydalanılarak yürütülen okuma eğitiminin irdelendiği çalışmalara pek rastlanılmaması alan yazında önemli bir boşluktur. Yeni ihtiyaçları fark eden Snyder, 1998; Gee, 2000; Bearne, 2003; “okuma” terminolojisine karşı yaklaşımların artık değişmekte olduğunu ve artık “okur-yazar” sıfatının, yalnızca kelimeleri seslendiren ve anlamını bilen kişileri nitelemediği görüşünün yaygınlaştığını bildirmişlerdir (İleri, 2011). Artık bu konuda yeni tartışmalar ve bakış açıları ortaya

konmaya başlanmıştır. Bulunulan ortamdan, kullanılan araca ve istenilen amaca göre okuryazarlık tanımının değişebileceğinden bahsetmek mümkün olmakla birlikte bilgisayar okuryazarlığı, medya okuryazarlığı, görsel okuryazarlık gibi farklı adlarla bu konuda yeni tabirler ortaya çıkmıştır (Altun,2003). Tüm bunlara rağmen, nadir de olsa, ekrandan okumanın anlamaya etkisi, eğitim yazılımlarının akademik başarıya etkisi, mesela fen alanlarındaki bazı sanal laboratuvarların ilgili konuyu öğrenmeye etkisi gibi konular üzerine; İlköğretim İçin Hazırlanmış Olan BDE Yazılımlarında Kullanılan Geri Bildirim Türlerinin Akademik Başarıya Etkileri (Özgür, 2015), Mesleki Teknik Eğitimde Etkileşimli Elektronik İçeriklerin Kullanımı (Dulda, 2009), İlkokuma Yazma Öğretiminde Çoklu Ortam Uygulamalarının Etkililiği (Yıldız, 2009), Genel Kimya Dersindeki Gazlar Konusunun Bilgisayar Destekli Eğitime Dayalı Olarak Öğretiminin Öğrenci Başarısına Etkisi (Daldal, 2010), Ekrandan Okumanın İlköğretim 5. Sınıf Öğrencilerinin Okuduğunu Anlama ve Okuma Motivasyonu Düzeylerine Etkisi (İleri, 2011), Sosyal Bilgiler Dersinde Bilgisayar Destekli Eğitimin Akademik Başarıya Etkisi (Keser, 2012), Ekrandan Okumanın 8. Sınıf Öğrencilerinde Anlamaya Etkisi (Alevli, 2014) gibi çalışmalar yapılmışsa da özellikle Türkçe alanında ekrandan okumanın ötesinde tamamen dersin üzerinde işlendiği çeşitli elektronik etkinlikler ve sanal oyunlarla destekli, farklı zekâ türlerinin tamamına hitaben tasarlanmış z-kitap (zenginleştirilmiş kitap) gibi elektronik içeriklere dair araştırmalar yapılmamıştır. Bu durum, bilişim teknolojisi ve okuma-anlama konularının birlikte irdelendiği genel geçer araştırmaların ötesinde bu iki konunun kesiştiği çizgide, her disipline ve bu disiplinlerin alt dallarına, ayrıntılarına has özel çalışma ve araştırmaların aciliyeti ve gerekliliğine işaret eder.

Bu sebeple okuma eğitimi süreci içinde materyal kullanımında teknolojik olarak gelinen son noktada yer alan z-kitap uygulamasını inceleyen bu araştırmanın ana problem cümlesi, şu şekilde belirlenmiştir;

1.1.1. Problem cümlesi

“Ortaokul altıncı sınıf öğrencilerinin Türkçe öğretiminde z-kitap kullanımının öğrencilerin okuduğunu anlama becerilerinin gelişmesinde, etkisi var mıdır?”

1.1.2. Alt problemler

Bu ana sorun cümlesine bağlı olan alt sorun cümleleri de şunlardır;

1. Deney grubu ile kontrol grubu son test puanları arasında farklılık var mıdır?
2. Deney grubunun ön test puanları ile son test puanları arasında farklılık var mıdır?
3. Kontrol Grubunun ön test puanları ile son test puanları arasında farklılık var mıdır?

1.2.Araştırmanın Amacı

Bilgisayarla ilgili teknolojik gelişmeler, bütün dersler için yeni teknolojik imkânlarla karşı öğrencilerin hazırbulunuşluk düzeylerini belirleyerek onlara göre uygun plan, program ve içerik hazırlamayı ve tasarlanacak içeriklerle ilgili ciddi araştırmalar yapmayı gerektirmektedir.

Bilhassa FATİH Projesi ile yaygınlaşan yeni teknoloji ile donatılı eğitsel ekipmanların içerdiği elektronik ve sanal içerikler için okuma ve anlama çalışmalarına ihtiyaç duyulmaktadır. Bu sebeple bu araştırmada Türkçe dersi okuma eğitimi süreci ele alınmıştır ve her ne kadar altıncı sınıf Türkçe dersi okuduğunu anlama ile ilgili kazanımlara dair çalışmalar yapılmışsa da aslında bu çalışmalar sadece Türkçe dersi için değil, tüm dersler için referans olacaktır. Çünkü Türkçe dersi, doğası gereği birçok dersle dolaysız ilişkilidir ki okuduğunu anlama başlığı altındaki kazanımlar gibi Türkçe'nin temel kazanımları, öğrencilerin bütün ders alanlarındaki başarılarıyla ilgili olduğundan birçok disiplinle eşgüdüm içinde geliştirilebilir özelliktedir (Kanatlı ve Çekici,2013). Zaten, okuma ve okuduğunu anlama ile ilgili kazanımlar bütün dersler için akademik başarıya etki eden faktörler arasındadır (Demirel, 1992; Fidan ve Baykul, 1994). Bu nedenle eğitim alanındaki bu ani gelişmeler öncesi alana katkı sağlamak üzere “Okuma Eğitimi”nin Okuma Becerileri ile ilgili temel kazanımlarından “okuduğu metni anlama” başlığı altındaki kazanımların öğrenci tarafından edinilebilmesinde bir tür elektronik içerik özelliği taşıyan z-kitabın etkisi üzerinde durmak gerektiği düşünülmüş ve bu araştırma gerçekleştirilmiştir. Çünkü mevcut eğitim teknolojilerinin

ulaştığı son noktada birçok zekâ türüne yönelik önemli fırsatlar sunan z-kitaplar yer almaktadır.

Eğitimde bilişim teknolojilerinin sistem olarak eğitim sürecine yansması öğrencinin bu sistem ile yüzde yüz bulunduğu ortam olan elektronik içeriklerin en kapsamlısı durumundaki z-kitaplarda somut olarak görülür. Dolayısıyla bu yansımanın tam ve somut olarak incelenmesi için z-kitaplarla yürütülen öğretimin araştırılmasından başlamak gerektiği düşünülmüş ve bu araştırmada bir ders kitabı olarak z-kitabın okuduğunu anlamaya etkisinin bilimsel olarak ölçülmesi hedeflenmiştir. Bu uygulamadaki özel amaç budur.

Bu amaç içinde bazı diğer hedefler de; özellikle, Türkçe dersi okuma eğitimleri sırasında hedef grup için elektronik içerik kullanılırken verimli ve etkili bir süreçte dikkat edilmesi gereken hususları, bilgisayar sisteminin Türkçe öğretimiyle ilgili sağladığı kolaylıkları, varsa güçlükleri belirlemektir. Yine, özensiz, plansız ya da yanlış kullanım durumunda ortaokul öğrencilerinin bu süreçte maruz kalabilecekleri olası riskleri analiz ederek muhtemel tahribatları belirlemek ve gerekli tedbirleri sıralamaktır. Gerek e-içeriğin şekilsel özellikleri ile ilgili gerekse de içerikte kazanımların sunuş şekli ile ilgili öneriler sunmak gibi hedeflerdir.

1.3.Araştırmanın Önemi

Gelişen teknoloji karşısında eğitim ile ilgili tüm araştırma ve uygulamalar da yön değiştirmekte ve alışılmış eğitim ortamlarındansa artık bilişim teknolojisine dayalı elektronik eğitim ortam ve imkânları tercih edilmektedir. Gerek Avrupa müktesebatının ilgili fasıllarında, gerek hükümet programı ile eylem planında ve gerekse de eğitimle ilgili diğer üst politika belgelerinde (MEB Stratejik Planı, TUBİTAK Vizyon 2023 Eğitim ve İnsan Kaynakları Raporu, Bölge Kalkınma Planları, Hayat Boyu Öğrenme Strateji Belgesi) de özel olarak yer eden eğitimde teknoloji kullanımı ile ilgili strateji ve hedeflerle birlikte Türkiye’de FATİH Projesi tarzı uygulamalara yaygın olarak rastlanmaktadır.

Ancak 2011'den beri yaygınlaşan bilişim teknolojisiyle uyumlu bu tarz uygulamaların hem içerik açısından hem de şekil açısından uygulanabilirliği, uygulanma durumları disiplinler arası etkileri ile ilgili yürütülen çalışmalar pek azdır.

Hâlbuki birçok okulda derste bilişim teknolojisi ile uyumlu z-kitap gibi içeriklerin kullanımına başlanılmıştır bile. Bu da okullarda uygulanan ya da uygulanacak olan bu sistemlerin daha ileriye götürülmesini, varsa aksayan yanlarının belirlenmesini ve bununla ilgili tedbirlerin alınmasını sağlayacak araştırmaları gerektirir. Bu araştırma da bu noktada önemli bir adım sayılabilir. Çünkü bu araştırmada diğer disiplinlere ve gelecekteki ilgili araştırmalara katkı sağlayacak olan bir konu seçilmiştir. O da z-kitabın “okuduğunu anlama” ile ilgili kazanımlar bakımından incelenmesi konusudur. Zaten, Türkçe öğretiminde temel kazanımlardan olan okuma ile ilgili çalışmaların diğer bütün disiplinleri doğrudan etkiliyor olması (Kanatlı ve Çekici,2013) da eğitimin her dalı açısından okuma eğitimi ile ilgili yeni yönelimlerin, teknolojik gelişimlerin dikkate alınmasının, irdelenmesinin gerekliliğini ortaya koyar. Ancak buna rağmen doğrudan z-kitapların okuma eğitimi açısından, içerik yönünden uygulanabilirliği ile ilgili araştırmalara pek rastlanmamaktadır. Araştırma bu yönüyle de ilk sayılabilir.

Bilgisayar kullanımının eğitim-öğretim sistemlerindeki yeri ve etkisi incelendiğinde ilgili eğitim uygulamalarının tarihten günümüze kadar dört kategoride toplandığı görülmektedir. İlk kategori; bilgisayarın, eğitim sürecinde daha çok öğretmene yardımcı bir materyal olarak kullanılmasından ibarettir. Ders anlatımında, bilgilerin, dersle alakalı bazı test ya da alıştırma içereren sanal dosyaların kara tahta veya tepegöz yerine bilgisayara bağlı projeksiyon cihazı aracılığıyla power point gibi yazılımlarla duvara ya da perdeye yansıtıldığı, donanımın e-içeriğe nazaran daha ön planda olduğu bu tür uygulamalar bilgisayarın eğitim sürecine dahil olması ile eş zamanlı olarak görülmeye başlanmıştır (Odabaşı, 1998:142).

İkinci kategorideki uygulamalar; müfredatın tamamına yönelik hazırlanan, tüm eğitim sürecine hitap eden, geneli öğretmen ile yüz yüze olsa da bireysel olarak da öğrencinin tek başına kullanımına ve otomatik dönüt almasına olanak tanıyacak egzersizleri de bünyesinde bulunduracak şekilde tasarlanan yazılımların yüklendiği bilgisayarların, ana materyal ve ders yönetim aracı olarak kullanıldığı, öğrencinin bilişim teknolojisinin kullanımında etkin rol aldığı ve ölçme-değerlendirme sonuçlarının

gerek öğretmene, gerek velilere daha sık ve düzenli olarak bilhassa otomatik şekilde rapor olarak sunulduğu uygulamalardan meydana gelir (Tiryakioğlu,2011). Bir akıllı tahtanın veya bilgisayarın ana bilgisayar olarak belirlenerek diğer bilgisayar ya da e-tabletleri yönetecek şekilde yetkilendirildiği ve diğer bilgisayar ya da tabletlerin birbirleriyle etkileşim hâlinde olduğu bu kategorideki uygulamaların geneli web tabanlı olduğundan bu tarz uygulamalar, web tabanlı öğrenme olarak da adlandırılır (Engin, Tösten ve Kaya, 2010). Bu kategorideki uygulamalar, Türkiye’de resmi olarak DYNED (Dinamic Education) dil öğretim sistemi ile kısmen uygulanmaya başlanmış ve bilhassa FATİH Projesi ile ivme kazanmıştır.

Üçüncü kategori uygulamalar, sadece sıradan e-kitaplar ya da basit mini yazılımlarla bilgisayarın bilgi deposu ya da kaynak araç olarak öğretmen rehberliğinde ya da öğretmen olmadan, öğrencinin kendi kendine de kullanabildiği e-sözlük, e-alıştırma, e-test gibi dönütün çok zayıf ve tekdüze olduğu ya da hiç olmadığı sade, basit bilgi sağlayıcı e-içeriklerden ibarettir (Odabaşı, 1998:145). Bu kategorideki uygulamalar, bilgisayarın eğitim sürecine dâhil olduğu süreç ile eş zamanlı olarak kullanılmaya başlanmıştır.

Son kategorideki uygulamalar ise benzeşim uygulamalarıdır. Odabaşı (1998)’e göre;

“Tehlikeli ve karmaşık fizik, kimya deneyleri, mühendislik alanlarına ilişkin öğrenme-öğretme konuları gerçeğe son derece yakın biçimde bilgisayarla şematize edilebilir. Örneğin, bir hidrolik veya elektrik devresi bilgisayar terminalinde izlenilebilir. Bu uygulamada öğrenci olası yanlışlarını kolayca görebilir. Kendisine ve başkasına zarar vermeden, gereksiz malzeme kullanımına yol açmadan olayı izleyebilir ve yapabileceği etkinlikleri daha somut olarak görme olanağına kavuşur. (s. 143)”

Mesela; Kimya’da gazlarla ilgili öğrencilerin deneyleri pratik olarak istedikleri yerde ve zamanda rahatça deney yapabilecekleri, öğrencilere rehber olan ve onlara deneyde aktif rol veren, onların keşfederek öğrenmesini sağlayan uygulama laboratuvarı görevi gören simulasyon modelleri vardır (Daldal, 2010). Yine, Daldal, (2010)’a göre; “Bu modeller öğrencilerin öğrenmesi gereken ana noktalar arasındaki ilişkileri

göstermektedir. Uygulama laboratuvarları ile kavramlar sunulmaktadır ve ayrıntılı inceleme sağlanmaktadır”. (s.5)

Bilgisayar ortamının öğretim esnasında tek iletişim kanalı olarak kullanılmasından oluşan UZEM (Uzaktan Eğitim Merkezi) sistemleri gibi uygulamalar, bazı araştırmalarda apayrı bir kategoride de ele alınabilse de, sınıf ya da okul ortamının benzeşimi olduğundan bu kategoride de sayılabilecek olup başlı başına bir dersi hatta müfredatı içerdiğinden ikinci kategoride de yer alabilecek özelliklere sahiptir.

Başta ikinci kategorideki uygulamalar olmak üzere eğitimde bilgisayar ve teknolojileri ile ilgili uygulamaların yaygınlaşmasıyla BDE verim ve etkililiği üzerine yapılan daha özel ve alt alan araştırmaları büyük önem kazanmıştır. Ancak bu önemine rağmen, alan yazın incelendiğinde sadece genel araştırmalara rastlanmakta verimlilik ve etkililikle ilgili alt alan araştırmalarına tek tük rastlanmaktadır (Altınkaya, 1998, Demir, 2004, Özgür, 2005, Bilgi, 2010, Coşkun, 2010, Daldal, 2010, Karadeniz, 2010, Keser, 2012, Arıcan, 2014, Dağlı, 2014). Bu araştırmalarda eğitim-öğretim sürecinde bilgisayarın yeri ve önemine genel olarak yaklaşıma yer verilmiş ve eğitimde bilişim teknolojilerinin kullanımının etkisine dair özel bir öğretim alanına (bir derse) ait modeller geliştirilmemiş, var olan ender uygulama biçimleri yeterince irdelenmemiş ve bu konuda herhangi bir öneri sunulamamıştır. Örneğin; Türkçe dersi ele alındığında yabancılara Türkçe öğretiminde teknolojinin, sanal materyallerin ya da bilgisayarın yeri üzerine ve ekrandan okumanın okuduğunu anlamaya etkisi üzerine yapılan araştırmalara (Acartürk ve Çağıltay, 2006, Yıldız, 2009, Alkan ve diğerleri, 2011, İleri, 2011, İleri Aydemir, Horzum ve Öztürk, 2013) rastlansa da ortaokullarda, liselerde ya da üniversitelerde Türk Dili ile ilgili derslerde bilgisayarın yeri ve etkisi üzerine özel araştırmalara rastlanılmamıştır.

Elektronik bilgi kaynakları ve sanal materyallerin eğitime önemli katkılar sağlayabilecek olmasına rağmen bu konuda yapılmış çalışmaların çoğu da, bu tarz uygulamaların kullanılabilirliği, elektronik bilgi ve ortamların teknik özellikleri, metadata standartları ve sistem tanımları üzerine yoğunlaşmış genelde pedagojik bir bakış açısı geliştirilmemiştir (Singh, 2000 Akt. Karaman ve diğerleri, 2007).

Hâlbuki FATİH projesi ile yakın zamanda ortaokullara da elektronik tablet ve akıllı tahta verileceğinden elektronik içeriklerin daha hızlı yaygınlaşacağı ön görülmektedir (Dağlı, 2014). Ayrıca bu proje sadece klasik metinlerin ya da dersi

destekleyici yardımcı içeriklerin kullanılmasından ibaret olmayıp başlı başına dersin üzerinde işlenebileceği elektronik içeriklerin kullanımına uygun olarak tasarlanmıştır (Alkan, Bilici, Akdur, Temizhan ve Çiçek, 2011). Bu da demek oluyor ki bütün disiplinleri doğrudan ilgilendiren başta Türkçe dersi olmak üzere birçok alanda sadece ekrandan okumanın anlamaya ya da akademik başarıya vb. konulara etkisi üzerine değil dersin üzerinde işleneceği için topyekûn sistemin donanım ve yazılım alt yapısının, mesela z-kitapların gerekirse tamamen bütün üniteleriyle ele alınıp bütün kazanımları edindirmeye yönelik etkileri gibi tüm unsurlarını içeren genel uygulanabilirliği ile ilgili bir stratejiye ve bu konuda mevcut durumun analizini de kapsayan, geleceğe dair hedefleri içeren büyük çalışmalara ihtiyaç vardır (Ekici ve Yılmaz, 2013).

Bilişim teknolojileri ile ilgili imkânlar tüm okullara ulaşacak ise o halde bu alanda yapılacak bilimsel çalışmalara projenin ilk çıktığı yıllara nazaran daha çok ihtiyaç duyulacaktır. Bu araştırmaların teorik analizler yanında eğitim öğretimde verim artışı sağlayacak yöntem ve donanım geliştirme gibi çalışmaları içermesi ve bu çalışmalar dışında elde edilen tüm bulguların mevcut eğitim sistemine uydurulmasına dair pratik örnekler sunması da gerekir (Taşçı, 1993). İşte bu araştırmada öğretim sürecinde bilgisayarın etkisi, tarihten bugüne kadar bilgisayarın eğitimdeki yerinin incelenmesi, araştırılması gibi teorik analizlerin yanında uygulanabilecek pilot bir uygulamayı da başlı başına sunmaktadır. Bu uygulama, bilgisayarın tüm ders boyunca ana materyal ve ders yönetim aracı olarak kullanılması, elektronik içerik teknolojisi ile mevcut öğretim programının gerçekleştirilmesi, yani z-kitapla ders işlenmesidir. Yukarıda sayılan ikinci kategorideki bu uygulama Türkiye’de ilk defa pilot olarak gerçekleştirilmiştir.

Okuma becerilerinin bütün dersleri etkileyebilecek disiplinler arası elverişliliğe sahip olması hasebiyle de bu çalışmanın sadece Türkçe dersine değil, bütün derslere olumlu yönde etki edeceği de düşünülmektedir (Kanatlı ve Çekici, 2013). Hatta öyle ki okuduğunu anlamanın, öğrencinin akademik başarısında büyük bir etkisi olduğu da düşünülürse bu çalışmanın Türkçe dersi dışında diğer tüm disiplinleri de kapsayarak eğitim öğretim alanına katma değer sağlayacağı düşünülmektedir.

1.4.Sınırlılıklar

1. Hem yasal mevzuatlar gereği hem de araştırma grubunun eğitim-öğretim sürecine olumsuz etki etmemek için araştırmanın yapılacağı ilgili şubenin yıllık ders planına riayet edilmesi gerekmektedir. Bu da araştırmada kullanılan veri toplama araçlarından olan z-kitabın sadece bir temasının işlenmesine imkân vermiştir. Dolayısıyla değerlendirme sadece bir tek temaya ait okuma parçaları ve etkinliklerinin kullanılması ile sınırlıdır.
2. Birçok bilişim teknolojisi ürünü (tablet, akıllı telefon vb.) üzerinde kullanılabilecek olan z-kitabın altıncı sınıf öğrencilerin Türkçe öğretiminde okuduğu metni anlama başlığı altındaki kazanımları edinmelerine etkisinin inceleneceği bu araştırmadaki uygulama, uygulamanın yapıldığı tarih itibarıyla (13 Nisan-13 Mayıs 2015 tarihleri arası) henüz ortaokullara elektronik tablet ve akıllı tahta dağıtımı yapılmadığından, sadece bilgisayar üzerinde uygulanması ile sınırlıdır.
3. Türkçe Öğretiminde elektronik içerik vasıtasıyla okuma eğitiminin temel kazanımlarının öğrencilere kazandırılmasıyla ilgili özel araştırmaların bulunmaması sebebiyle bu araştırma için yapılan kaynak taraması ve analizi Türkçe Öğretiminden ziyade diğer disiplinleri de içeren genel çalışmalarla ve daha çok bilgisayarın eğitim öğretim sürecindeki genel olarak yeri ile ilgili çalışmalarla sınırlıdır.
4. Bu çalışma, Hatay ili Antakya ilçesine bağlı Hayrettin Özkan Ortaokulu'nun 2014-2015 eğitim-öğretim yılında 6/A ve 6/B sınıflarında okuyan 20 öğrenciyle ve bu öğrencilerle, öğretmen olarak uygulamada yer alan araştırmacının uygulama esnasında ortaya koyduğu ya da ortaya çıkan davranışlarıyla bu davranışlara etki eden koşullar ile sınırlıdır.
5. Yine bu araştırma, çalışmada bildirilen sorun ve alt sorunlara cevap bulması ile sınırlıdır.

1.5.Sayıtlılar

1. Ortaokullara henüz e-tablet ve akıllı tahtalar dağıtılmadığından ve araştırmanın gerçekleştiği okulun bilgisayar laboratuvarının ve bilgisayarların deney grubunun Türkçe dersleri esnasında müsait olmaması sebebiyle bu araştırma kapsamındaki

uygulamayı gerçekleştirebilmek için deney grubunda yer alan öğrencilerin normalde Türkçe dersini işledikleri klasik sınıf ortamı ve klasik materyaller yerine harici getirilen bilgisayarların kurulduğu okulun kütüphanesinde işlenmesi gerekmiştir. Aynı şekilde harici getirilen bilgisayarların ve gerekli teknolojik alt yapının edinilmesinin ve taşınması zor olacağı için on dizüstü bilgisayar temin edilebilmiş ve deney grubu için de on öğrenci seçilmiştir. Grupları eşit tutmak adına da kontrol grubu için de on kişi seçilmek zorunda kalınmış dolayısıyla kontrol grubunun da Türkçe dersi sırasında kendi dersliğinde değil de, farklı yerde, kütüphanede ders işlenmesi gerekmiştir. Çünkü Kontrol ve deney grubunun seçildiği şubelerde geriye kalan öğrencilerin normal eğitimlerini devam ettirmesi gerekmektedir. Neticede uygulama sınıf mevcudunu oluşturan yirmişer öğrenciyle değil de çalışma gruplarında onar öğrenciyle ders işlenmiştir. Ayrıca kontrol grubuna da deney grubuna da normalde o okulda görevli olan öğretmen değil de araştırmacı ders anlatmıştır. Mevcut farklılığı, derslik farklılığı, öğretmen farklılığı gibi öğrencilerin normal eğitim sürecinden farklı olarak bu uygulama sürecinde rol oynayan bu faktörler normal süreçle araştırma süreci arasında çeşitli değişkenlerin ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Bu değişkenlerden de kontrol altında tutulamayanları, her iki grubu da aynı oranda etkiliyor sayılmıştır.

2. Okuduğunu anlama becerilerini ölçme amacıyla öğrencilere verilen ölçekler vasıtasıyla alınan sonuçlar öğrencilerin gerçek durumlarını göstermektedir.

3. Araştırma grubuna dâhil olan öğrenciler, çalışmalara ilgiyle, istekli olarak ve severek katılmışlardır. Yani bu araştırma, araştırma grubunun uygulama yapılan derslere istekli bir şekilde katıldıkları ve veri toplama araçlarını hiçbir etki ya da baskı altında kalmaksızın, gerçekçi bir şekilde ya da samimiyetle ve gönüllü olarak doldurdukları sayılmıştır.

1.6.Tanımlar

Akıllı Tahta: Bilgisayara bağlı olarak çalışan, görüntü aktarılan ve dokunmatik özelliğe sahip büyük ve geniş ekranı olan. bilgisayarda kurulu olan tüm yazılımların bu ekran üzerinden kontrol edildiği bir eğitim öğretim materyali olarak kullanılan bir

bilişim teknolojisi ürünüdür (Gündoğdu, 2014), Zamanla, etkileşimli tahta olarak da adlandırılır.

Bilgisayar: Önceden verilmiş bir programa göre çok sayıda aritmetiksel veya mantıksal işlemlerden oluşan bir işi yapıp sonuçlandıran elektronik araç, elektronik beyin (TDK, 2014).

BDE (Bilgisayar Destekli Eğitim): Öğrenmenin gerçekleştiği ortam olarak bilgisayarın kullanıldığı ve bu süreçte öğrencinin motivasyonunun yüksek olduğu, bilgisayar sayesinde öğretim sürecinin daha verimli ve etkili yürütüldüğü, öğrencinin bireysel öğrenme hızına göre yararlanabildiği bilhassa kendi kendine öğrenme ilkelerinin bilişim teknolojisi ile gerçekleştirilmesinden oluşan bir öğretim yöntemidir (Akekin Başkaya,2014).

Bilişim Teknolojileri: Bilişimde kullanılan bütün araç ve gereçlerin oluşturduğu bilişim teknolojileri olarak adlandırılan sistem (TDK,2014).

Çoklu Ortam: İngilizce Multi Medya olarak ifade edilen çoklu ortam bilgisayar ortamındaki bilginin tek çeşit araçla değil bilginin, hareketli ve durağan grafik, animasyon, fotoğraf, video, ses vb. türden birden çok araç ile aynı zamanda sunulmasını sağlayan ve farklı duyu organlarıyla algılanan verileri bir araya getirmeyi sağlayan bir iletişim teknolojisidir (Kahn, 2008 akt. Akbaba, 2009).

DYNED: Bir dil eğitim sistemi olan DYNED, Dynamic Education kelimelerinin kısaltması olup bilgisayar laboratuvarı olan okullarda uygulanan, dil eğitimcileri, bilgisayar programcıları, nörologlar ve sanatçılardan oluşan uzman bir komisyonca tasarlanmış çoklu ortam dil eğitim programıdır (Karataş, 2014).

E-Etkinlik : Öğrenme ortamlarında öğretimi kolaylaştırmak için soyut kavramları somutlaştırıp öğretim sürecini daha etkili kılan çeşitli araçlar olarak addedilen etkinliğin elektronik ortamda oluşturulup gerçekleştirilmesidir (Gürbüz, Çatlıoğlu, Birgin ve Erdem, 2010).

E-İçerik: Çevrim içi ya da çevrim dışı kullanılabilen ses, video, animasyon gibi bilgisayar ortamında çoklu ortam bileşenleri ile geliştirmek suretiyle zenginleştirilmiş kullanımla etkileşimli veya etkileşimsiz olarak iletişim kuran (dönütlü ya da dönütsüz türleri olan)bilgisayar tabanlı içeriklerdir (Ünlü,2012).

E-Kitap: Basılı materyallerden elektronik ortama aktarılan ya da doğrudan ilk olarak elektronik ortamda yayınlanan elektronik ortamda kullanılan ve çeşitli protokol uygulama ya da yazılımlarla sadece bilgisayar, tablet v.b.g. bilişim teknolojisi ürünleri sayesinde izlenebilen metin, fotoğraf, resim, film ve sesleri içeren elektronik bir içeriktir (CHIP ONLINE TR, 2010).

Elektronik Bilgi Kaynakları (E-Sözlük E-Alıştırma E-Test Gibi Materyaller): Bilgisayara bağlı dış birimleri kullanarak, bir cd-rom sürücü veya uzaktan internet gibi bir kaynağa bağlanılarak ya da bilgisayar dâhilinde çeşitli yazılımlar aracılığıyla işletilen ve okunan veri ve/veya bilgisayar yazılım(ları)ndan oluşan sanal materyallerdir (Reitz, 2004-5 akt Bahşısoğlu, 2006). Bilgisayardan bağımsız e-sözlük gibi yine bilişim teknolojisi ürünü olan hesap makinesi türü cepte taşınılabilecek minik donanımlar da aynı işlevi görebilmektedir.

E-Tablet: Tablet bilgisayar, tablet ya da e-tablet olarak da adlandırılan bir küçük dokunmatik ekran boyutunda internet erişimi olan, veri depolayabilen ve taşınması kolay, ses dinleme, mail okuma ve gönderme, video izleme ve çekme, e-kitap okuma gibi imkânlar sunan bir masaüstü bilgisayar ile yapılabilecek neredeyse tüm işlemlerin gerçekleştirilebileceği son yıllarda kullanımı yaygınlaşan bir elektronik cihazdır. (Shurtz, Halling ve Mckay, 2011 akt. Aydemir, Küçük ve Karaman,2012).

Intranet: İşletme ya da kurum içi bir ağ yapısı olarak adlandırılır (Kartan,2007).

İnternet: Birden fazla bilgisayar sisteminin birbirine bağlı olduğu, uluslararası yaygınlıkta devamlı büyüyen insanların her geçen gün artan “üretilen bilgiyi saklama / paylaşma ve ona kolayca ulaşma” istekleri doğrultusunda ortaya çıkmış, her alandaki birçok bilgiye kolay ve az maliyetle, hızlı ve güvenli olarak ulaşmayı sağlayan bir teknolojidir (MEB,2007:3).

Metadata: Bir kaynağın öğelerini tanımlayan veri olarak nitelendirilen metada kavramı, en genel tabirler veri hakkında bilgi olarak tanımlanır ve bibliyografik özellik yanında içerik, kullanım koşulları, kapsam, teknik gibi bilgileri de kapsayan, erişim özelliklerine ilişkin tanımlamadır (Küçük ve Al,2001:173). Bir eserin, yazarı, oluşturulduğu tarih ve o eserin ilişkili bağlantıları gibi çeşitli bilgileri içeren verisi gibi

Metadata Standartları: Tıpkı bir kütüphanede olduğu gibi elektronik ortamdaki bir bilgi kaynağının da standart olarak tanımlanması söz konusu olup bu tanımlamaya, bibliyografik verilere (metadatalar gibi) ulaşmayı sağlayan yazılımların kullanacağı

standartları belirleyen verileri bir sistemden başka sisteme taşımayı sağlayan, kısacası verilere erişimi kolaylaştırmak için kategorize etmeyi kolaylaştıran standartlardır (Küçük ve Al, 2001:175).

MP4 (Medya Player 4) : Bir tür medya oynatıcısı olup taşınabilir özelliği ile görüntü ve sesin bir arada olduğu çoklu ortam oynatıcısı olarak da adlandırılabilir (Arıcan, 2014).

UZEM Sistemi : Derslerin, zaman ve mekândan bağımsız, öğrencinin ve öğretim üyesinin kampüse gelme zorunluluğu olmadan, mevcut bilişim teknolojileri aracılığıyla tamamen internet üzerinden canlı, görüntülü, sesli ve etkileşimli olarak işlenmesine imkân veren bir eğitim sistemi olup katılımcının istediği zaman bunları tekrar tekrar izleyebileceği/görüntüleyebileceği, kaynak bilgilerine ulaşabileceği bir eğitim sistemidir (Gediz Üniv,2013).

Projeksiyon Cihazı: Temel yapısı besleme katı, anakart, ışık kaynağı (ampul), görüntü oluşturunca birim, objektif gibi bölümlerden oluşan, görüntüyü oluşturma şekline göre, yapı bakımından LCD (Liquid Cristal Display- likit kristal görüntüleme) yapılı ve DLP (Digital Light Processing - dijital ışık işleme) yapılı olmak üzere birbirinden ayrılan, bir kaynaktan (bilgisayar, video vb.) aldığı sinyali büyütürük perdeye/duvara vb. düz zemine büyütürük ve genişleterek yansıtan böylelikle daha çok kişiye izleme imkanı veren cihazlardır (MEB,2011).

Powerpoint: Renkli metinlerle, fotoğrafları, çizimleri, tabloları, grafikleri ve filmleri etkili bir şekilde birleştirerek ekranlar oluşturmaya yarayan, ekrandaki metin ve çizimlere animasyon, ses efektleri ve anlatım ekleme imkanı sunan özel bir yazılımdır (Microsoft,2014).

Tepegöz Cihazı: Renkli veya siyah-beyaz olarak hazırlanan sunum öncesi üzerine metin, şema, grafik, resim ve fotoğraf gibi veri ve bilgilerin eklendiği, sunum sırasında da yazılıp çizilebilen ve gerektiğinde silinebilen asetat kağıdı veya diğer transparanlar gibi şeffaf materyallerin, ekrana/duvara/tahtaya yansıtılarak daha çok kişinin daha rahat görmesi ve izleyebilmesi için hareketli bir yazı tahtası gibi izleyenlere göstermek amacıyla kullanılan çok yönlü bir araçtır (YÖK,1997).

Web Tabanlı Öğrenme: Herkese eşit şartlarda öğrenme fırsatı sunan, işitsel görsel avantajların üst seviyede sunulduğu, öğrencinin doğrudan bilgisayar aracılığıyla

öğretmen ya da diğer öğrencilerle etkileşim kurabileceği birden çok katılımcının rahatlıkla iletişim kurabileceği öğrenme sistemidir (Engin ve diğerleri, 2010).

5N1K Soruları: “Ne? Nerede? Ne zaman? Nasıl? Niçin? Kim?” sorularıdır (Cavkaytar,2010).

Z-Kitap: İçindeki çoklu ortam ürünleri (video, resim hareketli yazı, grafik, tablo, şekil, benzeşim çalışmaları, ses, animasyon, fotoğraf, harita vs.) ile ve dönüt verici uygulamalarla olan uyumları ve sistemsel özellikleri ile e-kitaplardan ayrılan, otomatik dönüt verme gibi özellikleri sayesinde etkileşimli kitap olarak da addedilen, içeriği ders öğretim programları esas alınarak hazırlanıp öğrencilere bilişim teknolojisi ürünleri (tablet, akıllı tahta, bilgisayar vs.)üzerinden sunulan ve çoğu Talim Terbiye Kurulunca onaylanmış ders kitaplarından yararlanılarak üretilen etkileşimli elektronik kitaplara Zenginleştirilmiş Kitap denir (MEB, tarihsiz, www.meb.gov.tr, 25.05. 2014’te erişildi.).

II. BÖLÜM

2. Kuramsal Çerçeve

Bu bölümde araştırma konusuyla ilgili alan yazın taranmış ve incelenmiş ve ilk olarak anlama ve anlamamanın alt alanları okuma, dinleme, izleme ve yazmaya dair bilgiler derlenerek kısaca açıklanmış ardından anlamaya etki eden faktörler ve bu araştırmaya konu olan elektronik içerikler, z-kitaplar, Bilgisayar destekli eğitim ile ilgili tanım ve açıklamalara yer verilmiştir.

2.1.Anlama

Anlama, okuma, dinleme, izleme gibi çeşitli yollarla karşılaşılan bilgi üzerine düşünme, bilginin sebeplerini belirleme ve bütün bunlardan bir sonuç çıkarıp en nihayetinde bir değerlendirmede bulunmadır (Güneş, 2007).

Anlama kelimelerin anlamının bilinmesi ile açıklanabilecek yalın bir husus değildir. Mesela okuduğunu anlamada kavrama, zihinde yapılandırma, ilişki kurma, değerlendirme yapma söz konusudur (Alevli, 2014).

Calp, 2005: 66 akt. Kaya, (2006)'ya göre;

“Duyulan ses, söz ve anlatımlardan; okunan materyallerden; görülen olay ve olgulardan bir sonuç çıkarma, mesaj alma; demek isteneni ve ya neye işaret edildiğini kavrama ve bilgi edinmedir. Anlama, bütün bunları önceki bilgilerimizle karşılaştırarak yorumlama ve yeniden anlamlandırma sürecidir. (s. 45)”

Yıldız (2009)'a göre anlama; “basit anlama, yorumlayıcı anlama ve sorgulayıcı anlama” olarak üç kategoriye ayrılır:

“1. Basit anlama: Bilginin yerini bulma, bilgiyi toplama, basamakları izleme, karakterleri belirleme, yerleri belirleme, yönergeleri izleme, yazarın yapısal planını açıklama gibi becerileri gerektirir.

2. Yorumlayıcı anlama: Yorumlayıcı anlama şu becerileri gerektirir: Ana fikri bulma, önemli fikirleri seçme, fikirleri organize etme, kavram ve prensipleri geliştirme, özetleme, çıktıları ve etkileri test etme, ima edilen mânâları anlama, genellemeler yapma, ilişkileri belirleme, ileriye dönük tahmin, önemli ve ilgili olanı belirleme, bilgileri karşılaştırma, uygulamaları belirleme, uygulama yapma, yazarın amacını, karakterlerin eğilim ve motivasyonlarını belirleme, zevk alabilme, yazarın fikir ve eğilimini belirleme, yazara ait bir fikri tamamlama, ortamı başka ortamlarla karşılaştırma, ortamı kişisel tecrübelerle birleştirme, duygusal imajlar oluşturma, duygusal cevaplar oluşturma, okuduğunu yeniden yapılandırma, imlaya dikkat ederek okuma, çıkarsama yapma.

3.Sorgulayıcı anlama: Bu tür anlamada kazanılan beceriler şunlardır: Okunanları; kalite, değer, doğruluk, gerçeklik, tarafsızlık, tutarlılık, propaganda, ilgililik, yeterlilik, gerçek veya fikir açılarından karşılaştırma, yazarın amaçlarını ve tavırlarını değerlendirme, konuyu ortam açısından değerlendirme, ortamdaki dili değerlendirme, ortamın genel yapısını değerlendirme,yazarın uzmanlığını değerlendirme, bilgi kaynaklarını değerlendirme.(s.42)”

2.1.1. Dinleme/ İzleme

Türkçe dersi öğretim programında, okuma, dinleme/izleme konuşma ve yazma gibi temel dil becerileri ve dil bilgisi ile ilgili kazanımlar önemli bir yer tutar (MEB, 2006a). Öğretim programında dinleme, dinleme/izleme becerisi olarak ifade edilir. Anlama ve anlatma şeklinde ikiye ayrılan dilin okuma gibi anlama becerileri arasında yer alır. Verilen iletiyi doğru bir biçimde anlama, yorumlama ve değerlendirme becerisi olan dinleme iletişim kurmanın ve öğrenmenin önemli yollarından biridir (MEB, 2005).

En yalın bir ifade ile dinleme, konuşmacı ya da okuyucu tarafından seslendirilen bir konunun bir başka kişiye okuma veya anlatım yolu ile seslice aktarılıp hedefteki kişi ya da kişilerce algılanmasının sağlanmasıdır. Yine dinleme; işitilene alıp saklamak veya işitilene anlamak için dikkat harcamak olarak da tarif edilir (Sever,1997).

Çelikbaş, (2010)’a göre; “Dinleyerek anlama süreci; alıcının dışarıdan gelen uyarıcı sesler arasından dilsel özellikte olanları algılamasıyla başlar, daha sonra bu sesleri zihinsel bir işlemde geçirerek başlangıç uyarıcılarına bağlı kalarak bilgiye dönüştürmesi ve geri bildirimde bulunmasıyla sona erer” (s.7).

Demirel ise dinlemeyi anlatanın ya da aktaranın aktifliğinden öteye götürerek dinleyenin de, söz konusu uyarana tepki verebilmesi yani verilmek istenen mesajı net olarak anlayabilmesi için kaynağa tepki vermesi ile ifade eder (Demirel, 2005). Demirel gibi Yıldırım da etkili dinlemenin gerçekleşebilmesi için konuşma sırasında konuşmacının yanında dinleyicinin de etkin olması gerektiğini savunur (Yıldırım, 2007).

Adalı (2003)’e göre de;

“Dinleyicinin edilgen durumda olması yaygın ve yanlış bir kanıdır. Çünkü söze dayalı iletişimin tam anlamıyla gerçekleşebilmesi, alıcı durumundaki dinleyicinin yaratıcı şekilde bu alışverişte olmasıyla mümkündür. Dinleme, gelen mesajı kabul etme ve yorumlama sürecidir. Sağlıklı iletişimde dinleyicinin de konuşmacının da sorumlulukları eşittir. (s.32)”

Dinleme ile ilgili sürekli telkinde bulunan öğretmenlerin genelde dinleme stratejileri ile ilgili öğrencilere bilgi vermediğini ve eğitim programımızda dinlemeye yeterince yer verilmediğini bildiren Kurudayıoğlu ve Kana (2013)’e göre;

“Dil öğrenme süreci, anne karnında başlar. Bebeğin ilk kazandığı beceri dinleme olup; bebek, doğum öncesinde sesleri ve konuşmaları dinleyebilmektedir. Bebeğin doğar doğmaz annesiyle iletişim kurmaya çalışması, onun doğmadan önce dille ilgili bazı özelliklere sahip olduğunun en büyük kanıtı olarak karşımıza çıkmaktadır. Yani dil öğrenme süreci anne karnında dinleme yoluyla başlayıp; konuşma, okuma ve yazmaya temel oluşturmaktadır (Güneş, 2007:73). Dinleme, her ne kadar doğuştan getirilen bir yeti olsa da dinleme becerisi ile ilgili kazanımlar bir eğitim sürecini gerekli kılmaktadır (Maden ve Durukan, 2011: 103). Bu yüzden dinleme becerisinin geliştirilmesi için ebeveynlerin ve öğretmenlerin bu bilince ulaşması gerekmektedir. Dinleme becerisi öncelikle çocuğun ilk eğitimini aldığı ailede başlar. Bu beceri daha sonra ilkokul ve ortaokullarda planlı ve programlı olarak geliştirilmeye çalışılır. Dinleme ile ilgili olarak yapılan her etkinlik öğrencilerin dinlediklerini anlamlandırması için önemli bir faaliyettir. (s. 245-246)”

Dinleme ve İzleme, kişinin eğitim öğretiminde apayrı bir öneme sahiptir. Er (2011)’e göre;

“Çünkü dinleme, iletişim sürecini doğrudan etkileyen bir eylemdir. Kaynak ile hedef arasında etkili bir iletişimin olması için etkili bir dinlemenin de olması gerekmektedir. Kaynağın karşısında, aktif dinleyen bir dinleyici ya da dinleyici grubu olması hâlinde mesaj daha etkili bir şekilde hedefe iletilebilecektir. (s. 12)”

2.1.2. Okuma

Okuma, ses organları ve göz yoluyla algılanmış olan işaret ve sembollerin beyne iletilmesi, bu işaret ve sembollerin beyinde işlenip önce yorumlanması ve ardından değerlendirilerek anlamlandırılması olarak ifade edilen bir süreçtir (Özbay, 2007). Okuma eylemi bir bilgi edinme yoludur. Bu eylemin gerçekleşmiş sayılabilmesi için

eylemi gerçekleştiren kişinin yani okuyucunun asgari olarak Bloom'un bilişsel alan taksonomisindeki Bilgi ve Kavrama basamağı ile ilgili en az birkaç işlem gerçekleştirmiş olması gerekir. Bu aşamadaki okuma, Özdemir (2013)'e göre şöyle tarif edilir, Okuma, “basılı ya da yazılı kelimeleri duyu organlarımız yoluyla algılama, bunları anlamlandırıp kavrama, yorumlamadır” (s. 11).

Okuyucunun kalıcı bilgi edinmesini sağlayacak anlamlı bir okuma eylemi ise bu tanımın ötesindedir. Yani algılama, kavrama ve hatta yorumlama dahi anlamlı bir okumayı tarif etmede yeterli değildir. Anlamlı bir okuma, sorgulamayı gerektirir ki bunun ilk adımı edinilen bilgiyi (iletiyi) açmadır. Sonraki adım ise bilgiye şüphe ile yaklaşp karşılaştırma yolu ile edinilmiş eski bilgilerin varsa çelişkilerini inceleme/düşünme, ardından değerlendirme ve yeni bilgilerle bulguların ortaya konması nihayetinde bilgilerin günlük hayatla ilişkilendirilip onun kullanılması ve diğer metinlerle ilişkilendirilmesidir. Bu şekilde gerçekleştirilen okuma bilişsel alan taksonomisindeki üçüncü basamak ve üst basamak davranışları(Uygulama, analiz, sentez ve değerlendirme) içerir. Üst kategorilerdeki davranışlar daha karmaşıktır ve onların öğrenilmesi daha güçtür (Aşılıoğlu,2008). Bu düzeydeki okuma eylemi bu açıdan sıradan gelişigüzel icra edilen bir eylem değildir. Öyle ki; Karatay (2009)'a göre, “okuma harf, kelime, grafik ve resim gibi görsellerin, duyu organları yoluyla algılanması, önceki bilgilerden hareketle tanınması, anlamlandırılması ve yorumlanmasına dayanan duysal ve zihinsel etkinliklerin aynı anda işletilmesini gerektiren karmaşık bir süreçtir”(s. 59). Zaten bu yüzdendir ki ünlü Alman Edebiyatçısı Goethe; “Okumayı öğrenmek sanatların en gücüdür. Ben bu işe yaşamımın seksen yılını verdim yine de tam olarak öğrendiğimi söyleyemem.” demiştir.

2.2.Okuduğunu Anlamaya Etki Eden Faktörler

Bireyleri hayat boyu her alanda öne çıkaracak olan okuduğunu anlama ve anladığını doğru bir şekilde ifade edebilmedir (Soysal, 2015). Bu beceriyi edinmenin yolu da etkili ve verimli bir okuma eğitiminden geçer. Bunun için de sürece etki eden bir takım faktörleri incelemek gerekir.

Okuduğunu anlamamanın gerçekleşebilmesi için en önemli husus öğrencinin sürece hâkim olabilmesi yani süreç içinde okuma eyleminin amacını saptamasıdır. Öğrencinin

okuduğunu anlama sürecinde ne yaptığının farkında olması işlenen konuya uygun bir öğrenme stratejisi kullanabilmesi önemlidir (Kaya, 2006). Yine öğrencinin metnin türünü bilmesi de önemlidir. Zira metin türlerinin farkında olma, okuduğunu anlamayı kolaylaştırmaktadır (Peregoy ve Boyle, 2000 akt. İleri Aydemir, Öztürk ve Horzum, 2013). Özbay (2009)’a göre, “Okuduğunu anlama başarısının belki de ilk basamağı, kişinin okuduğu metnin türüne özgü özellikleri ve bu türün gerektirdiği uygun okumayı bilmesidir” (s. 30).

Ayrıca okunan metnin okuyan tarafından yorumlanması sırasında metnin vermek istediğinin ne ölçüde algılandığı da önemlidir. Yani metinde verilmek istenen mesajı, okuyucu doğru olarak tespit edebilirse elbette okuduğunu anlama kolaylaşacak aksi durumda da zorlaşacaktır (İleri Aydemir ve diğerleri, 2013).

Alevli (2014)’e göre, “Anlama, okuyucunun aktif olması ile mümkün olabilir. Okuyucunun dilin kurallarını bilmesi, okuduğu konuyla ilgili donanımı, metnin türüne göre stratejiler kullanması anlamayı etkileyen önemli faktörlerdir” (s.8). Tam bu noktada imla kuralları ve noktalama işaretlerinin de anlamaya etkisinden bahsetmek gerekir. Çünkü noktalama işaretlerinin doğru kullanılması, anlamayı kolaylaştırır Örneğin; virgülün yanlış yerde kullanılması veya gereken yerde virgül kullanılmaması yanlış anlamaya neden olabilmektedir.

Anlamaya etki etme açısından metinlerin gerek basılı ortamda olsun gerek sanal ortamda olsun şekilsel özellikleri de oldukça önemlidir. Mesela uzmanlarca belirlenmiş olan kriterler dışına çıkıldığında, mesela görsel öğeler, hareketli nesneler, internet ortamı okunan metne odaklanmayı zorlaştırmak suretiyle anlamayı olumsuz yönde etkileyebilir (Alevli, 2014).

2.3.Yeni Okuma Ortamları, Günümüz Eğitim Sürecinde Bilgisayarın Yeri

Gelişen teknoloji ilk önce eğitim ortamlarını etkilemiş ve özellikle eğitim sürecinde önemli değişiklikleri beraberinde getirmiştir. Buna teknolojinin yayılmasıyla eğitime verilen önemin artması da eklenince eğitimde teknolojiden faydalanmak zorunlu hale gelmiş ve ilerlemenin tek yolu olan eğitimin her alanında bilgisayarlar önemli bir araç olarak yer etmiştir (Akekin Başkaya, 2014).

Zamanla bilişim teknolojilerindeki gelişmeler kendini göstermiş ve farklı zeka türlerine aynı anda etki edebilen çoklu ortamlar, eğitim öğretimde yaygın olarak kullanılmaya başlanmıştır (Yıldız, 2009). Örneğin; e-kitap, e-sözlük, z-kitap gibi özellikle yeni tür materyaller ve internet ile öğrenci ve öğretmenler, neredeyse sonsuz bir hacme sahip sanal alemde öğrenme nesneleriyle dolu öğrenme depolarında birçok veri ve bilgi aramaya barındırmaya ve neticede var olan veri ve bilgilere rahatlıkla erişmeye başlamışlardır. Haber siteleri, internet gazeteleri, elektronik kitaplar, zenginleştirilmiş kitaplar ve diğer elektronik içerikler (Öğrenme nesneleri, sanal bilgi depoları vb.) ile birlikte insanların, daha çok ve daha çeşitli bilgiyle her an karşı karşıya kalması, neredeyse her yaştan insanın adeta bilgi bombardımanına maruz kalması, insanların bilgi edinmesine ve bilgiye yönelik yeni alışkanlıklar edinmelerine ya da edinmek zorunda kalmalarına neden olmaktadır.

Bu durum, insanları basılı materyallerden uzaklaştırırken elektronik ekranlara yaklaştırmış ve büyük oranda okuma ortamları değişmiştir. Bu, İleri (2011)'de şöyle aktarılır, “Teknolojide yakın geçmişte yaşanmış hızlı gelişmeler bilhassa dijital ortamlar artık çocukların okuma yazma deneyimlerine farklı bir işlevsellik yüklemektedir” (s. 2). Artık basılı kitaplar öğrencileri cezbetmemektedir (Carrington, 2005). Elektronik ve çoklu ortamlara yönelen insanların bu tutumları ekrandan okuma terminolojisini alana kazandırmıştır (İleri, 2011). Artık bireyler basılı materyallerden çok e-tablet, cep telefonu, bilgisayar vb. gibi ekranı olan bilişim teknolojilerine dayalı cihazlardan bilgi almakta bilhassa okumalar yapmaktadırlar. Okuma ortamının değişmesi elbette anlamının gerçekleşmesine de etki etmiş dolayısıyla yeni araştırmalara ihtiyaç duyulmasına neden olmuştur ki İleri, (2011)'de farklı araştırmacılarından şu izlenimlere ulaşmıştır, “...pek çok birey ‘okuma-yazma’nın doğasının değiştiğini kabul etmektedir (Bearne, 2003). Yazarlar, okuma yazmanın dijital teknolojiyle bağlantılı olarak yeniden tanımlanması gerektiğini savunmaktadır (Gee,2000; Snyder, 1998)” (s. 2).

Türkiye’de de gelişen teknolojiye paralel olarak okuma ortamlarının ve alışkanlıklarının değişmesiyle FATİH Projesi gibi bilgisayarları doğrudan eğitimin içine alan uygulamaların geliştirildiği gözlemlenmektedir.

2.4. Türk Eğitim Sisteminde Bilgisayar Destekli Eğitim

Eğitimde teknoloji kullanımı resmi olarak ilk defa Milli Eğitim Temel Kanununun her derecede ve türdeki eğitim programlarının yöntem araç ve gereçlerin bilimsel ve teknolojik esaslara, yeniliklere, ihtiyaçlara göre geliştirileceği belirtilen 13. maddesiyle resmen gündeme gelmiştir (Milli Eğitim Temel Kanunu, 1973: madde 13) Türk Eğitim Sisteminde teknolojinin kullanımıyla ilgili ilk ciddi tartışmalar ise 1979'daki okulların teknolojik kaynak eksikliklerine dair MEB değerlendirmeleriyle gündeme girmiştir (Eryılmaz ve Salman, 2014).

Teknolojik gelişmeler kapsamında bilgisayarın eğitim kurumlarında kullanılması ise eğitim teknolojisinin önemini vurgulayan ve eğitimin her kademesinde eğitim teknolojisinin kullanılmasını öngören Dördüncü ve Beşinci(1985-1989) Beş Yıllık Kalkınma Planlarıyla fiiliyata girmiştir (DPT, Dördüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı, 1979-1983 ve Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planı, 1985-1989). Zaten Türkiye'de ortaöğretim kurumlarına 1984'de 1100 mikrobilgisayar alınması ile de bilgisayar eğitimi Türkiye'de ilk kez resmi olarak başlamıştır (Altınkaya, 1998). Bilgisayar eğitiminin başlamasına paralel olarak da bilgisayarın yavaş yavaş her sektöre yayılması sürmüştür. Eğitime giren bilgisayarlarla birlikte önce yalnızca bilgisayar eğitimleri sürdürülmüşse de daha sonraları bilgisayarın tanınması ile birlikte bilgisayar eğitimi uygulaması fikri, yerini bilgisayarın bir eğitim aracı olarak görülmesini sağlayan eğitimde bilgisayarın değerlendirilmesi yani bilgisayarla eğitim fikrine bırakmış ve bu fikir de, kısa süre içinde bilgisayara farklı bir bakış açısıyla bakılmasını sağlamıştır (ODABAŞI,1998:137).

1987 yılına gelindiğinde 12 ve 13 Ekim tarihlerinde "*Türkiye'de Bilgisayar Destekli Eğitim*" adıyla İstanbul'da düzenlenen devletin eğitim alanında çalışan resmi temsilcileriyle yabancı uzmanların BDE uygulamalarındaki eksiklikleri ve hataları tartışmak üzere bir araya geldiği konferans ile Türkiye'de ilk defa BDE çalışmaları resmen başlamış ve aynı konferansta dönemin Başbakanı Turgut Özal tarafından ifade edilen "Bilgisayar Destekli Eğitimde Bir Milyon Bilgisayar" hedefi Türkiye'de Bilgisayar Destekli eğitim için çok önemli bir milat olmuştur (Altınkaya,1998). 1988 yılında Ankara'da toplanan 18. Milli Eğitim Şurasında da dönemin Başbakanı Turgut Özal tarafından şu ifadelerle bu durum, o dönemin Milli Eğitim Bakanı Müşaviri

bugünün Milli Eğitim Bakanı Prof. Dr. Nabi Avcı'nın 24 Mart, 2014 günkü ifadesi İhlas Haber Ajansı (2014)'te yer alır;

“Hasan Celal Güzel Bey, bundan 25 yıl önce Milli Eğitim Bakanıydı. Ben de onun müşaviriydim. Rahmetli Özal Başbakandı. 1988 yılında Ankara'da Şura Salonu'nda 18'inci Milli Eğitim Şurası toplandı. Rahmetli Özal orada bir konuşma yaptı. Konuşmasında dedi ki, ‘Önümüzdeki yıllardan itibaren Türkiye’de okullarda Bilgisayar Destekli Eğitim’e geçeceğiz’. O zamanlar bilgisayarlar bu kadar yaygın değil. Ve arkasından ekledi: ‘Önümüzdeki yıldan itibaren 1 milyon bilgisayar alacağız.’ Bunu söylediği tarihte bütün Avrupa'da eğitimde kullanılan bilgisayar sayısı 480 bin civarındaydı.....

..... Bilgisayar Destekli Eğitim projesi, uzun yıllar rafa kaldırıldı. 1 milyon bilgisayar hayalimiz 15 yıl ertelendi. (<http://www.ihb.com.tr>) ”

Bilgisayar Destekli Eğitim’de en önemli mesele olan yazılım ve alana hâkim öğretmen yetiştirilmesi konusu ise 5 ve 6 Ağustos 1989 tarihlerinde yine İstanbul’da yapılan bir toplantıda gündeme alınarak değerlendirilmiştir. Bu kurulda görüşülen konuları ve sonraki süreci Odabaşı (1998)’de şöyle aktarır;

"BDE Birinci Danışma Kurulu’nda uygulama modeli, yazılım, öğretmen yetiştirme, donanım ve BDE deneme planlanması konuları tartışılmıştır. 26-27 Haziran 1990 tarihlerinde İstanbul’da toplanan "BDE Projesi Değerlendirme ve Danışma Kurulu II. Toplantısı’nda ise Bakanlığın hedefleri doğrultusunda BDE’e yapılan ve yapılacak yatırımlar görüşülmüştür. Bilgisayarın eğitimde kullanılma çalışmalarının başlatıldığı 1984-1990 yılları arasında Milli Eğitim Bakanlığı’na bağlı ortaöğretim kurumlarında yaklaşık 5000 adetlik bir bilgisayar potansiyeli oluşturulmuştur. Mart 1990’da Milli Eğitim Bakanlığı ile Dünya Bankası arasında imzalanan Milli Eğitim Projesi ile ortaöğretimdeki bilgisayar adedinde artış olduğu kuşkusuzdur. Çünkü hedeflerinden biri yeni enformasyon ve iletişim teknolojilerinin eğitim sistemine uygulanması olan bu proje çerçevesinde 53 lisede bilgisayar okur-yazarlığı ve Bilgisayar Destekli Eğitim hedeflenmiştir. Milli Eğitim Bakanlığı’na bağlı ortaöğretim

kurumlarında bilgisayarların eğitimde kullanılmasına verilen önem, özel öğretim kurumlarına da yansımıştır. Milli Eğitim Bakanlığı Özel Öğretim kurumları Genel Müdürlüğü'nün 14 Ağustos 1991 tarih ve 60606 sayılı yazısı ile özel okul ve dershanelerde bilgisayarın eğitim-öğretim ve yönetim faaliyetlerinde kullanılması gerekli görülmüştür. Öte yandan Milli Eğitim Bakanlığı, Bilgisayar Destekli Eğitim'in önemli bir bütünleyici olan yazılım konusunda da önemli aşamalar kaydetmiştir. 1989-1990 öğretim yılında 37 ders için 2000 saatlik yazılım gerçekleştirilmiştir. 1990-1991 dönemi için gerçekleştirilmesi öngörülen yazılım ise 5000 saattir.(s. 137)"

1985-1986 eğitim öğretim yılında 101 orta dereceli okula 1111 adet bilgisayar tahsis edilmiş ve her okuldan iki öğretmen beş haftalık hizmet içi eğitime alınmış olup; iki saati teorik bir saati uygulamalı olmak üzere haftalık üç saatlik ders 1987-1988 eğitim öğretim yılından itibaren seçmeli dersler arasına girmiş ve 1988-1989 eğitim öğretim yılından itibaren Orta Dereceli okulların Ticaret ve Teknik Eğitim ile ilgili olanlarında Dünya Bankası kredisiyle Endüstriyel Okullar adlı Dünya Bankası kredisi ile desteklenen bir proje başlatılarak bu projeye 805 adet bilgisayar kullanıma girmiştir. (Altınkaya,1998).

1988'den itibaren MEB, okullarda artık bilgisayar kullanımının ötesinde BDE ile ilgili çalışmaları teşvik etmeye başlamış, bilgisayara yönelik bakış açısının değişmesini sağlamıştır.

1990'da Dünya Bankası ile MEB arasında imzalanan Millî Eğitimi Geliştirme Projesi kapsamında özellikle 1995'te 53 BDO (Bilgisayar Deneme Okulu) Projesi uygulamaya girmiştir (Altınkaya,1998). Aynı projenin alt çalışmalarından olan 182 BLO (Bilgisayar Laboratuvar Okulu) Projesi ile de bilişim teknolojisinin sınıflarda kullanılması sağlanmış ve bu projelerde şu amaçlar gözetilmiştir (MEB,2002,s.11 akt. Karataş, 2014):

- *Eğitim sisteminde bilgisayarın rolü ve uygun kullanımını belirlemek*
- *Bilgisayar eğitimi ile ilgili müfredatı geliştirmek*
- *Eğitim yazılımları ölçütlerini belirlemek*
- *Bilgisayar eğitimi ve bilgisayar destekli eğitim çalışmalarını değerlendirmek, Türkiye'de bilgisayar destekli eğitim ve bilgisayar eğitiminin daha geniş alanda ve yaygın olarak kullanımını sağlamak ve kolaylaştırmak*
- *Öğrenciler için farklı bilgi teknolojilerini kullanarak okullarda öğrenme ve öğretmeyi geliştiren ek materyalleri sağlamak*

- *Yürürlükte olan Türk eğitim sistemini gözden geçirerek eğitim sisteminde bilgisayarın rolü ve uygun kullanımını belirlemek*
- *Bilgisayar eğitimi planını geliştirmek*

1990'da üniversitelerin desteği ile MEB Hizmetiçi dairesi tarafından yaz ayında 400 öğretmene eğitim verilmiş, 1991'de bu öğretmenlerin yarısı dört aylık bilgisayar formatörlüğü eğitiminden geçirilmiş, 1992'de de bu formatörlük eğitimini alan öğretmenlere ek programlarla üç haftalık dersler verilmiştir (Taşçı, 1993).

Bu çalışmaların haricinde bir de 2011 yılına kadar uygulamada kalacak olan MEB'in Müfredat Laboratuvar çalışmasıyla da bilgisayarlar, öğretim sürecinde yardımcı materyaller olarak yer almış olup MLO (Müfredat Laboratuvar Okulları) projesi kapsamındaki 208 okulda BDE uygulamalarından yararlanılmıştır (Eryılmaz ve Salman, 2014).

MLO çalışmasıyla, Türkiye'de, pilot okullarda bilgisayar laboratuvarları oluşturma ve öğretmenlerin bilgisayar kullanabilirliğini sağlama ve artırma hedeflenerek geniş çapta ilk BDE girişimleri gerçekleşmiş denilebilir (EARGED, 1999).

Bunun dışında özellikle MEB'in idari iş ve işlemlerine dair İLSİS (İl ve İlçe Milli Eğitim Müdürlükleri Yönetim Bilgi Sistemi) Projesi ile okullar ile Milli Eğitim Müdürlükleri Merkez ve taşra teşkilatları arasında internet bağlantısının sağlandığı ve elektronik posta yoluyla irtibat kurulmaya başlandığı ve hem merkez teşkilatta hem taşra teşkilatta personellerin yer yer bilgisayar yazılımları kullanarak çeşitli işleri gerçekleştirildiği çeşitli yazılım ve uygulamalardan da bahsedilebilir (Aksoy, 2003).

1998 yıllarından itibaren yavaş yavaş bilgisayarın olmadığı diğer okullara da idari personel ağırlıkta olmak üzere öğretmen ve öğrencilerin de kullanımları için bilgisayar ulaşmaya başlamış ve üst politika belgeleri başta olmak üzere TBMM ilgili komisyonlarında alınan kararlar kapsamında bilgisayar alanındaki çalışmalara, araştırmalara ve bilhassa MEB'in gerek yönetim kademesindeki gerekse de diğer kademelerindeki personellerinin bilgisayar okur-yazarlıklarının, kullanabilirliklerinin artırılmasına yönelik çalışmalara hız verilmiştir (Altınkaya,1998). Doğal olarak MEB bünyesinde hizmet veren personellerin bilhassa öğretmenlerin bu faaliyetlerle birlikte eski teknoloji donanımlarından çok artık bilgisayar donanımlarına yönelmeleri söz konusu olmuştur ki; tepegözler yerini sunum makinelerine(sinevizyon) tepegöz kâğıtları

yerini bilgisayar aracılığıyla çeşitli yazılımlarla hazırlanan sanal dosyalara bir diğer ifade ile yansılara(slayt) bırakmıştır. Burada önemli bir dönüm noktası hissedilmeye başlanmaktadır. Yine eski teypler ve televizyonlar yerini bilgisayarlara eğitici teyp ve videokasetleri de yerini ilk olarak boyutu(taşıma/içerme kapasitesi) çok küçük disketlerle sonra CD/VCD/DVD'lerle taşınan günümüzde ise doğrudan sanal ortamlardan(ağ erişim yolları ile) ulaşılan ya da ulaştırılan sanal müzik ve video dosyalarına bırakmıştır.

2000'li yıllara gelindiğinde insanlarda eğitim isteğinin yükselmesi, gelişen nüfus dolayısıyla öğrenci sayısının gün geçtikçe artması ve verilmesi gereken bilgi miktarının teknolojiye bağlı olarak çoğalması ile öğretilecek içeriğin karmaşıklaşması gibi çeşitli sebeplerle BDE uygulamaları artık önemli bir gereksinim hâline gelmiştir (Odabaşı,1998:135).

2003'te MEB'e bağlı okul ve kurumlara kesintisiz internet bağlantısı kurulması için MEB ile Ulaştırma Bakanlığı arasında Türk Telekom organizesinde bir protokol imzalanmış ve okullarda internet bağlantısı yaygınlaşmaya başlamıştır (Karataş, 2014).

2004'te her ile ADSL alt yapısı ulaştırılarak Türkiye'de bireysel internet kullanımının yaygınlaşmış ve evinde internet-bilgisayar imkânı olan aileler çoğalmıştır (NTVMSNBC, 2004, <http://arsiv.ntv.com.tr/news/297709.asp>, 01.08.2015'te erişildi.).

2010'a MEB'in çeşitli kampanya ve çalışmalarıyla dek neredeyse internetsiz okul kalmamıştır (Gür, Özoğlu ve Başer, 2010).

2010 yılı sonuna kadar İlköğretim ve Ortaöğretim Okullarının neredeyse tamamında Bilişim teknolojisi Sınıfları oluşturulmuş ve bu sınıflarda bilgisayar, internet bağlantısı, yazıcı, tarayıcı ve projeksiyon gibi ekipmanlara yer verilmiş olup bu durumu Milli Eğitim eski bakanlarından Hüseyin ÇELİK "Bilgisayarsız Okul Kalmayacak" sloganıyla 2004-2005-2006 yıllarında katıldığı toplantılarda sıkça dile getirmiştir (Mynet Haber 2004, Memurlar Net, 2005 ve Hürriyet 2006).

Ancak, 2011 öncesine bakıldığında okullara öğrenci kullanımı için kurulan laboratuvarlardaki internet ve bilişim teknolojisi imkânları ya da Bilişim teknolojisi sınıfları, ilgili teknolojiyi bireysel olarak tüm öğrencilerin uzun süreli, etkili ve verimli kullanımını mümkün kılamamıştır. Bu sonucu Gür, Özoğlu ve Başer (2010)'daki şu gözlemlerden çıkarmak mümkündür;

“Öğretmenlerin bilgisayar laboratuvarında öğrencileri genellikle serbest bıraktıkları gözlenmiştir. Özellikle ilköğretim öğrencilerinin önemli bir kısmının, sadece 3 tür etkinlikle meşgul oldukları görülmüştür: Paint programında resim yapma, bilgisayar oyunları ya da İnternet oyunları oynamak (Spider, Counter, Knight, elbise giydirme), MSN ile sohbet etmek. Ayrıca her öğrenciye bir bilgisayar düşmediği için, öğrencilerin bir kısmının kendi aralarında konuşup gürültü yaptıkları gözlenmiştir. ... Özetle, gözlem yapılan laboratuvarlarda, bilgisayarın daha çok eğlenmek ve vakit geçirmek amacıyla kullanıldığı gözlenmiştir. (s. 933)”

Aynı çalışmada öğretmenlerin de bilgisayarın, eğitime katkı sağlamak, eğitimi geliştirmek için sunduğu hiçbir fırsattan yararlanmadığını çoğu öğretmenin bilgisayarı yazı yazma, rapor hazırlama, e-posta yazma/okuma, veya haber okuma gibi amaçlar için kullandığı gözlenmiştir (Gür ve diğerleri, 2010).

Görüldüğü gibi bu tarihe kadar eğitim fakültelerinde bilişim teknolojileri öğretmenliği gibi bölümlerin açılmasının yaygınlaşması, interaktif cd ve çeşitli eğitsel donanım ve yazılımların üretilmeye başlanmasına rağmen bu fırsatlardan sadece imkanı elveren öğrenciler yararlandığından, birçok okuldaki öğretmen ve öğrencilerin bilgisayarın bu yönüyle hiç ilgili olmadığından, bu konulara dair bilgi ve yeterliliklerin eksik olması dolayısıyla bilgisayarların eğitim sürecinde işlevsel olarak yer edindiği söylenemez. Gür ve diğerleri (2010)'a göre de durum aynıdır;

“Zaten yüzyüze konuştuğumuz öğretmenlerin bir kısmı, bilgisayarın eğitimde kullanılmasını, PowerPoint'te sunu hazırlamaktan ibaret sanmaktadırlar. Öğretmenler bilgisayarın eğitimde daha farklı kullanımları hakkında bilgi sahibi değildirler. Sözelimi, çalışmaya katılan hiçbir matematik öğretmeni, Sketchpad, Logo, Derive veya Cabri türü bir matematiksel programı kullandığını belirtmemiştir. Katılımcılar, bu tür

eğitsel amaçlı bilgisayar yazılımlarından habersiz görünmekte, genel amaçlı bilgisayar programlarını bilmektedirler. Bu bulgu, daha önce yapılan çalışmalarla uyumludur. (s. 933)”

Bu durumu tetikleyen nedenler içinde 2010’da birçok okulun öğrenci mevcuduna karşılık sahip olduğu bilgisayar donanımının sayı bakımından yetersizliği ve özellikle okulların bazılarında ilgili donanımın arızalı olduğu da gözlenmiştir (Gür ve diğerleri 2010). Bu duruma neden olan bir diğer etmen de DYNED gibi eğitim sürecine doğrudan katkı sağlayan başka yazılımların tam olarak yetişmemiş olmasıdır ki bu tarz yazılımlar olmadıkça bilgisayarlar eğitimde üst düzey bir katkı sağlayamaz, e-öğrenmenin sağlanması için en önemli unsur e-içeriklerin kalitesi ve öğrenci seviyesine uygunluğudur, bir BDE projesinin başarıya ulaşması için en önemli faktör olarak e-içerikler gösterilebilir (Polat, 2014).

Sonuç olarak 2011’e kadar okullarda bilgisayar laboratuvarları kurulmuş olsa da yine bilgisayarlar ders olarak müfredata girmiş olsa da sadece imkânı olan velilerin, özellikle, eğitim içerikli yazılımlara yönelerek derslere paralel olarak çocuklarının bilişim teknolojilerinden yararlanmalarını sağlayabildiği görülmüştür. Bu da hiç şüphesiz eğitimde fırsat eşitsizliğine neden olmaktadır.

Maddi imkânı olmayan öğrencilere de bilişim teknolojilerinden yararlanma fırsatı verilmesi ve bilgisayar dersi dışındaki derslerde hatta öğrencinin kendi evinde de bilişim teknolojilerinin aktif olarak kullanılmasının sağlanması, bireysel öğrenmenin desteklenmesi 2010’da ilan edilen 2011’de uygulamaya giren FATİH Projesi ile mümkün olmuştur (Altın, 2014).

Bilgisayarın tam anlamıyla yaygınlaşmaya başladığı 2000’li yılların başından 2011 yılına kadar okullara bilgisayarın ulaşmasının¹ sağlanması eğitimde oldukça önemli gelişmeler olarak kabul edilse de asıl reform, 2010 yılında kamuoyuna açıklanan 2011 yılında uygulamaya giren FATİH Projesi ile gerçekleşmeye başlamıştır öyle ki dünyada Latin Amerika’daki çeşitli çalışmalar(Peru’daki Her Öğrenciye Bir Dizüstü Bilgisayar Projesi ve Urugay’daki Birebir Dizüstü Bilgisayar Programları Çalışması) da dâhil

---

¹ Bu bilgilere <http://eogrenim.meb.gov.tr> uzantılı internet sitesinden 07.05.2014 tarihinde indirilen “FATİH Projesi-“Eğitimde Geleceğe Açılan Kapı” adlı .ppt uzantılı dosyadan erişilmiştir.

olmak üzere bu ölçekte Tablet ve Elektronik Tahta dağıtımının bir örneği daha yoktur (Aksay ve Taşıtman, 2014). Ayrıca teknolojik donanım dağıtımından öte, projenin en önemli yanı beş alt bileşeniyle ders esnasında ve ders dışında öğrencinin beş duyu organına da hitap eden daha etkin bir öğrenmenin gerçekleşmesini hedeflemesidir (Eryılmaz ve Salman, 2014). Projeyle birlikte bilgi teknolojilerinin eğitimi desteklediği geleneksel yapı değişmeye başlamış artık bilgi teknolojileriyle eğitimin gerçekleştirildiği hatta öğrenmenin bireyselleştiği bir yapıya doğru geçiş bile söz konusu olmuştur (Okan Üniversitesi, 2012).

Yani denilebilir ki her ne kadar Altunkaya (1998)'e göre BDE için 1984-1988 yılları arası, ön hazırlık çalışmaları olarak adlandırılmış 1988 sonrası BDE'ye geçiş olduğu belirtilmişse de aslında BDE için ön hazırlık aşaması 2011'e kadar sürmüştür. Çünkü; Türk Eğitim Sistemine bilişim teknolojisi asıl olarak FATİH Projesi'nin uygulanmaya başlaması ile eğitim sürecinin ana mekanizması olmaya başlamıştır. Ancak bu proje ile akıllı tahtalar, tabletler ve diğer donanım araçları, gerek okul içinde gerek okul dışı serbest zamanlarda öğretmen-öğrenci hayatına aktif olarak girmiş ve öğretim ancak bu proje ile tamamen bilgisayar sistemi üzerinden gerçekleştirilmeye başlanmıştır. BDE ancak FATİH Projesi ile Türk Eğitim Sisteminde büyük oranda mukim olmuştur. Yukarıda görüldüğü gibi FATİH projesi ortaya çıkana dek yürütülen çalışmalar, okulla sınırlı olan öğrencinin evde çalışmalar yapması için gerekli donanıma sahip olmayan çalışmalardır. Dolayısıyla bilgisayarın eğitsel açıdan öğrencilerin tüm hayatına(hem ev hem okul hayatına) girmesini sağlayan(okul dışı yaşantı ile okul arasında bağ kuran) çalışmalar FATİH Projesi ile gerçekleşmeye başlamış, okul ev arası dijital uçurum asgari düzeye inmiş ve bilhassa bu proje ile milyonlarca gence ulaşan MEB toplumun bilgi teknolojisi açısından gelişimini de sağlamış, bu da Bilgi Toplumu Stratejisi gibi bir çok devlet politikasının toplum tarafından benimsenmesinin önünü açmıştır (Aksay ve Taşıtman, 2014).

2.4.1. FATİH Projesi Nedir?

Tam açılımı Fırsatları Artırma ve Teknolojiyi İyileştirme Hareketi anlamına gelen Fatih Sultan Mehmet'i hatırlattığı için FATİH kısaltması ile anılan, TC MEB

öncülüğünde, Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı, Bilim, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı ile bu bakanlığa bağlı TÜBİTAK (Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu) desteği ile Maliye Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı, Ekonomi Bakanlığı, Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı, Başbakanlık Destek ve Tanıtım Ajansı, yönetiminde yürütülen proje, MEB’e bağlı 42 bin okulda yer alan 570 bin dersliğin Bilişim teknolojisi ekipmanları ile donatılarak eğitim sürecinde öğretmen ve öğrenciler için fırsatların arttırılması ve okullarda teknolojiyi iyileştirme hareketidir (<http://fatihprojesi.meb.gov.tr/tr/icerikincele.php?id=6>).

FATİH Projesi DPT, Dokuzuncu Beş Yıllık Kalkınma Planı, 2007-2013 (2006: Madde 593)’te geçen; “Bilgi toplumuna geçiş sürecinde ihtiyaç duyulan insan gücünün yetiştirilebilmesi için yabancı dil öğretimi etkinleştirilecek, bilgi ve iletişim teknolojilerinin derslerde kullanılmasını sağlayacak yöntemler geliştirilecek ve yaygınlaştırılacaktır.” İbaresinden doğmuştur.

2.4.1.1.Projenin amacı

FATİH Projesinin amacı, Öğrenme ve Öğretme sürecinde Bilişim Teknolojileri araçlarının öğrencilerin daha fazla duyu organına hitap edecek şekilde derslerde etkin ve etkili olarak kullanımı suretiyle öğrenmenin daha verimli ve etkili olarak gerçekleşmesini sağlamaktır (Arıcan, 2014).

2.4.1.2.FATİH Projesi Kapsamında Yürütülen Faaliyetler

Okulöncesi, ilköğretim ile ortaöğretim düzeyindeki bütün okulların içindeki 570 bin dersliğe LCD Panel-Etkileşimli Tahta ve internet ağı altyapısı sağlanan bu proje ile her öğretmene ve her öğrenciye de tablet bilgisayar verilmesi planlanmış ve verilmeye başlanmıştır. Kurulumuna başlanan bu teknolojinin etkin ve etkili olarak kullanımını sağlamak için ülke genelinde öğretmenlere hizmetiçi eğitimler verilmektedir. Okullarımızda uygulanan öğretim programları/müfredat bilgisayar destekli öğretime uygun hale getirilecek ve yine bu programa uygun e-İçerikler oluşturulacaktır (<http://fatihprojesi.meb.gov.tr/tr/icerikincele.php?id=6>).

Proje, sadece donanım ve yazılım alt yapısının geliştirilmesine dayanmayıp bunun dışında dört ayrı bileşeni daha içermektedir. Mesela sadece öğretmenlerin bu kapsamdaki BDE ile ilgili özel hizmet içi eğitime alınması bile başlı başına büyük bir projedir ki bu kapsamda 680.000 öğretmenin iki kademeli (BT kullanımı 30 saat-Hazırlayıcı Eğitim 25 saat olmak üzere) eğitimden geçmesi planlanmış ve 2012’den itibaren uygulamaya konmuştur (Aksay ve Taşıtman, 2014).

2.1.5.3. Eğitimde FATİH projesinin beş ana bileşeni;

- ❖ Donanım ve Yazılım Altyapısının Sağlanması
- ❖ Eğitsel e-İçeriğin Sağlanması ve Yönetilmesi
- ❖ Öğretim Programlarında Etkin Bilişim teknolojisinin Kullanımı
- ❖ Öğretmenlerin Hizmetiçi Eğitimi
- ❖ Bilinçli, Güvenli, Yönetilebilir ve Ölçülebilir Bilişim teknolojisinin Kullanımı

Aksay ve Taşıtman (2014)’e göre:

“FATİH’in sadece ilk üç yılda 570.000 ET ile 10,6 milyon tabletin tedarik edileceği başlangıç yatırımının ölçeği dolayısıyla, gerek uluslararası düzeyde, gerekse Türkiye’de, büyük ölçüde teknoloji merkezli bir proje olduğu yönünde bir algı hâkimdir. Ne var ki, yukarıda sıralanan proje bileşenlerinde görüleceği gibi, donanımın yanında, öğretmen eğitime ve içeriğe de önem verilmektedir. Ayrıca FATİH, donanım bakımından her ne kadar en çok ‘her öğrenciye bir tablet’sloganıyla tanınsa da, her sınıfa bir ET sağlanacak olması da eşit ölçüde önem taşır. Türkiye’de okullara teknolojik donanım sağlama, özellikle de ET’ler ve bilgisayar sınıfları kurma hedefi, yukarıda da söz edildiği gibi FATİH’in öncesine dayanır. Bununla birlikte, önceki dönemlerde okulların BT donanımı için gereken maddi kaynağı yerel olarak sağlamak durumunda olması sonucunda, daha varlıklı semtlerdeki okullar daha iyi kaynaklar edinirken, sosyoekonomik açıdan dezavantajlı olan okulların ise yine dezavantajlı konumda kaldıkları gözlemlenmiştir. FATİH’in açılımında geçen “fırsat” sözcüğü, tam da bu

eğilime karşı gelerek, tüm okulların ve öğrencilerin benzer fırsatlara sahip olmasını sağlama çabasına işaret eder. (s. 14)”

2.5.Bilgisayar Destekli Eğitim

Bir süreç olarak eğitimin en önemli parçası olan öğrenme, insanın hayatında yaşadığı tecrübe ve bir takım etkileşimler neticesinde meydana gelen davranış değişikliğidir. 2000’li yıllarla birlikte insanların karşılaşabilecekleri sorun ya da ihtiyaçlarla ilgili çözüm ya da çareler üretebilmek, insanlarda bu yönde kalıcı davranışlar meydana getirebilmek yani insanların öğrenme eylemini gerçekleştirmesini sağlamak için var olan imkânlar artık yeterli olamamakta, eğitim sürecinde hedef kitle olarak addedebileceğimiz öğrenciler için artık yeni ve daha çok yaşantılara ihtiyaç duyulmaktadır. Bu ihtiyaçların tedariki boyunca ortaya konan, programlarla öğrencilere verilmesi planlanan kazanımların olabildiğince az sürede gerçekleşebilme durumuna da ayrıca ihtiyaç duyulmaktadır. Tam bu noktada BDE ve bilişim teknolojilerinin bütün ekipmanlarıyla dersliklerde öğretmen-öğrenci kullanımı için hazır bulundurulması oldukça önem arz etmektedir. Zira; bilgisayarın eğitim ortamında kullanılmasıyla öğrenciler daha fazla yaşantı geçirebilmekte, maliyeti yüksek pek çok deney, gözlem vb. bir çok eylem ya da etkinlik çok ucuza eğitim ortamına, dersliklere, taşınabilmektedir (Engin ve diğerleri, 2010).

Engin, Tösten ve Kaya (2010)’a göre; “Bilgisayar Destekli Eğitim, kısa adıyla BDE, çoklu ortam yazılımının tek veya çok öğrencili ortamlarda eğitim amacıyla kullanılmasını öngören öğretim yöntemidir. (s.70)” Şahin ve Yıldırım (1999)’a göre; “BDE, bilgisayarın öğrenmenin meydana geldiği bir ortam olarak kullanıldığı, öğretim sürecini ve öğrenci motivasyonunu güçlendiren, öğrencinin kendi öğrenme hızına göre yararlanabileceği, kendi kendine öğrenme ilkelerinin bilgisayar teknolojisi ile birleşmesinden oluşmuş bir öğretim yöntemidir.(s. 58)”

Altınkaya (1998)’e göre ise; “Bir bilgisayar donanımı aracılığıyla bir ders yazılımının tek veya çok öğrencili ortamda –öğretmen yardımı olsun ya da olmasın- izlenmesiyle yapılan eğitim yöntemidir. (s. 14)”

BDE için öğretim sürecinde bilgisayarda programlanan derslerle öğrencilerin etkileşim içinde olduğu ve en önemlisi öğretmenin rehber, bilgisayarın ise ortam rolünü

üstlendiği etkinlikler de denilebilir (Hamafin ve Peck, 1989). Bugün günümüzde bu öğretim metodunda öğretmenlerin en çok hataya düştüğü ve öğrencilerin de mustarip olduğu konu öğretim işinin hazırlıksızca herhangi bir plan olmadan ve programlama yapılmadan doğrudan bilgisayara bırakılmasıdır. Oysa, BDE sürecinde dersin etkililiği ve verimliliği için öğretmenin etkileşimli tahtada, öğrenci tablet ya da bilgisayarında kullanacağı materyalleri hazırlarken, ders öncesi ciddi bir görev analizi yapması, derse mutlaka hazırlıklı gelmesi gereklidir (Arıcan, 2014). Bu görev analizi öğretim hedeflerini, öğrencinin ders içinde aktif rol alacağı kısımları, öğrenme sırasını ve çıktılarını, uygun e-içerik, e-etkinlik seçimi, öğrenme ortamının seçimi, bilgi türleri ve özellikle de performans değerlendirme ile ilgilidir (Töman, Çimer ve Çimer, 2012) .

Örneğin; bir coğrafya dersinde taşların metamorfizik özellikleri işlenirken öğrenciye bir belgesel izletmek üzere dersi sadece belgesel izletmek BDE'ye giremez. Eğer bu belgesel etkileşimli bir kitap ya da herhangi bir öğrenme materyali aracılığıyla zaman zaman durdurularak soru sorma, yorum yaptırma, öğrenciye düşünme fırsatı verme gibi amaçlarla öğretmen ve öğrenci ilişkisini gerektirmiyorsa burada BDE'den söz edilemez. Öğretmen tarafından herhangi bir iletişim fırsatı verilmiyor burada sadece belgesel film izletiliyorsa etkili ve verimli BDE'den söz edilemez burada sadece sinemacılıktan bahsedilebilir. BDE'den söz etmek için öğretmenin yüz yüze bulunmadığı, okul dışı bir ödev, etkinlik uygulaması gibi öğretim faaliyetinde bile alanında uzman öğretmenlerce hazırlanmış ve öğrencinin kendi öğretmenince takip edilme imkanı bulunan etkileşimli yazılımlardan (interaktif CD'ler, çeşitli öğrenme nesneleri vs.) söz etmek gerekir. Bu durumda da en azından belirli periyotlarda mutlaka bir etkileşimin, sağlam bir otomatik dönüt sisteminin yani öğrencinin tepkisine karşı cevap verebilecek bir eğiticinin ya da onun yerine çevrim içi bir programlamanın varlığı gerekir. Bu tarz programlamalar da ancak ve ancak ilgili alan öğretmeni/eğitmeni rehberliğinde, onun kurgulaması ile fiiliyata dökülebilir. Bu konuda en geçerlisi o ilgili alan öğretmeni tarafından yazılımın bizzat üretilmesidir ancak bu zor olandır, hatta imkânsız gibidir. Her alandan yazılım dili bilen alan öğretmenini bulmak olağanüstü zordur. Bulunsa dahi o öğretmen/eğitmenin buna zaman ayırabilmesi güçtür. Bunun yerine diğer geçerli yol ilgili alan öğretmenin rehberliğinde çalışacak programcıların bulunması ve hatta mümkünse eğitim sürecinde bizzat öğretmenin gerçek ortamda aktif olarak yüz yüze yer almasıdır.

2.5.1. Bilgisayar destekli eğitimin yararları

Öğretim sırasında öğretmenler açısından en önemli meselelerin başında sınıf yönetimi gelmektedir. Sınıfa hakim olmak, süreci planlanan şekilde yürütebilmek süreç için oldukça önemlidir. BDE ile ders işlenen bir sınıfta bilişim teknolojilerine hâkim bir öğretmen ilk olarak bu konuda geleneksel yolla ders işlenen sınıf ortamlarındaki meslektaşlarına göre avantajlıdır. Çünkü; BDE öğrencilerin son derece ilgisini çekmektedir. Yine BDE'nin en önemli özelliklerinden biri de öğretmenin öğrencilerinin bireysel ihtiyaçlarına göre ayrı ayrı etkinlikler, alıştırmalar, soru ve uygulamalar işleyebilir.

Odabaşı (1998)'de BDE'nin yararları şöyle sıralanır;

- “- Bilgisayar Destekli Eğitim öğrencilere kendi hızlarında ve düzeylerinde ilerleyebilme olanağı verir, dolayısıyla bireyselleştirilmiş, öğrenci merkezli bir öğretimin oluşmasına yol açar.
- BDE etkileşim sağladığı için en sıkıcı çalışmaları bile ilginç kılabilir. Renk ve grafik gibi görsel uygulamalar sayesinde öğrenme etkili kılınır.
- Hem anında dönüt sağladığı için, hem de sağlanan dönüt öğretmeninki gibi herkesin içinde olmadığı için öğrenciye rahatlık sağlar.
- Benzeşimler sayesinde öğrencilere özgün ortamlar sağlar. Öğrenciler benzeşimler yoluyla dış dünyaya açılma şansını bulurlar. Sınıf içinde uygulanması olanaksız ya da tehlikeli olabilecek deneylerin gerçekleştirilmesinde de BDE yazılımları kullanılabilir.
- BDE uygulamaları sayesinde öğretmen zamanını daha rahat kullanabilir. Yazı tahtasına yazılarak zaman kaybına yol açan araştırma türü çalışmalar bilgisayar aracılığıyla verilebilir.
- Öte yandan bir konuyu kaçırın öğrenci öğretmeni rahatsız etmeksizin, aynı konuyu bilgisayardan işleyebilir. (s. 138) ”

2.5.2. Bilgisayar destekli eğitimin sunduğu fırsatlar

BDE, Eğitim sürecindeki bütün paydaşlara önemli fırsatlar sunar. Bu fırsatlar hem öğrenci, hem öğretmen, hem de eğitim yöneticileri açısından fırsatlar sunar. Engin ve diğerleri (2010)’a göre bu fırsatlar avantaj olarak beş ana başlık altında toplanır; “Öğrenciler için avantajlar, Öğretmenler için avantajlar, Çağdaşlaşmadaki avantajlar, Okul idareleri için avantajlar, Ev Ortamındaki kolaylıklar”

a. Bilgisayar destekli eğitimin öğrenci açısından sunduğu fırsatlar;

- ❖ Öğrenciyi merkeze aldığı için bilgisayarlar içinde sunulan eğitim öğretim sürecinde yönetimi tamamen öğrenciye bırakan öğrenciye özel tasarlanan, bireysel ihtiyaçları dikkate alan öğretim yazılımları öğrenciye çeşitli alıştırma, kendi kendine konu takibi ve tekrarı yapma gibi diğer materyallere göre daha çok kolaylıklar sağlar, grup çalışmasını destekler ve böylelikle başarısız öğrenciler için hem motive artırma açısından hem de daha etkili sunum tarzı ve farklı yöntemleri açısından BDE teknolojisi önemli bir fırsattır (Arıcan, 2014).
- ❖ BDE, farklı zekâ türlerine uygun etkinlikler içerir. Her biri farklı özelliklere sahip olan öğrenciler için de bu oldukça önemli bir durumdur. Bu durum; Demir (2004)’te şu şekilde ifade edilmiştir; “Bilgisayar destekli eğitimin sağladığı en temel yarar, öğrencinin kendi bireysel özelliklerine ve becerilerine göre konuyu öğrenebilmesidir. Öğrencinin kendi öğrenmesinden sorumlu olması sağlanmaktadır” (s.10). Öğrenciler, rutin öğretim metotlarından uzak, daha etkileşimli, onların derse odaklanmasına ve çalışmaya motive olmasına katkı sağlayıcı, birçok etkinliği içinde barındıran yeni ve özet öğretim yöntem ve teknikleriyle donatılı BDE sayesinde gerçekleştirebilir (Rıza, 1995 akt. Arıcan, 2014). Bilişim teknolojileri sayesinde öğrenciler bilgiye daha çabuk ulaşabilir. Ayrıca sahip olduğu bilgi kaynaklarından bilgiyi daha kolay bulabilir ya da çağırabilir ve kaynaklar içinde lazım olduğunda daha rahat kullanabilirler. Bilgisayar üzerindeki bilginin dosyalanması ve sınıflandırması doğru yapıldığı (düzenli olarak arşivlendiği) Z kitap, interaktif CD, MP4 gibi çeşitli materyal, yazılım ya da öğrenme nesneleriyle hazır olarak öğrenciye sunulduğu ortamlarda

öğrenciler, bilgiyi saklayabilecekleri bilgi bankasına sahip olur ve istedikleri kadar bilgiyi, istedikleri gibi işleme, dosyalama fırsatına erişirler, istenilen bilgiyi oldukça az bir zamanda geri getirir ve öğretmenler de öğrencilerin farklı zekâ yönlerine göre bilgiyi daha zengin bir metotla sunabilirler (Tanzer, 2004). Mesela BDE ile ders işlenen bir sınıftaki akıllı tahtada ders anlatan öğretmeni dinleyen bir öğrenci kaçırdığı bir noktayı ya da iyi anlayamadığı, unuttuğu bir kısmı yeniden izleme, inceleme ya da dinleme imkânına sahiptir. Şöyle ki bir yazılım sayesinde öğretmeni dersi anlatırken ekrandaki her türlü işlem mesela Matematik dersinde bir problemin çözümü kayıt altına alınabilir. Bu kayıt işi, etkileşimli tahtada öğretmen tarafından yapıp bir harici bellek ile de öğrencilere verilebilir ya da tahta ile uyumlu bir elektronik tablette öğrenci dersi kendisi de kayıt altına alabilir ki bu sayede öğrenci (yeniden izlemek suretiyle) daha etkin ve etkili bir tekrar imkânına sahip olur (Türkmen, 2011). Bu işlem sadece video kaydı şeklinde değil istenilirse farklı yazılımlar sayesinde tahtadaki yazılı ve çizili işlemlere dair aşamalar basılı bir materyal olarak da doğrudan sisteme dâhil bir yazıcıdan çıktı alınması şeklinde de öğrencilere ulaştırılabilir (Türkmen, 2011).

- ❖ Bilişim teknolojileri diğer eğitim araçlarına göre öğrencinin daha kısa süre içinde ve daha sık dönütler alabilmesini sağlayarak, öğrenme hızını artırır ve öğrenciyi daha çabuk aydınlatır (Rıza,1995 akt. Arıcan, 2014) .
- ❖ Bu hususta dikkat edilmesi gereken avantajı dezavantaja dönüşebileceği meselesidir. Şöyle ki; Kırbağ-Zengin, Kırılmazkaya ve Keçeci 2011 akt. Dinçer, Şenkal ve Sezgin (2014)’e göre;

“Akıllı tahta kullanımının tutuma olumlu yönde etki ettiği, başarıyı artıracığı görüşü vurgulanmıştır. Ancak özellikle algı ve tutum kavramlarının zamanla oluşacağı gerçeğinden yola çıkarak, öğrencilerin bu olumlu tutumlarının merak faktörü nedeniyle olabileceği, ilerleyen yıllarda yeniden ölçülmesinin önemli olduğu düşünülmektedir. (s. 14)”

- b. Bilgisayar destekli eğitimin öğretmen açısından sunduğu fırsatlar;
- ❖ Öğrencinin dikkatini çekmeyi ve öğrenciyi derse motive etmeyi kolaylaştırır. Özellikle bilgisayar ortamında hazırlanan ve sunulan işitsel, görsel özellikleri olan sunumlar, etkileşimli dosyalar bilhassa z kitaplar öğrenciyi derse bağlar. Z-

kitap gibi öğrenmeye dair teknolojik imkânlar sunan BDE öğrencilerin öğrenme, eleştirel düşünme, konuya farklı açılardan bakma, meseleleri analiz etme ve bilimsel yönlerden inceleme fırsatları olmakta ve bu durum da öğrencinin öğrenme ve öğretme sürecine olumlu olarak etki etmektedir (Roschelle, 2000 akt. Karataş, 2014) Doğal olarak bu durumda öğretmenin işini kolaylaştırmaktadır.

- ❖ Ölçme ve Değerlendirme için hazırlanan programlar, ölçmeyi hatta değerlendirmeyi kendi otomatik yapan etkileşimli elektronik sistemler, özellikle sınıf mevcudu çok olan okullarda görev yapan öğretmenlerin, daha profesyonel ve nesnel bir değerlendirme yapabilmelerine katkı sağlayacak ve ölçme-değerlendirmeye ayırdıkları zamanları kendilerini geliştirecek araştırmalar yapmaya, eğitim içeriklerine ve eğitimi geliştirici araştırmalara ayırmalarına yarayacaktır (Dulda,2009).

- ❖ Bilişim teknolojileri öğretmenlerin hazırladıkları plan ve programların hazırlanmasını ve zaman açısından uygulanmasını kolaylaştırır. Plan hazırlarken öğretmenlerin karşılaştığı en büyük sorunlardan biri zamandır. Öğretmenler en çok programdaki kazanımları edindirmek üzere uygulanacak olan etkinlikleri gerçekleştirmeye zaman bulamamaktan yakınır. BDE tam bu noktada, öğretmene zaman kazandırır. Örneğin Etkileşimli tahta ile ders işlenen bir sınıfta öğretmen, çizim ya da yazıma ders esnasında zaman ayırmak yerine bilgisayarda kullanmak üzere önceden hazır edeceği derse özel materyallerini, çizim ve yazımlarını bir harici bellek ile sınıfa hazır olarak getirip ders esnasında gerektikçe öğrencileri ile paylaşabilir (Türkmen, 2011). Ders işlerken farklı disiplinleri ilgilendiren hususlara da bilgisayar aracılığıyla kısa süreliğine giriş yapılabilir. Özellikle önceden hazır edilmiş öğrenme nesneleri disiplinler arası konulara geçişi kolaylaştırır. Anlık fotoğraf paylaşımı derse dair sorular daha kolay bir şekilde öğrenciye yansıtılabilir.

c. Bilgisayar destekli eğitimin eğitim yöneticileri açısından sunduğu fırsatlar;

- ❖ BDE, okuldaki eğitim süreçlerini kullanılan yazılımların sunduğu ölçme ve değerlendirme raporları ve sonuç analizleriyle idarenin eğitim sürecini daha

kolay yönetebilmesini sağlayacaktır. Bu sayede aksayan yönler daha iyi bir şekilde analiz edilebilecek ve eğitim süreçleri için daha kalıcı çözümler üretilebilecektir. Öğrencilerle ilgili kayıtların bilgisayarlarda saklanması, ders paylaşımının bilgisayar ortamında yapılması eğitim yöneticileri için önemli bir imkânlar arasındadır (Yalın, 2007, akt. Arıcan, 2014).

2.5.3. Bilgisayar destekli eğitimin sınırlılıkları

BDE, Odabaşı (1998)'e göre şu sınırlılıklara sahiptir;

- “- BDE’de öğrencilerin bilgisayarla birebir etkileşimde olmaları öğrenciler arası iletişimi engellemekte dolayısıyla öğrenciler sosyalleşme sürecinden yoksun kalmaktadırlar.
- Bilgisayar yazılımlarında doğru ile yanlış arasına kesin bir çizgi çizildiği için, öğrenciden mükemmeliyet beklenir. Bu durumda öğrenciyi yüreklendirecek ve doğruya yönlendirecek bir mekanizma yoktur.
- Bilgisayarla çalışmak kuşkusuz kitap sayfası çevirerek yapılan çalışmadan daha zordur. Dolayısıyla BDE görecekt öğrencilerin önceden bilgisayar okuryazarlığını kazanmış olmaları gereklidir.
- BDE yazılımları genellikle yabancı dil ve fen öğretimi alanlarında yoğunlaşmıştır. Sosyal Bilgiler öğretimi alanında fazla yazılım geliştirilmemesi bir eksikliktir. (s.138-139)”

Ayrıca BDE’de kullanılmak üzere yazılımların geliştirilmemesi, yerli yazılımların az oluşu ve çoğu yabancılarca yapılmış yazılımların dil sorununu ortaya çıkarması ya da BDE kapsamında kullanılacak z-kitapların MEB ve çeşitli otoritelerin uzmanlarınca belirlenen uluslararası kriterlere göre hazırlanmasına dikkat edilmemesi durumunda önemli problemler yaşanabilir (Rıza,1995 akt. Arıcan,2014). Bu gibi durumlarda BDE materyallerinin kullanılabilirliği düşer ve bu da öğrencilerin öğrenmelerini de o oranda olumsuz olarak etkiler (Dağlı,2014).

Engin, ve diğerleri (2010)'a göre ise şu sınırlılıkları içerir;

- “Öğretim etkinliklerinde kullanılan materyallerin veya programların müfredattaki programla bağdaşmaması, ekonomik açıdan pahalı olması,

Bilgisayar kullanıcılarının gerekli programları temin edememesi yahut eksiklerin olması, yetersizlikler, bağımlılık durumunda sosyal etkileşimi olumsuz etkileyebilmesi, aşırı ve yanlış kullanımdan ötürü doğabilecek sağlık problemleri, teknik açıdan bilgisayar kullanımındaki zorluklar ve aksaklıklar. (s.74)”

2.5.4. Bilgisayar destekli eğitim uygulamasına dair önemli hususlar

BDE’de öğretim sürecinin etkili olması için bilişim teknolojileri ile donatılı ortamın yanında hem öğretmenin hem öğrencinin bilişim teknolojilerine aşina olması ve bilgisayarı ya da benzer sisteme sahip tablet, akıllı tahta gibi materyalleri, web tabanlı araçları yeteri düzeyde kullanabilmesi en azından bilgisayar okur-yazarı olması en önemli ve ilk şarttır (Arıcan 2014, Dulda,2009, Aekin Başkaya, 2014 ve Kolburan Geçer ve Dağ 2010). Zaten bu şart sadece eğitim alanının değil bütün iş dünyasını kapsamak suretiyle artık çağın olmazsa olmazıdır (Aekin Başkaya, 2014) ki Okan Üniversitesi (2012)’ye göre, “Bilgi toplumunda eğitilmiş insan, kendisi ile ilgili gelişmeleri ve değişimleri takip edebilen, hayata uygulayan, sorgulayan, gelişime açık, bilgi ve iletişim teknolojilerini aktif olarak kullanabilen kişi olarak tarif ediliyor” (s.18). Bu misyonda insan yetiştirmenin en önemli yolu öğretmenlerin bilişim teknolojilerini etkili olarak kullanabilmesinden ve teknolojinin gerektirdiği yeteneklere sahip olmasından geçer (Çakır ve Yıldırım, 2009 akt. Arıcan 2014). Zira bu yeteneklere sahip öğretmenin olmadığı bir ortamda, teknolojik altyapı, donanım ve yazılım niteliği ne kadar mükemmel olursa olsun BDE’den bahsedilemez (Alkan, Bilici, Akdur, Temizhan, Çiçek, 2011).

BDE’de de müfredat yaş seviyesine uygun olması ve kullanılacak teknolojik materyallerin(derslerle ilgili yazılımların, bilgisayar donanımlarının), elektronik ortamda sunulan ders içeriklerinin öğrenci tarafından kullanılabilirlikleri, öğrenci seviyesine, ilgi ve ihtiyaçlarına uygun olması ve ilgi çekici olması oldukça önemlidir (Okan Üniversitesi, 2012).

BDE’de kullanılan z-kitap gibi yazılımların programlaması daha yaratıcı ve rutinin dışında tasarlandığında zaten her öğrencinin kendi seviyesine uygun öğrenme ortamını aynı ders esnasında bulması da mümkündür ki bu BDE’nin en önemli özelliklerinden birisidir böylece öğrenci kendi öğrenme hızından daha üstün bir öğrenciyle yarışmak zorunda kalmaz (Demirel ve diğerleri 2001:131-132; Doğanay,

2002:214-215; İşman, 2003; Uşun, 2000: 57-58 akt. Bilgi, 2010). Bu noktada öğretmenin ciddi bir hazırlık yapması ve yalnızca var olan içeriğin sunumunda değil teknolojiyi kullanarak farklı öğrenme ortamları hazırlamasında, içerik geliştirilmesinde de etkili olması gerekir (MEB, 2006b).

Okan Üniversitesi, (2012)'ye göre:

“İçerik üretimde eğitim fakülteleri ile işbirliği yapılabilir. Bu süreçte onlardan danışmanlık desteği alınabilir. Eğitim Fakülteleri'nde örneğin alan uzmanları materyalin içeriğiyle ilgili, materyal geliştirme uzmanları ise geliştirilen materyallerin materyal geliştirme ilkelerine uygunluk açısından geri bildirim verebilir.(s. 21)”

Bütün bunlar aynı zamanda BDE’de de diğer eğitim yaklaşımlarında olduğu gibi ders esnasında takip edilecek işlevsel bir planın varlığını gerektirir. Bilgisayarın ve bilgisayar içindeki ilgili yazılım ve sanal etkinliklerin nasıl ve hangi sırayla kullanılacağı, öğrenciye ne şekilde sunulacağı önceden bu plandaki öğrenme hedeflerinin rehberliğinde adım adım somut olarak yer etmek zorundadır ve ayrıca öğrenciyi sıkacak, öğrencinin seviyesinin üstünde üst düzey psikomotor beceriler gerektirecek etkinliklerden sakınmak gerekir. Zaman doğru ayarlanarak öğrencinin motivesini kırarak sıkıcı uzunlukta etkinliklerden kaçınılması da önemlidir. Ancak bu tür planlı yaklaşım ile öğrenme nesnesinin ya da e-içeriklerin başarılı olması mümkündür (Banks 2001 akt. Karaman ve diğerleri, 2007). Bu yüzden öğretmen bilgisayar üzerindeki hazırlıklarını ve mümkünse e-içeriklerle sürdürülecek dersin tamamının provasını yapmak durumundadır. Yoksa öğretmen derse hazırlıklı gelmiyor ise ve öğretim sürecinde kullanılacak öğrenme nesnesi veya e-içerikler ne kadar mükemmel olursa olsun, öğretmen ders içindeki kazanımlara ne kadar hâkim olursa olsun öğrenme gerçekleşemeyebilir.

Öğrenme nesnesi, teknoloji öğrenme için tek başına yeterli değildir. Başarılı bir öğretme süreci için öğretici-öğretmen-öğrenme nesnesi etkileşimine ihtiyaç vardır bu da ancak bir plan ile gerçekleşebilir (Karaman ve diğerleri, 2007). Böylece aynı zamanda olası doğabilecek problemlerin ya da bilgisayar donanımı ve yazılımı ile ilgili teknik risklerin önceden düşünülmesi, olağandışı durumlar için gerekli tedbirlerin önceden alınması mümkün olacaktır. Bu da her zaman bir b planının hazırda tutulmasını

sağlayacaktır. Böylelikle öğretmen, yaşanabilecek sıkıntıların (elektrik kesintisi, sistem arızası, yazılımla ilgili bir takım problemler, donanımla ilgili arızalar, vbg.) farklı öğrenme hızlarına göre öğrencilere bireysel etkinlikler sunulabilecek dersin bölünmesine ya da sekteye uğramasına mani olunarak oldukça etkili ve verimli bir süreç yaşanması sağlanacaktır.

BDE’de kullanılacak yazılımlarda yer alan ifadelerin ve bilhassa yönlendirici genel kavram ya da tabirlerini sade, anlaşılır dilde ifade edilmesi ile noktalama ve imla kurallarına uygun şekilde yazılması öğrenci açısından son derece önem arz eder. Engin ve diğerleri (2010)’a göre, “Dil ve kültür yozlaşmasını önlemek için kullanılan yazılımın Türkçe olması, öğrencinin kelime dağarcığını geliştirecek kelimelerin verilmesi çok önemlidir” (s.78).

BDE’de kullanılacak e-kitap, z-kitap, eğitici oyunlar ve diğer bütün yazılımlar MEB tarafından belirtilen kriterlere göre hazırlanır aksi halde özellikle birinci kademe öğrencilerde telafisi oldukça güç problemlerin yaşanmasına (yanlış öğrenme ve bilgi tutarsızlığı yaşama, yanlış pekiştirme vbg.) neden olabilir (Engin ve diğerleri, 2010).

Öğretmenin bilgisayar üzerinde yapılan her etkinlik hedefini öğrenciye açık bir şekilde bildirmesi ve süreç sonunda dönüt verici programlar kullanarak öğrencinin eksik kaldığı yönleri yine öğrencinin bulabilmesini sağlaması önemlidir (Engin ve diğerleri, 2010). Bu yazılımlarla da sağlanabilir, öğretmen tarafından bazı etkinlikler ile de sağlanabilir.

Son zamanların en önemli sosyal problemlerinden biri de bilgisayar bağımlılığını da içeren dijital bağımlılıktır (Yeşilay, 2015 ve Işık, Tarihsiz). Öğrencilerin BDE sürecinde bilişim teknolojilerinden yararlanmaları sağlanırken bir yandan da bilgisayar bağımlılığından koruyucu sosyal çalışmalarla desteklenmesi ya da gerekli her türlü tedbirin de alınması gerekir. Her ne kadar BDE yürütülse de öğrenciler zaman zaman bilgisayardan bağımsız olarak da çalışırsa bu tür bağımlılıktan korunmaları sağlanmış olur. Grup çalışmaları, ders içi ve ders dışı sosyal faaliyetler (drama, tiyatro, sportif aktiviteler vs.) ile öğrencilerin sosyal uyumu rehber öğretmen gözetiminde sürdürülürse yani öğrencilerin sosyalleşmeyi/toplumla barışık olmayı teşvik edici faaliyetlere katılımı sağlanırsa bu tür riskler aza indirilmiş olunur.

2.5.5. Bilgisayar destekli eğitimde öğretmen etkisi

Eğitimde her alanda daha nitelikli öğrencilerin yetiştirilebilmesi öğretmen yeterlilik düzeyi ile doğrudan ilgilidir (Gözütok, 1995; Gürkan, 1993 akt; Mentiş Taş, 2004). Zaten günümüzde her bireyin teknoloji okur-yazarı olması önemli bir şart hâline gelmiş ve hemen hemen tüm mesleklerde bireylerden teknolojiyi etkin olarak kullanmaları istenmektedir (Göktaş vd., 2008 akt. Karataş, 2014). Dolayısıyla bilişim teknolojisinin en etkin olduğu alanlardan biri olan eğitim sektöründe de öğretmenlerin artık bilgisayar kullanılabilirlikleri, bilişim teknolojisi okuryazarlıkları eğitimin gelişimi açısından önemlidir. Karataş (2014)'e göre, “Eğitim sistemleri açısından ele alındığında, özellikle eğitimde gerçekleşen değişimlerin merkezinde öğretmenler olduğu düşünülürse teknolojinin öğrenme süreciyle bütünleştirilmesi reformu öğretmen desteği ile gerçekleşeceği ifade edilebilir” (s.5). Bu sebeple de öğretmenler bilgi ve becerilerini sürekli geliştirme ve gerekirse yenilemeye, öğrenmeye ve gelişmeye açık olmak zorundadırlar (Kılbaş, 2000 akt. Karataş, 2014).

BDE’de öğretmenin bilgisayarla ilgili yeterliliği, aldığı eğitimler, bilişim teknolojilerine dair deneyimi, bilgisayar ve teknolojilerini yeterli olarak kullanmaya hazır olmaları, bu yöndeki inançları bu eğitimin verimli geçebilmesi için son derece önemlidir (Arıcan, 2014). Aynı şekilde bilgi teknolojilerinin eğitimde kullanılması ve yaygınlaşması açısından da öğretmenlerin bilgi teknolojisine hâkim olması, teknolojiyi kullanılabilirlik düzeyi ve teknolojiye karşı tutumu önemlidir (Akekin Başkaya, 2014).

Öğretmenin bu tutumu bu konuda aldığı eğitime bağlı olup neticede öğretmenin bilgisayarla ders işleme yetkinliği, süreci yönetilebilirliği ve sürece hâkimiyeti kadar iş yapabilir (Arıcan, 2014). Zira teknolojinin eğitim-öğretime uyumu ve eğitim öğretimde etkin kullanımı, hizmet öncesi eğitim teknolojisi yeterlikleri ve öğretmenlerin teknoloji kullanılabilirliği ile ilgilidir (Karataş, 2014). O halde öğretmenlerin bu konuda eğitim alması gelişimlerden ve yeniliklerden haberdar olması, süreç açısından oldukça önemlidir.

Odabaşı (1998)'e göre, “Her şeyden önce öğretmenin BDE’ye inanması sağlanmalıdır. Bilgisayarın onun karşısında değil, yanında yer aldığına inanmayan bir öğretmenin her şey ne kadar kusursuz düzenlenirse düzenlensin uygulamayı sabote etmesinin önüne geçilemez” (s. 140).

Ayrıca; BDE sürecinde özellikle ders esnasında bilgisayar ekipmanlarından yararlanırken dersin tamamen bilgisayar yazılımına bırakılması öğretmenin kendini geri palana çekmesi öğrencinin etkisiz (pasif) duruma geçmesi bu konuda sık sık yaşanan problemlerdendir. Bu kapsamda Akekin Başkaya (2014)’te şu öneride bulunulur; “...unutulmamalıdır ki bilgisayarlar eğitim öğretim uygulamalarında öğretmenin yerini alacak sistemler değil, eğitim öğretim etkinliklerini verimli kılmak için kullanılan araçlardır” (s.13). Bu tür problemlerin yaşanmasına mani olacak, BDE sürecinde verimliliği sağlayacak en önemli faktör öğretmendir (Arıcan, 2014). Zaten teknolojiyi kullanabilen öğretmenler zengin öğrenme ortamları oluşturur ve etkili bir eğitim süreci yaşanmasını sağlar (Akekin Başkaya, 2014).

BDE sürecinde öğretmen öğrenciyi sistemden takip edip sık sık dönüt alabilmektedir. Yani bilgisayar üzerindeki gerek kendi gerekse de öğrenci etkinlikleri ile ilgili neticeleri değerlendirebilmektedir. Bu konuda öğretmenin teknik bilgi bakımından bunu karşılayabilecek yeterlilikte olması gerekir. Öğrencinin önüne gelen sanal bilgi ve verileri algılayabilme durumu/bilgisayar okuryazarlığı da öğretmenin ders sürecini yönetmesi açısından oldukça önemlidir. Dönüt alan öğretmen süreç içinde önceden hazırlanmış b planını dönütlere göre devreye sokacak imkana sahiptir. Bu noktada da öğretmen hazırlığı ve elbette ki yeterliliği öne çıkar. Bu yeterlilikle öğrenciler tarafından üretilen ortaya kanan sanal dosyalar, çalışmalar var ise öğretmen tüm bunları değerlendirebilir. Öğrencilerin ortaya koyduğu ürünler değerlendirilmediği takdirde yapılan çalışmanın bir anlamı olmayacağı tabiidir. Odabaşı (1998)’e göre;

“Sınıf içindeki uygulamadan elde edilen verilerin nasıl değerlendirilebileceği önemli bir eğitim ihtiyacıdır. Sonuçların daha önceki yıllardaki sonuçlarla ve diğer sınıflarla karşılaştırılmasının sağlanabileceği avantajlar, öğretmene önemli ufuklar açar. ....BDE’de görev alacak öğretmenlerin yetiştirilmesi problemi, bilgisayar ağırlıklı değil, eğitim ağırlıklı bir eğitim programı gerektirir. (s.140)”

Etkili bir BDE süreci için öğretmenin, sürekli öğrenciye dönük olması ve gerek ders süresinde gerek ders sonrasında öğrencilerin mevcut durumlarını düzenli bir şekilde analiz etmesi gerekir. Bu durum, aktarımın tamamen bilgisayar üzerinden yapıldığı (başka bir anlatıcının olduğu tarihi bir belgesel izletimi ya da bir konuyla ilgili

animasyonlarla anlatım yapılması gibi) durumlarda da geçerlidir. BDE’den söz etmek için öğretmenin her zaman süreci yöneten kişi konumunda olması gerekir.

Odabaşı (1998) bu durumu şöyle açıklar;

“.... aktarma işinin bilgisayar tarafından üstlenildiği uygulamalarda, öğrencinin durumunu gösteren ipuçları da değişir. Öğretmenlerin bu konuda da bilgilendirilmesi gerekir. Ayrıca öğrencide teknoloji tarafından izlenme duygusunun yaratılmaması gibi ayrıntılar da BDE’nin başarısı için büyük önem taşır. Öğretmenin sınıf içindeki davranışlarında, öğrenciyi izlemek dışında da önemli değişiklikler beklenebilir. Öğrencilerin anlamadıkları yerlerde soru sormalarını sağlamak, geleneksel yaklaşımdan daha büyük önem taşır ve daha zordur. Bilgisayar benzetimleriyle oluşturulmuş olan deney ortamlarında öğrenciler için de yeni bir uygulama olması yüzünden-yönlendirme ihtiyacı oldukça yüksektir. (s. 140)”

Görüldüğü gibi öğretmen süreç içinde her zaman yöneten pozisyonunda, sürece hâkim, hoşgörülü, gönüllü, araştırmacı ve yeniliğe açık olmak durumunda ve öğretmenin teknolojik kullanılabilirlik düzeyinin de yüksek olması gerekmektedir (Ekici ve Yılmaz, 2013). Bu da ciddi bir ön hazırlık ve bilişim teknolojilerine dair deneyim gerektirir. Öğretmen, önceden derse hazırlıklı olarak gelmiyorsa bilişim teknolojilerini nerede ve nasıl kullanacağını bilmiyor, teknolojik alt yapıyı kullanma bilgi ya da becerisine haiz değilse, önceden hazırladığı plan dâhilinde hareket etmiyorsa ve hazırladığı plan içinde öğretmenin ve öğrencilerin ne zaman tepki vereceği (söz hakkı alma, soru yanıtlama ya da soru sorma, konuşma vs.) belirgin değilse, verilebilecek tepkileri ön görememiş ve ön görse de bu durumda ne yapabileceği kestiremiyorsa ve hatta süreçte öğretmen ile öğrenci saf dışı bırakılmış ise o süreç sekteye uğrar ve kesinlikle verimsiz geçer. Halbuki, BDE’de öğretmenin rolü ve etkililiği oldukça önemlidir, MEB Öğretim Programı çerçevesinde sınıf içinde yürütülecek BDE’de öğretmenin sadece bedensel olarak değil işlevsel olarak varlığı, iletişime dâhil olması öğretmen rehberliğinde sürecin yönetilip yürütülmesi söz konusudur ki bunun aksi BDE’ye girmez (Akekin Başkaya, 2014).

Z-kitap kullanılan derslerde de normal kitap kullanılan derslerde olduğu gibi ders planının önceden çıkarılmasına ihtiyaç duyulur. Örneğin; derste öğretmenin sürekli ve/veya sadece belgesel izletmesi, pasif durumda olduğunu gösterir ve bu tarz bir yaklaşım sadece kültürel bir faaliyet olabilir. Sorulan sorulara yanıt verilmediği ve saatlerce süren belgesel boyunca hiçbir yorum yapmadan öğretmenin yerinde oturarak sürekli klasik anlatım yaptığı öğrencileri konuşturmadığı bu gibi süreçlerde dersten bahsetmek mümkün değildir. Buna derslerde öğretmenin dersi sunum okuyarak geçirmesi de örnek gösterilebilir. Öğrencilerin bu süreçte sıkılacağı öğretmen gibi pasif durumda olacağı kaçınılmazdır. Yine derslerde öğretmenin akıllı tahtadan sorular açarak daha çok soru çözmek uğruna bu sorularla ilgili öğrencilerin not tutmasına, düşünmesine zaman, izin ya da fırsat vermemesi yani soruları (özellikle grafik soruları) çok hızlı geçmesi öğrencilerin kalıcı bilgi edinmesine mani olacaktır. Kısaca; “teknolojinin sunduğu imkânları eğitimde fırsata çevirmek için yapılacak ders planları öğretmenin de işini kolaylaştırır.” diyebiliriz. Ama yine de z-kitapla ders işlemek demek; “öğretmenin dersi tamamen otomatik dönütler veren bir elektronik sanal sistemine bırakabileceği” demek değildir. Çünkü z-kitapla ders işlenen öğretim sürecinde de öğrenciyle birlikte öğretmen de aktiftir. Dolayısıyla klasik materyallerle ders işlendiğinde yapıldığı gibi iyi bir planlama gerekir. Eğer, öğretmen planlama yapmaz ise öğretmen ders öncesi hazırlık yapmadığından dersi eğlenceli hale getirecek etkinliklerden hangisini ne zaman vereceğini bilemeyebilir. Sırf z-kitapla ders işleniyor ve otomatik dönütü olan, öğrenciyi bireysel olarak oyalayacak etkinlikleri var diye öğretmenin kişisel, sınıfa has ders planı yapmaması önemli bir eksiklik olarak tecelli eder. Bu eksikliğin ortaya çıkmaması için sınıfa ve derse özel plan her öğretim metodunda olduğu gibi Bilgisayar destekli öğretimde de şarttır. Sonuçta z-kitap içindeki etkinliklerin sıralanması ya da sunumu ne kadar özenle hazırlanmış olursa olsun sınıfa öğrenciye has olmayıp genel geçer yapılmıştır. Zaten her öğrenciye, her sınıfa her bölgeye ayrı, her sınıfın öğrencilerinin özel/kişisel seviyeleriyle, ilgi ihtiyaçlarıyla birebir uyumlu etkinliklerin hazır olarak sıralandığı hususi bir z-kitap sistemi kurmak/oluşturmak teknik olarak mümkün değildir. Genelde, z-kitaplar seçeneği bol genele hitap eden etkinliklerden oluşabilir, bu doğrudur, fakat öğretmen, etkinliklerin uygun olanını, uygun zamanda seçmez ise z-kitabın bir anlamı

kalmayabilir. Üstelik ilgili etkinliğe hazır olmadığı için o etkinlikteki yönergeleri (amaç ve kurguyu) bilmiyorsa öğrencinin tam dersin işlendiği esnada ne yapacağını, ne tepki vereceğini önceden kestiremeyeceğinden bocalayabilir. Böylelikle öğrencinin de motivesinin kırılabilir. Hâlbuki önceden hazır olan öğretmenin olası sorunlara karşı gerek donanım açısından, gerek yazılım açısından hazır tedbirleri olur.

Bu konuda yaşanılabilir olacak olası problemlere örnek olarak da derse hazırlıksız gelen öğretmenin özellikle yeni öğretilen kelimelerin doğru telaffuzu ile ilgili etkinliği çalıştıramadığını/başlatamadığını akıllı tahta ya da ana bilgisayar başında takılıp kaldığını düşünürsek böylelikle o etkinliği açamadığı gibi kendisinin de telaşa kapılıp o telaffuza örnek bir sesletimde bulunamayacağı kuvvetle ihtimaldir. Yine süre kaybı kaygısıyla da belki de öğretmenin o etkinliği atlayacağı da düşünülürse neticede öğrencilerin işitmeye dayalı bu sanal dosyanın açılmaması ve yerli sesletim ile ilgili örneği dinleyememesi dolayısıyla ilgili kelimelerin telaffuzunu öğrenmesini engelleyecektir. Bu örnekler çoğaltılabilir. Dinleme ile ilgili bu etkinlik örneğini okuma veya yazma ile ilgili kazanımlar için de düşündüğümüzde netice aynı olacaktır. Dolayısıyla bu durumda teknoloji işi güçleştirmiş öğretimi aksatmış olacaktır. Bunun için öğretmenlerin eğitimle ilgili teknolojik gelişmelere açık olması bu gelişmeleri yakından takip etmesi oldukça önemlidir. Sonuç olarak z-kitap gibi elektronik içeriklerin oluşturulması, zenginleştirilmesi ve doğru olarak uygulanması gibi her süreçte öğretmenin faal olması, oldukça mühim olup öğretmenin FATİH Projesi gibi BDE uygulamaları ya da projelerinde en kritik unsur olduğu söylenebilir (Okan Üniversitesi, 2012).

BDE ile ders esnasında öğretmenin zamanını alacak birçok husus (çizimlerin, soruların, konuya örnek olabilecek video ya da resim gibi görsel ve işitsel özelliği olan çeşitli dosyaların, bazı metinlerin hazır edilmesi gibi) önceden z-kitap, e-kitap gibi e-materyal ve çeşitli öğrenme nesneleri ve e-içerik olarak öğretmen tarafından hazır edilerek bilgisayar ekipmanlarına (akıllı tahta, öğrenci tabletleri vs.) yüklenirse öğretmen, BDE sürecinde verimli bir öğrenmenin ilk adımını atmış olur (Arıcan, 2014). Bu tarz hazırlıklar ve bu tarz kullanımlar, öğretmeni süreç dışına itmeyecek, ona yönlendirici bir rol verecek şekilde öğretmenin ders anlatımını ya da sunumunu da kolaylaştıracak şekilde tasarlandığı müddetçe eğitimde bilgisayar,

öğretmenin işini kolaylaştıracak, iş gücü tasarrufu ile öğretmene zaman sağlayacak dolayısıyla da eğitim sürecinin verimli gerçekleşmesi sağlanmış olacaktır (Arıcan, 2014).

BDE, sınıf yönetiminde öğretmenin daha dikkatli ve planlı olması gibi öğretmene birtakım yeni sorumluluklar yüklemekte ve işte ancak bu sorumluluklara riayet eden öğretmen için kolaylıklar sağlamaktadır (Marrison ve Lowther, 2005 akt. Akekin Başkaya, 2014).

Sonuç olarak, FATİH projesi artık ortaokullarda da uygulanmaya başlanmışken, öğrencilerin derse yönelik dikkatlerinin toplanmasında, süreç içinde öğrenmeye açık olmasında öğretmenin oldukça etkili olduğu söylenebilir. Bu sebeple öğretmenlerin bilişim teknolojilerinden en üst seviyede yararlanan eğitim süreçlerine dair z-kitap gibi tüm e-içeriklere, uygulamalara (aplications) açık ve genel olarak BDE'ye yönelik ilgili olmaları gerekir (Naslund-Hadley ve ark., 2009 akt., 2014). Bunun için de öğretmenlerin sadece FATİH Projesi kapsamındaki eğitimlere değil, mümkünse konuya dair yüksek lisans eğitimlerine, imkân var ise özel eğitim ve araştırmalara katılmaları ve erişimleri gerekir (FATİH Projesi Çalıştay Raporu, 2012 akt. Polat, 2014).

2.5.6. Bilgisayar destekli eğitimde uygulama çeşitleri

Eğitimde bilgisayarların kullanım biçimlerine göre birçok uygulama türü olduğu görülür ki bilgisayarlar eğitimde genel olarak; yönetim, araştırma, rehberlik ve danışmanlık hizmetlerinde, ölçme-değerlendirme ve öğretim hizmetlerinde yaygın olarak kullanılır (Demirel, 2005 akt. Arıcan, 2014). Altı ayrı ana başlıkta toplayabileceğimiz uygulama biçimleri başlıca şu şekildedir;

a. Doğrudan öğretim uygulamaları

Belirli bir dersin çeşitli yazılımlar, sanal dosya ve içerikler (*İnteraktif/Etkileşimli CD, Z-Kitaplar* vs.) aracılığıyla öğrenciye bilgisayar üzerinden sunulduğu bir uygulama çeşididir. Bu uygulamalarda hedef, öğrenciye öğretim programında yer

alan kazanımların yeni bilgilerin tamamen bilgisayar sistemleri aracılığıyla verilmesidir.

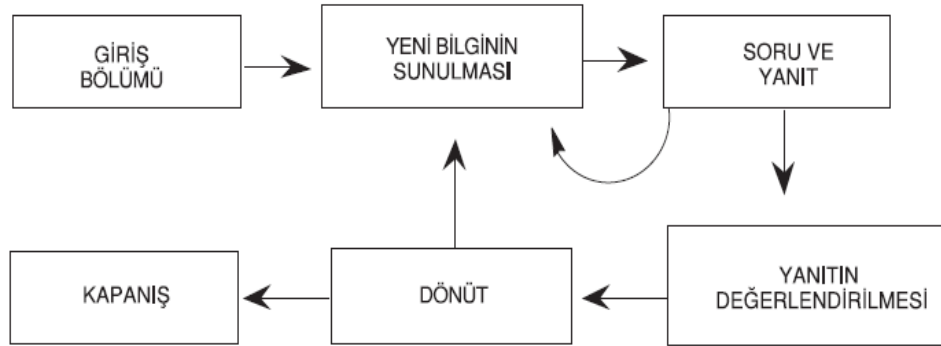
Resim 2.1. Altıncı sınıf Türkçe z - kitabı ders içi etkinlik uygulaması

Ders kitabı yerine sanal ortamdaki dosya ve zengin içeriklerden yararlanılır. Gerek öğretmene öğrencileriyle ilgili gerekse de öğrenciye kendisiyle ilgili dönüt veren ve öğrenciye farklı çözüm yolları sunan, öğrenciyi yönlendirici etkinlikler içeren bu uygulamaları farklı kılan bir etken de öğretmendir. Şayet öğretmen, sistem üzerindeki uygulamaları kullanmayı ve yönetmeyi bilmiyorsa bu durumda uygulama ders kitabının sanal ortamla öğrencinin nazarına yansıtılmasından öteye gidememiş olur ve uygulama, e-kitaptan farklı bir işlev göremez. Hâlbuki BDE'nin öğretim amaçlı uygulamalarının mantığı, e-kitaplardan çok ötedir. Bu uygulama biçimini “Web Tabanlı Öğrenme” olarak ifade eden Engin ve diğerleri (2010)’a göre;

“Bilgisayar aracılığıyla bireyin doğrudan ya da dolaylı olarak etkileşim kurabileceği, sayısı artırılabilen öğrenci ya da öğretmen katılımının sağlanabileceği eşzamanlı ya da eş zamansız öğrenmenin gerçekleşebileceği, sosyal statülerin kalktığı, işitsel ve görsel avantajların

sunulduğu ortamlardır. E-öğrenme ve çevrimiçi öğretim olarak da bilinen web tabanlı öğrenmede elektronik ortamın olması şarttır. (s.75)”

Bu uygulamalarda içerik oldukça önemlidir. Z kitaplar, bu uygulamalarda en çok kullanılan ve en sık yer edinen oldukça önemli materyallerdir.

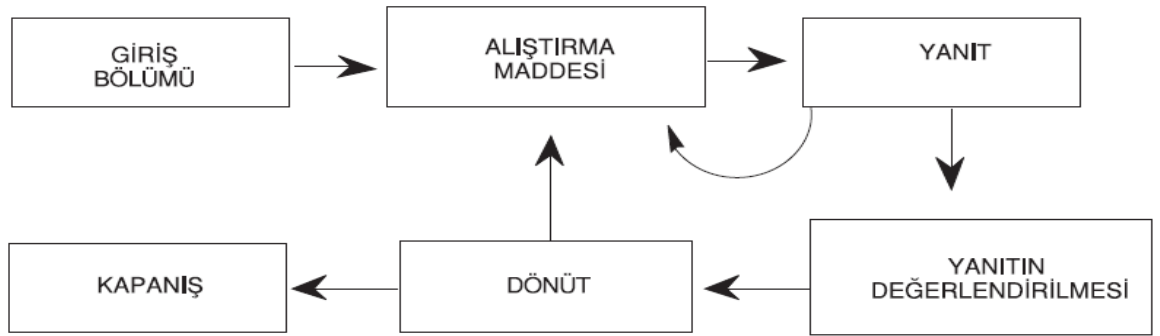

Şekil 2.1. Doğrudan öğretim uygulamalarının genel yapı ve akış şeması (Odabaşı, 1998:141)

b. Tekrar ve alıştırma uygulamaları(Yardımcı uygulamalar):

Derste işlenen konularla ilgili öğrenciye bilgisayar ortamında sunulan alıştırma ve tekrar uygulamaları da yine dönüt alınması gerekir. Sistem öğrenciden aldığı dönüte göre öğrenciyi bir sonraki alıştırma ve tekrara yönlendirir. Klasik çalışma kitabının bilgisayar ortamında sunulmasından farklı olarak bu uygulamanın en önemli özelliği öğrenciye dönük dinamik, etkileşimli etkinlikler yönlendirilmesidir. Öğrenci kimi zaman boşluk doldurur, kimi zaman soru yanıtlar, kimi zaman eşleştirme yapar. Sonuç itibarıyla derste anlatılan konu ile bağıntılı alıştırma ve tekrarlar bilgisayar üzerinde gerçekleştirilir. Öğretim Amaçlı Uygulamalardan farkı dersin tamamen bilgisayar üzerinden işlenmemesi ya da bilgisayarın ana mekanizma olarak kullanılmamasıdır. Burada bilgisayar, daha çok ders içerisinde ele alınan konu ile ilgili yardımcı materyal hükmündedir. Öğretici testler de bu uygulamalar arasında sayılabilir. Çünkü bilişim teknolojisi ile sanal ortamda öğrenciye yöneltilen testler sistem tarafından dönüt verecek şekilde oluşturulmuşsa gerek öğretmene gerek öğrencinin kendisine işlenen ders ile ilgili edindikleri ile

ilgili önemli bilgiler verir. Hatta gerektiğinde kim isterse ona sunulacak şekilde dönütü depolayan bir yazılım da geliştirilebilir. Bilgisayar ortamındaki öğretici test uygulamasında çok fazla soru öğrenci için önceden sistemde hazır tutulabilir. Bu da öğrencinin işlenen konu ile ilgili çok daha fazla örnek soru görmesini sağlar. Ancak burada sayı arttıkça soru kalitesinin azalmaması önemlidir. Yazılım hazırlanırken diğer uygulamalarda olduğu gibi bu uygulamada da ilgili branş öğretmeninden destek alınması gerekir. Yazılımın içinde yer alan soruların internetten ya da kitap gibi zahir kaynaklardan rast gele seçilmesi yaygın karşılaşılan sorunlar arasındadır (Odabaşı,1998).

Şekil 2.2. Tekrar ve alıştırmalar uygulamarının genel yapı ve akış şeması (Odabaşı, 1998:142)

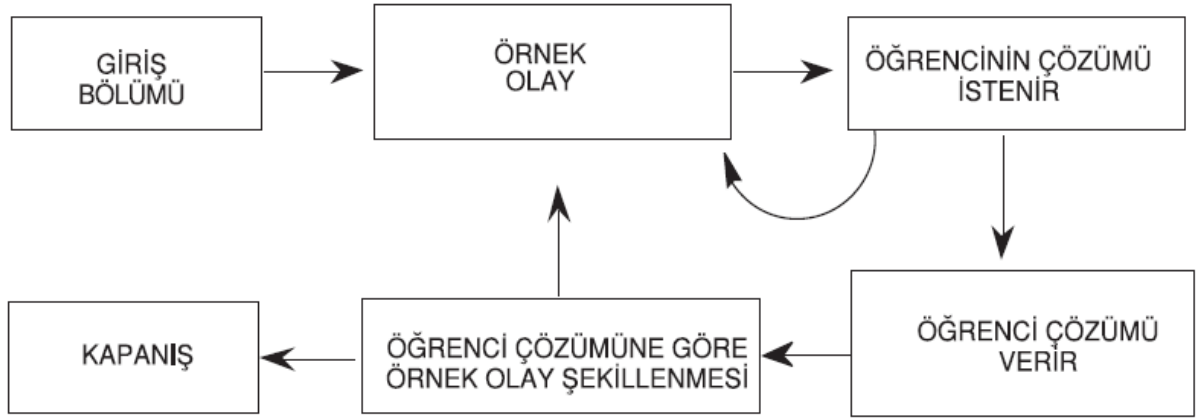

Resim 2.2. Tekrar ve alıştırma uygulama örnekleri (<http://www.eba.gov.tr/eicerik>)

c. Benzeşim uygulamaları

Eğitim sürecine en çok etki eden etmenlerden biri de ortam ve zemindir. Okulların fiziki yapısı, dersliklerin tasarım şekli, mevcuda göre derslik kapasiteleri hep eğitime etki eden faktörler arasındadır. Özellikle deney çalışmalarının yapılması gerektiği bazı derslerde atölye imkânları yine oldukça önemlidir. Bu sayılan özellikler de aynı zamanda önemli maliyetleri ve uygun fiziki ortamı gerektirir. Dersliklerin bile artan nüfusu karşılamada önemli bir mesele olduğu günümüzde bu tarz fiziki özellikleri içinde barındıran okul sayısı azdır. İşte bu noktada BDE'in Benzeşim Amaçlı Uygulamaları adeta imdada koşar. Bu uygulamalar sayesinde hem zaman tasarrufu hem de ortam ya da zemin tasarrufu ile bilgisayar üzerinde birçok deney ve çalışma, simülasyonla ve çeşitli yazılımlarla gerçekleştirilebilir. Gerçek hayatta karşılaşılabilecek durumların, gerçekte uygulanabilecek deneylerin; tehlike ve olumsuzlukların giderilmesi ile sınıf ortamında sanal olarak gösterilmesi ile gerçekleştirilen bu öğretim uygulamaları, Engin ve diğerleri (2010)'a göre, "Öğrencilerin bir durumdaki etkileri görüp karar vermesi, yanlışların düzeltilmesi, çıkan

sonuçların kendince anlamsallaştırılması amacıyla kullanılan etkili bir öğretim metodudur” (s. 76).

Şekil 2.3. Benzeşim uygulamalarının genel yapı ve akış şeması (Odabaşı, 1998:143)

Odabaşı (1998)’e göre;

“Tehlikeli ve karmaşık fizik, kimya deneyleri, mühendislik alanlarına ilişkin öğrenme-öğretme konuları gerçeğe son derece yakın biçimde bilgisayarla şematize edilebilir. Örneğin, bir hidrolik veya elektrik devresi bilgisayar terminalinde izlenilebilir. Bu uygulamada öğrenci olası yanlışlarını kolayca görebilir. Kendisine ve başkasına zarar vermeden, gereksiz malzeme kullanımına yol açmadan olayı izleyebilir ve yapabileceği etkinlikleri daha somut olarak görme olanağına kavuşur. Bilgisayarın benzeşim etkinliklerinde kullanımında öğretmen anlatacağı konuya ilişkin gerçek ve idealize durumları öğrencileri için hazırlama olanağına kavuşmaktadır. Bu kullanımda, karmaşık olgu ve olaylar bilgisayar yardımı ile sınıfa veya evlere getirilebilmektedir. Bu uygulama, bilgisayarı şimdiye kadar bilinen en etkili eğitim aracı yapacak güçtedir. ....Kısaca belirtmek gerekirse, gerçek yaşıntıdaki olgu ve olayların çok iyi düzenlenmiş benzerlerini yaratma bilgisayar yardımı ile olanaklı hale gelmektedir. (s.143)”

Benzeşim programlarının içeriği konunun öğrenci tarafından anlaşılabilmesi ve verimli bir öğretimin gerçekleşmesi açısından oldukça önemlidir. Ne kadar büyük bir emekle hazırlanırsa hazırlansın ne kadar gerçekçi olursa olsun eğer konu öğrenci

tarafından etkili bir biçimde algılanamıyor ya da simülasyonu uygulanan konudaki içerik öğrencinin dikkatini çekebilecek özellikte değilse süreç zaman kaybından öteye gidemez.

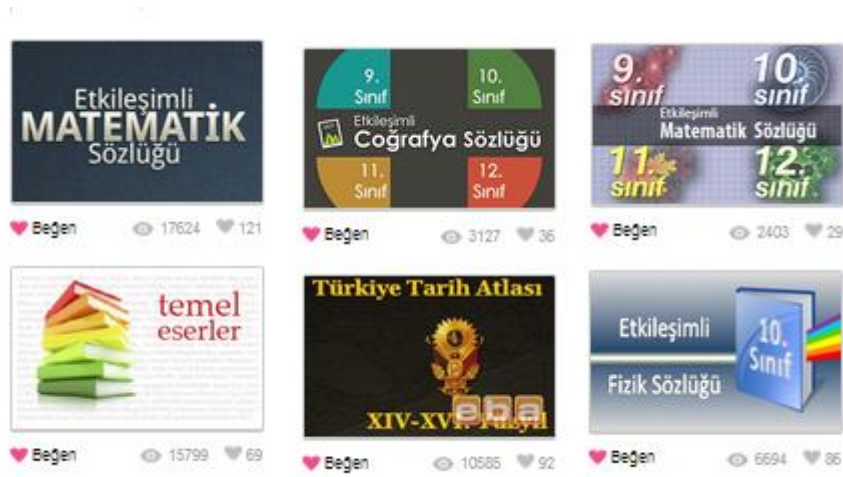
Resim 2.3. Örnek benzeşim uygulaması resmi (<http://www.eba.gov.tr/eicerik>)

Egin ve diğerleri (2010)’a göre;

“Nitelikli bir benzeşim programında temel dinamik öğrencinin güdülenmesini ve esinlenmesini sağlayabilmektir. Günümüzde, birçok benzeşim programı, eğitsel oyunlarla ya da problem çözme uygulamalarıyla birlikte hazırlanmaktadır. Fakat bazıları başarılı olmaktadır. (s.76)”

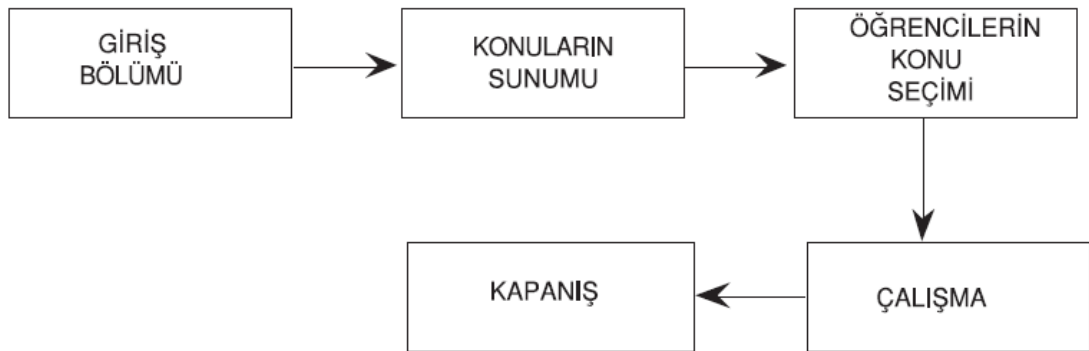
d. Bilgi sağlayıcı uygulamalar

BDE sürecinde doğrudan öğretim için kullanılan uygulamalardan farklı olarak bir de bilgi sağlayıcı görevi gören öğretmen ve öğrencilerin başvuracağı kaynak görevi gören uygulamalar vardır. Bu tarz uygulamalar, öğretim sürecinde daha çok yardımcı materyal görevi görür ve kimi zaman elektronik kitaplardan kimi zaman bilgi bankası, bilgi deposu gibi farklı adlarla anılan çeşitli öğrenme nesnelerinden oluşmaktadır.

Resim 2.4. Bilgi sağlayıcı uygulama resmi (<http://www.eba.gov.tr/eicerik>)

Tekrar ve Alıştırma İçin Yardımcı İşlevindeki uygulamalardan farklı olarak bu uygulamalarda uygulamayı kullanan öğrencilere ya da herhangi bir sistem aracılığıyla öğretmene dönüt verilmemesi gösterilebilir. Örnek olarak; arama motoruna sahip çeşitli elektronik fihristleri ve resimli, videolu özellikleri olan elektronik sözlükleri gösterebiliriz. Araştırma yapacak öğretmen ve öğrenciler, bu tarz uygulamalar aracılığıyla istedikleri bilgilere daha kısa sürede ve daha kolay ulaşabilmektedir.

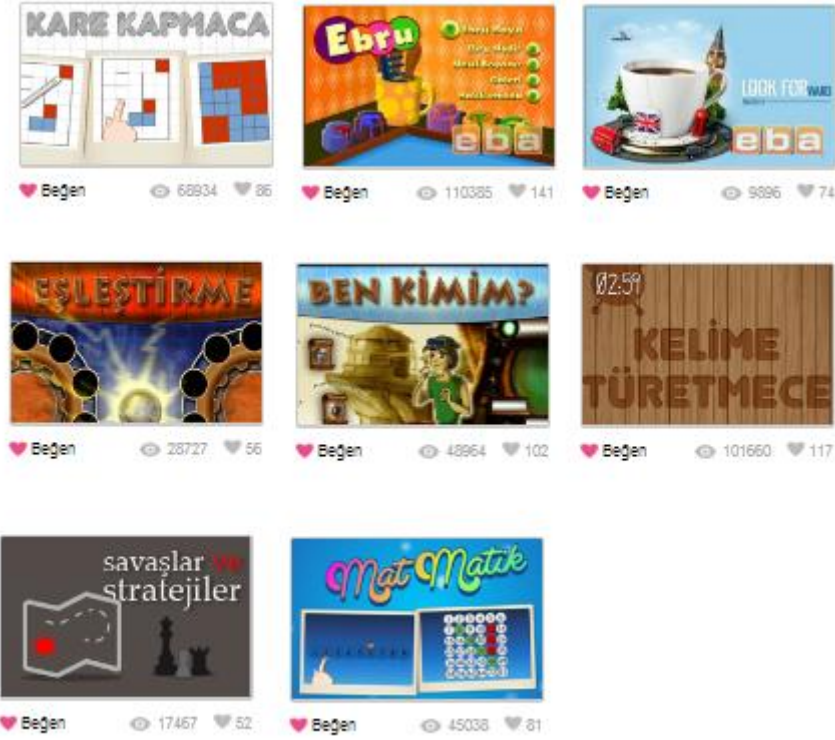

Şekil 2.4. Bilgi verici uygulamalarının genel yapı ve akış şeması (Odabaşı, 1998:145)

e. Eğitici oyun uygulamaları

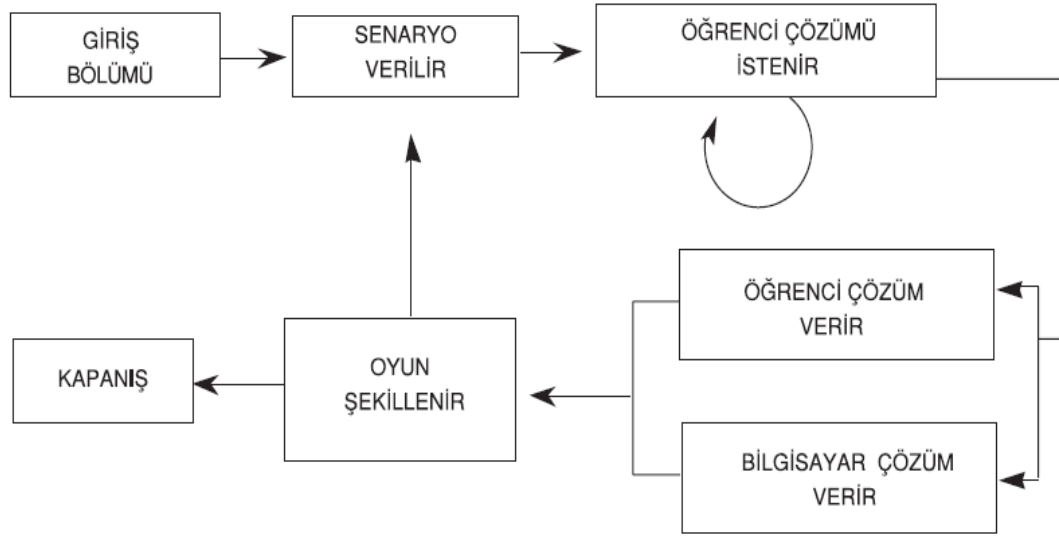
Çocukların ve gençlerin yaşamında oldukça büyük yeri olan oyunun kişilik oluşumunda, arkadaşlık ilişkilerinde, bedensel ve zihinsel gelişimde oldukça önemli etkileri olduğundan BDE’de de oyundan yararlanılmakta ve bilhassa "Zihinsel

becerileri kazandıracak, el-göz koordinasyonunu sağlayarak geliştirecek programların bilgisayarla izlenmesi" yararlı görülmektedir (ODABAŞI,1998:144). Her şeyin aşırısının zararlı olabileceği yaygın görüşü burada da geçerli olmaktadır.

Resim 2.5. Eğitici oyun uygulama resmi (<http://www.eba.gov.tr/eicerik>)

Hatta bağımlılık derecesinde bilgisayar oyunlarına müptela olan çocuk ve gençlerden ve hatta yetişkinlerin varlığı söz konusu iken bu hususta dikkat edilmesinin gerekliliği ortaya çıkar. Öyle ki bilgisayar başında ölen gençlere bile rastlanılmıştır (<http://www.ntvmsnbc.com/id/25400238/>). Ancak bunlar sistemli ve kontrollü şekilde eğitim amaçlı oyunların çocuklara da ya da gençlere verilmemesini gerektirmez. Yine aynı şekilde bu tarz gerçekler bilgisayarın ya da bazı eğitici oyunların çocuklar ve gençler üzerindeki olumlu etkilerini, onlara sağlayacağı faydaları göz ardı ettiremez.

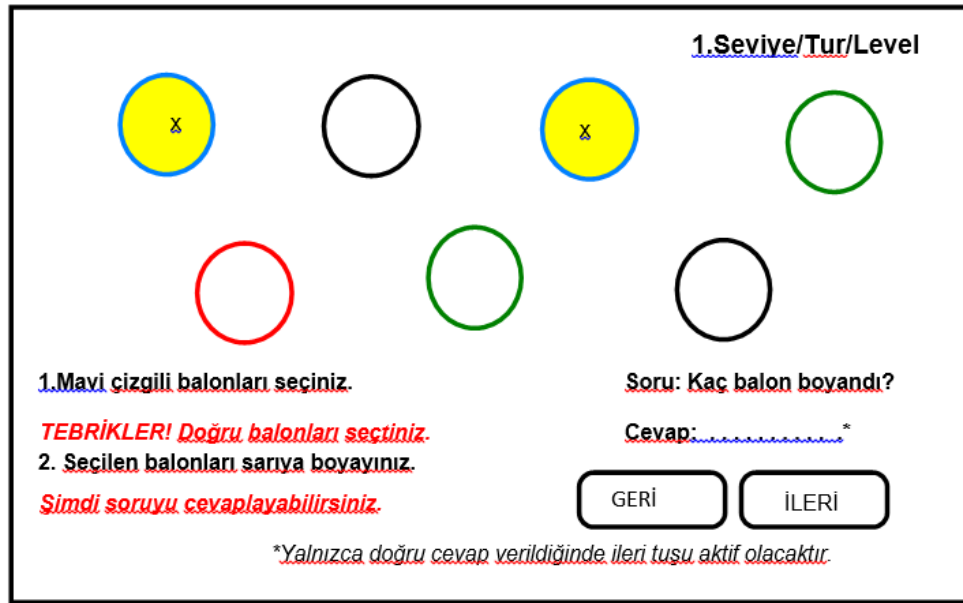
Şekil 2.5. Eğitici oyun uygulamalarının genel yapı ve akış şeması (Odabaşı, 1998:144)

Odabaşı (1998)’e göre;

“Bilgisayar oyunları çocukların olgu ve olayları algılama, kritik durumlara ilişkin karar alma ve etkinlikte bulunma bilgi ve becerilerinin kazanılmasına katkı sağlamaktadır. Bu nitelikler, üzerinde önemle durulan konulardır. Bazı bilgisayar oyunlarının çocukları şiddete özendirilebileceği tartışma konusu olabilmektedir. Bu konuda eğitsel oyunları hazırlayan ve bunlar arasında seçim yapma durumunda olan programcı, öğretmen ve eğitimcilerin daha dikkatli olmaları ile sorun önlenabilir. Bilgisayar oyunlarının en önemli yararlarından birisi de bu oyunlar sayesinde bilgisayarla çocuk arasında yakınlaşma ve teknoloji kültürü kazanmaya olanak sağlamasıdır. (s.144)”

Çocukların bir konuya dikkatlerini çekmek için oyunlardan yararlanılabileceğini ve çocukların oyunlarla istenilen davranışa daha kolay güdülenebileceğini böylelikle aynı zamanda da onların boş zamanlarını israf etmelerine mani olunabileceğini söyleyen Engin ve diğerleri (2010)’a göre;

“Oyun tabanlı eğitimin merkezinde öğrenci olmalıdır. Bilgisayar desteğiyle hem görsel hem işitsel efektler öğrenciyi daha etkin ve aktif kılacaktır. Çeşitli uygulamalar, testler, yap-boz tarzında tamamlamalar vb. birçok oyun çeşitleri bilgisayar desteği ile hazırlanabilir. Oyun yolu ile çocukların dünyasına girebilirsek eğitimdeki hedeflere kolaylıkla ulaşılabiliriz. (s. 76)”

Resim 2.6. Bir eğitici oyun uygulama örneği

f. Kişiyi özel öğretim uygulamaları

Doğrudan öğretim için kullanılan uygulamalara benzer olan bu uygulama çeşidinde kişiyi has bir öğretim gerçekleştirilir. Öğretmenin tek tek kişilere özel ders vermesi zor iken bu tarz uygulamalarla öğrencinin sistem üzerinden kendi seviyesine uygun olan temadan başlayarak ilgili uygulamanın otomatik dönütü ile dersleri sürdürmesi sağlanır. Öğrenci unuttuğu konular için geriye dönebilir. Gerçek öğretim ortamında öğrencinin kaçırdığı bir konuyu buradan dinlemesi de mümkündür. Ayrıca bir telafi dersi gerekmeden zamanında öğrenci sistemi kullanırsa gerçek ortamdaki dersten geri kalmaz. Öğrenci, sistemde daha önce gördüğü ve geçtiği konulara istediği zaman rahatlıkla geriye dönebilirken ilerlemeyi istemesi durumunda ise sistemin ölçme ve değerlendirmelerinden geçebilmesi gerekir. Öğrenciye önce konu verilir. Konu, bazen daha önceden kurgulanarak video kamerayla çekimi yapılmış bir öğretmenin anlatımı da olabilir. Öğrenci bu dersleri izler/dinler ve daha sonra dersle ilgili olan soruları yanıtlar. Araştırmalar, projeler de gerçekleştirerek birçok tekrar yapmış olur. Öğrencinin tek başına yürüttüğü derslerde öğrenciden gelen dönütlere göre sistem öğrenciyi temalar arasında seviyesine göre otomatik olarak yükseltir. Aşama aşama devam eden derslerde

öğrenci bir soru sormak istediğinde bilgisayardaki yazılımdan gerekli cevabı bulamaz ise bilgi depolarında yanıt arar yine bir yoruma ihtiyaç duyarsa gerçek sınıf ortamında öğretmenine soru yöneltebilir. Daha çok ders dışında kullanılan bu uygulamada öğretmen pasif durumdadır. Bu yüzden çok tercih edilmese de yardımcı bir materyal olarak ülkemizde kullanılmış bir uygulamadır ve sistem gerçek bir öğretmen nezaretine de ihtiyaç duyar. Çünkü en nihayetinde bir gerçek öğretmenin dönüt deposunda biriken bütün istatistiksel verileri yorumlamasına ara ara sistemin işlerliğini ve öğrenciyi kontrol etmesine ihtiyaç duyulur. Öğretmen burada dönüt deposunda ve öğrencinin elektronik kimliğinde biriken dönütleri, istatistiksel verileri analiz ederek öğrenciyi özel olarak takip etmede önemli bir işleve sahiptir. Türkiye’de ilköğretim ikinci kademe İngilizce dersi için hazırlanıp okullarda uygulanan DYNED dil öğretim uygulaması bu kategoriye girer. Öğrenciyle birebir ilgilenmeyi gerektiren bu tür uygulamalar bir nevi öğrenci koçluğu olarak addedilebilir. Engin ve diğerleri (2010)’a göre;

“Bu yöntem, öğretmenin bir öğrenci ile doğrudan ilgilenip onu yetiştirmesini öngörür. Osmanlı döneminde lalaların şehzadeleri yetiştirmesi buna en güzel örnektir. Ancak, bu durumun günümüzde herkese uygulanması mümkün değildir. BDE sayesinde yürütülen eğitim faaliyetleri bunu kısmen sağlayabilmektedir. Her öğrenciye bir bilgisayarın sunulmasıyla ders içinde ve dışında yapılan etkinlikler, bilgi paylaşımları bu uygulamalardan bazılarıdır. (s.77)”

2.5.7. Geleceğin ders materyalleri: z-kitaplar

Eğitimde yapılandırmacı yaklaşımın etkin olması ile birlikte öğrenci merkezli öğretim yaygınlaşmış ve oldukça önem kazanmıştır. Teknolojik gelişmelere bağlı olarak BDE’nin yaygınlaşması da öğrenci merkezli öğretim açısından önemlidir. Çünkü yukarıdaki BDE tanım ve açıklamalarında görüldüğü gibi bu tarz eğitime yönelik teknolojinin etkin kullanıldığı öğrenme ortamlarında öğrencilerin daha etkin olduğu, bilgiye erişimin kolay olduğu eğitimde fırsat ve imkân eşitliği olan, bireysel öğrenme imkânı veren BDE uygulamaları da öğrenciyi odağına alarak süreç içinde aktif bir pozisyonda tutmaktadır (Keser, 2012). Bu noktada bu öğrenme yaklaşımında her öğrencinin aynı teknolojik imkânlarla sahip olması, aynı materyallere sahip olması

ayrıca aynı ders esnasında farklı öğrenme hızı olan öğrencilere yine aynı anda farklı etkinlik seçenekleri sunabilmesi oldukça dikkat çekicidir (Keskin, 2006, Akbaba, 2009, Daldal, 2010, Bilgi 2010 ve Akekin Başkaya, 2014).

Bilişim teknolojileri, gerek z-kitaplarıyla gerekse de eğitimle ilgili diğer e-içerikleri ve çeşitli öğrenme ortamlarıyla (web tabanlı, UZEM, mobil erişim ortamı vb.) çağımız öğrencilerine onların dikkatini ve ilgisini çeken zengin içerikler sağlar (Rıza, 2001 akt. Arıcan, 2014 ve Demirer 2009). Yine öğrenciler için kullanımı kolay uygulamalar sunarak sonsuz bilgi deryasını öğrencilerin elinin altına verebilecek bir potansiyele sahip olan BDE teknolojileri, sunulan bilginin işleyişini, öğrencideki yansımaları da takip eden ortaya konan planla gerektiği anda ve zamanda sistemli olarak müdahalede bulunarak öğrenci ve öğretmen başta olmak üzere eğitim sürecinin bütün yasal paydaşlarına geri bildirim vererek sürecin verimli ve etkili geçmesini de sağlar (MEB, tarihsiz, www.meb.gov.tr, 25.05. 2014'te erişildi.).

Bütün bu somut çıktılar görüldüğü gibi BDE'nin içerdiği uygulamalarla yani çeşitli eğitsel yazılımlarla mümkündür. Zira elektronik aksamı, teknik özellikleri gibi tüm donanımsal özelliklerine rağmen elektronik içerik yönünden zayıf ya da eksik olan bir bilgisayar, işe yaramaz aptal bir makine olarak nitelendirilebilirken aynı şekilde zengin elektronik içerikleri ve çeşitli amaçlara göre hazırlanmış yazılımlarıyla süper makine olarak da nitelendirilebilir (Altinkaya,1998). Bilişim teknolojisini eğitim açısından anlamlı kılan bilgisayarın içerdiği ya da içerebileceği elektronik içerik ya da uygulamalardır. Z-kitaplar işte bu uygulamaların başında gelir. Çünkü Z-kitaplar bugüne kadar var olan en eski ders materyallerinden en yenisine kadar her türlü materyalin sunduğu imkânları sunan bütün materyalleri ve çoklu ortamları içinde uygulama imkânı veren müthiş özelliklere sahiptir(Dağlı,2014). Yine z-kitaplar, her türlü öğretim tekniğinin abartısız net olarak uygulanabileceği her türlü öğretim etkinliğine ve eğitim yaklaşımına açık eğitimle ilgili bütün katkı sağlayıcı çalışmalara imkân veren, tek yöntemi ve tek tür materyali değil birden çok yöntemi ve birden fazla materyali (animasyon, video, ses, fotoğraf, harita, grafik, tablo, simülasyon vb. öğelerle) içinde barındırabilecek ve aynı derste aynı anda kullanılabilecek önemli ders kaynaklarıdır (Dağlı, 2014).

2.5.7.1.Z-kitap

İçeriği Milli Eğitim Bakanlığı ders öğretim programları esas alınarak hazırlanıp öğrencilere bilişim teknolojisi ürünleri (tablet, akıllı tahta, bilgisayar vs.)üzerinden sunulan etkileşimli elektronik kitaplara Zenginleştirilmiş Kitap (z-kitap) denir. Z-kitaplar içlerindeki çoklu ortam ürünleri(video, resim hareketli yazı, grafik, tablo, şekil, benzeşim çalışmaları, ses, animasyon, fotoğraf, harita vs.) ile ve dönüt verici uygulamalarla olan uyumları ve sistemsel özellikleri ile e-kitaplardan ayrılır. Etkileşimli e- kitap olarak da addedilen bu sanal ürünler, öğrencilerin bir mekâna bağlı kılmaksızın ders çalışabilmesini sağlamaktadır. Etkinin karşılıklı olması yani z-kitabın öğrenciye verdikleri ile öğrencinin de z-kitaba verdiği tepkiler öğrenciyi öğrenmeye götüren önemli bir özelliktir. Soruların doğru cevaplanıp cevaplanmadığı, doldurulması gereken boşluklara doğru yanıt verilip verilmediği, etkinliklerin gerçekleştirilmesinde öğrencilerin performansları ile öğrenciden giden verilere göre de z-kitaplar sonraki derse geçiş ya da etkinlik sunuş biçimlerini otomatik olarak ayarlayabilecek birçok önemli özelliklere sahiptir (Koza,2014). Konu anlatımları yanında ünite başındaki hazırlık soruları ile ünite sonundaki değerlendirme soruları da etkileşimli (interaktif) durumda olup mobil öğrenme, uzaktan öğrenme, web tabanlı öğrenme, intranet ortamlarında çalışan bu tarz e-içerikler öğrencilerin birebir öğrenmesini ve hatta kendi kendilerine öğrenebilmelerini dahi sağlar (Rıza, 2001 akt. Arıcan, 2014, Demirer 2009). Bunu sağlayan otomatik dönüt sistemidir. Bu sistem öğrencinin z-kitap üzerindeki hareketlerini, tepkilerini olumlu ya da olumsuz olarak depolar, gerektiğinde geri bildirim hâlinde sunar. Üniteler arasındaki ilerleyiş de öğrencinin sorulara, alıştırmalara ve çeşitli etkinliklere verdiği tepkilerle (yanıtlar, performanslar, çeşitli dönütler) sağlanabilir (Arıkan,2007 akt. Demirer, 2009).

KOZA 1987 Yılım Dönümü **Türkçe 6** DEMO

137 239

ÇİZİMİLERİM ARA e-İÇERİK NOTLARIM İÇİNDEKİLER SAYFALARIM

BAHAR GÜZELLİĞİ

Baharın güzelliğine
Dayanamadı toprak
Yeşillendi.

Baharın güzelliğine
Dayanamadı ağaç
Çiçeklendi.

Baharın güzelliğine
Dayanamadı kuş
Dillendi.

Baharın güzelliğine
Dayanamadı kar
Eridi,
Dereye indi.

Baharın güzelliğine

duğu kutucukları işaretleyiniz.

dayanmak

Bir yere yaslanmak.

Kullanışlı uzun sürmek, dayanıklı olmak.

Sabretmek, tahammül etmek.

dillenmek

Çocuğun konuşmaya başlaması.

Konuşma yeteneği olmayan varlığın konuşmaya başlaması, dile gelmesi.

Onaylanmayan davranışlar yüzünden dedikodu konu olmak.

Resim 2.7. Örnek z-kitap metni

2.5.7.2.Z-kitabın içeriği

Milli Eğitim Bakanlığı Talim Terbiyeler Kurulu Başkanlığı tarafından belirlenen kriterlere göre hazırlanan z-kitaplar, BDE'nin en önemli ekipmanları arasında yer alır. Bu tarz ürünlerin içeriği, BDE Uygulamalarından hangisine yönelik hazırlandığı ile de ilgilidir. Özellikle de Doğrudan Öğretim İçin Kullanılan uygulamalarda doğrudan ders kitabı olarak kullanılabilir. Bunun yanında, Tekrar ve Alıştırma İçin Hazırlanan Yardımcı Uygulamalar ve Kişiyi Özel Öğretim Uygulamalarında z-kitaplardan yararlanır.

Uzun yıllardır kullanılan ve çoğu zaman kitaplarla birlikte verilen interaktif CD ve DVD içeriklerine benzeyen z-kitapların bu tarz materyallerden ayrılan yönü daha kullanışlı olmaları ve uzun süre muhafaza edilebilmeleridir. Herhangi bir CD ya da DVD olmadan da taşınabilen ve çalışabilen bu kitapların ilk kuruluşu bile artık internet üzerinden yapılabilmektedir. Eski interaktif CD ve DVD'lerden ayrılan diğer bir yönü de daha zengin bir dönüt alma sistemine ve süreci dönütlere göre yönetme imkânına sahip olmalarıdır. Günümüzde ders kitapları artık z-kitap olarak uyarlanmaya başlanmıştır.

2.5.7.3.Z-kitabın amacı

Z-kitaplar teknolojinin sunduğu imkân ve kolaylıklardan yararlanılarak eğitim sürecinin geliştirilmiş ve öğretimin en verimli şekilde yürütülmesi amacıyla oluşturulmuştur. Öğrenci açısından da her öğrencinin bilgiye erişimini ve bilgiyi edinimini kolay kılmayı amaç edinir. Bu bakımdan z-kitap için; Millî Eğitim Bakanlığı, Talim ve Terbiye Kurulunca onaylanarak okutulan ders kitaplarının etkileşimli hale getirilerek öğrenciye ilgi çekici biçimde sunulmasını amaçlandığı materyal denilebilir Eğitim öğretim süreci içinde eğitsel etkinliklerin bireysel ihtiyaçlara ve farklı zekâ türlerine, seviyelerine göre düzenlenmesini sağlamak, eğitim hizmetlerini verimli, etkili biçimde sürdürmek ve yeni metotları bünyesinde taşıyan yeni öğretme öğrenme ortamları oluşturmak gayesiyle . z-kitapları ve daha birçok eğitsel yazılımları içinde bulunduran bilişim teknolojileri öğretimde geniş ölçüde kullanılır. (Baykal,1986, akt. Arıcan, 2014)

2.5.7.4. Z-kitabın hazırlanması ve incelenmesi ile ilgili kriterler

M.E.B. Talim ve Terbiyeler Kurulunca 2011-2012 Eğitim Öğretim Yılında Kullanılacak e-içerik ve z-kitap Hazırlama ve İnceleme Kriterleri başlıklı bir dosyayı bu alanda çalışmak isteyenler için hazırlayarak kamuoyuyla paylaşmıştır (<http://fatihprojesi.meb.gov.tr/icerikeklenti/e061211115313.pdf>).

Bu dosyada z-kitaplarla ilgili genel kriterler şu şekilde ifade edilmiştir;

“ T.C. Anayasası’na, 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu’na ve diğer kanunlara aykırı hususlar içermemelidir.

Millî Eğitim Bakanlığı Ders Kitapları ve Eğitim Araçları Yönetmeliği’ne uygun olmalıdır.

Türkiye Cumhuriyeti’nin varlık ve bağımsızlığına, Devletin ülkesi ve milleti ile bölünmez bütünlüğüne, Atatürk ilke ve inkılâplarına aykırı hususlar içermemelidir.

İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi, BM Çocuk Haklarına Dair Sözleşmesine ve Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Uluslararası Sözleşmesinde yer alan ilkelere uygun olmalıdır.

Toplumlar arası ilişkileri zedeleyecek ifadeler içermemelidir.

Toplumun millî ve manevi değerlerine, genel ahlâka uygun olmalıdır.

İrk, dil, din, cinsiyet, felsefi düşünce, sınıf ve mezhep farkı gözetmemeli; kişi, kurum ve kuruluşları yıpratıcı nitelikte olmamalıdır.

Siyasi ve ideolojik öğeler taşımamalı; baskı, şiddet, suç unsurları içermemeli; zararlı maddeleri ve istismarı teşvik etmemeli. Bu bağlamda olumsuz gizli mesajlar içermemelidir.

Reklam amacıyla marka ve firma isimleri vb. öğeler ön plana çıkarılmamalı, 5846 sayılı “Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu”na uygun olarak hazırlanmalıdır.

Ön yargıdan uzak, diyalog, hoşgörü, uzlaşma kültürü, empati, katılım ve çoğulculuk gibi değerlerin gelişimine katkı sağlar nitelikte olmalıdır. (s. 2)”

Yine aynı dosyada z-kitaplarla ilgili şu pedagojik kriterlere yer verilmiştir;

“Z-kitaplar; kazanımları destekleyici nitelikte olmalıdır. Pedagojik ilke ve uygulamalara uygun olmalıdır. Bilimsel ve güncel olmalıdır. Türkçe; doğru ve etkili kullanılmalıdır. Yazılı içeriklerde; Türk Dil Kurumunun son yayımladığı Türkçe Sözlük ve Yazım Kılavuzu esas alınmalıdır (Orijinal belgeler ve alıntılar hariç). Gereksiz içerik ve tekrarlar yer almamalıdır. (s. 3)”

Bu kriterlerin yanında; “Tasarım Kriterleri ve Teknik Kriterler (Ses Materyali, Video Materyali, Animasyon, Grafik, Fotoğraf, Harita) yer almaktadır. Şekilsel olan bu kriterlerden de ayrı olarak ölçme değerlendirme ile ilgili şu kriterler yer almaktadır;

“MEB TTKB tarafından kabul edilen ve okutulan ders kitaplarındaki mevcut sorular kullanılacak ve ölçme değerlendirme bölümündeki yükümlülük bu soruların etkileşimli hâle getirilmesi ile sınırlı olacaktır.

Çoktan seçmeli sorularda, sorular ve seçenekleri aslına sadık kalınarak etkileşimli hâle getirilecektir.

Doğru yanlış tipi sorularda öğrenciden doğru ya da yanlış ifadesini seçmesi istenecektir.

Boşluk doldurmalı sorularda, boşluğa gelebilecek ifadeler verilecek ve öğrencinin sürükleyerek yerleştirilmesi sağlanacaktır.

Eşleştirme sorularında, eşleşecek iki ifadeyi öğrencinin kolaylıkla birleştirebilmesi sağlanacaktır.

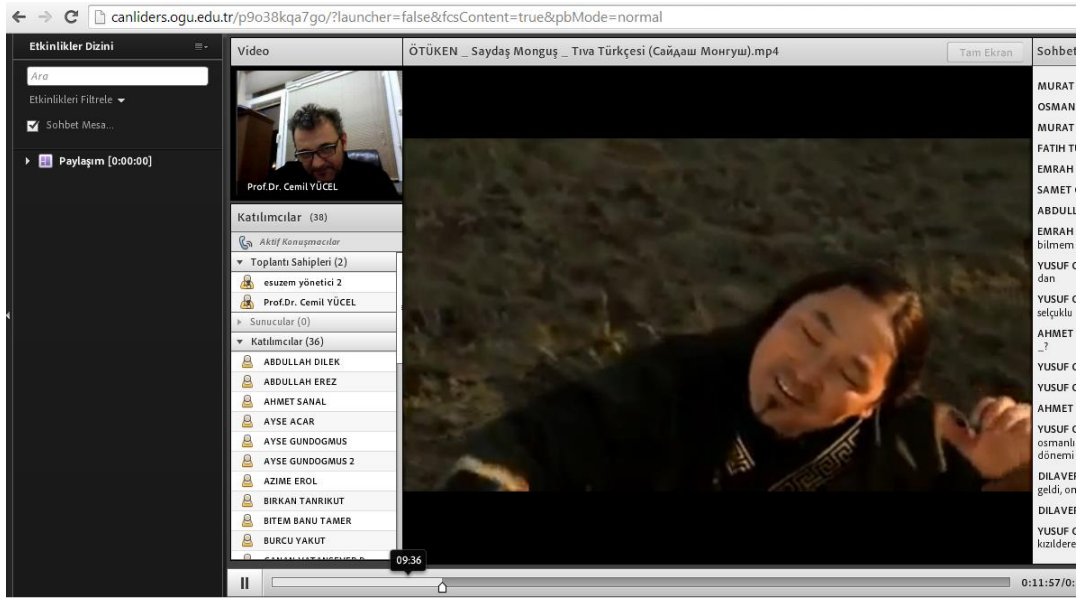
Açık uçlu sorularda, öğrencinin veri girişi yapması istenmeyecektir.

Öğrenciye açık uçlu sorular dışında olumlu veya olumsuz geri bildirimler verilecektir. (s. 6)”

Gerek ön lisans, gerek lisans, gerekse de yüksek lisans alanında tamamen internet üzerinden yürütülen öğrenci yetiştirme programlarının² da yaygınlaştığı ülkemizde FATİH Projesi ile birlikte yüz yüze eğitim verilen liselerde derslerin bilgisayar sistemleri dâhilinde yürütülmesi eğitim ortamında bilişim teknolojinin etkin kullanıldığının göstergesidir. Derslerin bu sistemler üzerinde yürütülerek işlenmeye başlaması ile birlikte doğal olarak elektronik içeriklere duyulan ihtiyaçlar artacak z-kitap kullanımları yaygınlaşacaktır.

---

² Uzaktan eğitim olarak da adlandırılan bu tarz öğrenci yetiştirme programlarında dersler internet üzerinden verilmekte derse bilgisayar, e-tablet ya da telefon gibi çeşitli mobil cihazlarla öğrenciler derse takip etmekte, dinlemekte ve izlemekte yine zaman zaman derse dâhil olabilmekte, söz hakkı alıp soru sorabilmekte ve ders her zaman gerçek bir eğitimci tarafından canlı olarak verilmektedir. Derslerin kayıt altına alındığı katılamayan öğrencinin sonradan ders kaydını izlediği bu tarz eğitimler daha çok tezsiz yüksek lisans alanında kullanılmakta sadece dönem sonu sınavları yüz yüze yapılmakta ara sınavlar dahi çoğu üniversitelerde bilgisayar üzerinden yapılabilmektedir. Türkiye’de bir devlet kuruluşu olan Ziraat Bankası gibi ciddi bazı işletmelerin de hizmet içi eğitimlerini ve personel alımlarını bilgisayar üzerinden yaptıkları sınav ve mülakatlarla sürdürdükleri de görülmektedir. Dünyada sanal kampüs adı altında oldukça gelişmiş şekilde kişilerin ilk kayıtlarında oluşturdukları kendilerini temsil edecek olan bir avatarı sanal ortamdaki kampüste gezdirebildikleri diğer öğrencilerle yine onların avatarları aracılığıyla sanal buluşmalar ve çeşitli etkileşimler gerçekleştirdikleri de görülmektedir. Burada amaç eğitime olan ilgiyi artırmak ve insanların internet üzerinden de olsa sosyal bir etkileşim yaşamalarını sağlamaktır. Ülkemizde daha çok görüntülü sohbet(chat) şeklinde yürütülen derslerde öğrenciler birbirini canlı olarak göremese de en azından birbirleriyle yazışabilmekte ve ders hakkında konuşabilmektedirler.

Resim 2.8. Örnek uzaktan eğitim ders uygulaması

2.6.İlgili Alan Yazın

Bu kısımda z kitap, okuduğunu anlama, BDE, elektronik içerik gibi konularda gerçekleştirilen çalışmalara dair yapılan alan yazın taramasına yer verilmiştir. Alan yazın taraması, bu tezde sunulurken yurt içi-yurt dışı araştırmalar farklı kategorilerde sunulmuş ve tüm çalışmaların sunumu tarih sırasına göre gerçekleştirilmiştir.

2.6.1. Yurt dışı araştırmaları

İlgili alan incelendiğinde bu araştırmanın konusu ile doğrudan ilgilenen özel araştırmalara rastlanılmamıştır. Zaten bu araştırmanın gerekliliği bu noktada ortaya çıkmaktadır. Genelde elektronik uygulamalar ve/veya içeriklere dair neredeyse bütün araştırmalar kullanılabilirliğe dayalı araştırmalardır. Ancak kullanılabilirliği incelerken de doğal olarak elektronik içeriklerin şekli unsurları yanında içerik özelliklerini konuya yaklaşımlarını da irdelemek gerekmektedir. Mesela Faraday (2001), internet sitesinde bulunan bilgi ve verilerin düzenlenme biçiminin, tasarım gibi şekilsel özelliklerinin o siteyi ziyaret edenlerin web sitesini inceleme tutumlarına ne şekilde etki ettiğini araştırmıştır. Çalışma neticesinde deneklerin, içerik açısından benzer ama konum ve boyut gibi değişkenler bakımından on farklı sayfayı ziyaret ettiği sonucuna ulaşılmıştır.

Çalışma nihayetinde deneklerin ilk bakışta en çok orta ve üst kısma dikkat kesildikleri ortaya konmuştur. Daha sonra ise sol kısma bakışların kaydığı bilgisi elde edilmiştir.

Hemen hemen aynı konuda araştırma yapan Goldberg ve diğerleri (2002) ise yine bir internet sitesi üzerinde yaptığı araştırmada sayfalara deneklere de şekilsel (dizgi ve tasarım) açısından müdahale edebilme imkânı sundukları bir araştırmada web sayfası üzerinden okumayla da doğrudan ilgili olan tarama yollarını incelemiştir. Netice de, deneklerin önemli bir kısmı ilk olarak ekrandaki üst bölüme ve sol tarafa bakmış oldukları sonucuna erişilmiştir. Neticede içerik oluşturulurken dikkat edilmesi gereken bu gibi bilgileri sunan bu araştırmacılar bu çalışmalarıyla okumaya etki edebilecek önemli verilerin alan yazın ilgililerine ulaşmasını sağlamıştır (Akt. Pretorius, Calitz ve Greunen, 2005).

Zambarbieri, Carniglia ve Robino, (2008)'de çevrim içi gazete internet sitelerinin kullanılabilirliği üzerine çalışma yapmış ve deneklerin çevrimiçi gazeteyi okurken odaklanma noktalarının hangi noktalarda daha aktif olduğunu saptamıştır. Araştırma nihayetinde ise deneklerin bu gazete internet sitelerinde dolaşırken daha çok orta ve sol kısımlara dikkat kesildikleri neticesine ulaşmıştır.

Camnalbur (2008), yaptığı meta-analiz çalışmasında eğitim öğretimde bilgisayara dayalı bir öğretim yaklaşımının yararlı olduğu ortaya koymuştur (Akt. Dağlı, 2014).

2.6.2. Yurt içi araştırmaları

Taşçı 1993'de Türkiye'de Bilgisayar Destekli Eğitimin Yönetimi ve Bir Model Önerisi adlı doktora tezinde eğitim sistemlerinin toplumsal değişim içindeki evrimini inceleyerek eğitim sistemlerini evresindeki gelişmeler ile karşılaştırmıştır. Karşılaştırma neticesinde eğitim sistemlerindeki evrimin görece olarak yavaş kaldığını saptamış ve bu durumun sebebi olarak da belirli tarihsel gelişmelerin eğitim sistemine yeterince yansıtılmamasının neticesi olarak yorumlamıştır. Eğitim sistemlerinde bilgisayar kullanımına yönelik gayretlerin de incelendiği araştırmada bilgisayarların önemli bir eğitsel gizilgücü olduğu belirlenmiştir. Yine araştırmada geri kaldığı düşünülen Türk Eğitim Sisteminin bilgisayardan yararlandırılması suretiyle çözüme kavuşturulabileceği ifade edilmiştir. Bu çözüm için uygulanabilecek olan ortaya konmuş BDE Projesinin

var olan durumunun incelenmesi sonucunda da projede bu çözümü sağlayacak bir perspektifin eksik olduğu gözlenmiştir. Bunun nedeninin de önemli oranda proje yönetiminde yönetim biliminin çağdaş bulgu ve yaklaşımlardan yararlanılmaması olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmanın son kısmında BDE projesi için yönetim bilimindeki gelişmeleri de dikkate alan bir yönetim yaklaşımı ve bir bütün olarak BDE Projesinin eğitim sisteminin teknolojik olarak yenilenmesi sürecinde verimli bir hamle olarak değerlendirilmesini sağlayacak bir model tavsiye edilmiştir.

Altınkaya 1998’de Türkiye’de Bilgisayar Destekli Eğitimin Gelişimi adlı çalışmada eğitim teknoloji ilişkileri ve eğitim teknolojileri açıklanmış, bilgisayarlar tanıtılarak bilgisayarların yapı ve işleyişi ile ilgili bilgiler verilmiş, bilgisayarın eğitimde kullanılmasının önemi ve gerekliliği üzerinde durulmuş, bu konudaki uygulamalar yorumlanmış ve araştırma nihayetinde BDE ve Türkiye’deki BDE uygulamalarına dair öneriler sıralanmıştır.

Demir, 2004’teki “İlköğretim 7. Sınıf Öğrencilerinin Eğitsel Yazılım Ekran Tasarım Seçimlerinin ve Ekran Tasarımında Dikkat Ettikleri Noktaların Değerlendirilmesi” adlı çalışmada elektronik içerikler ile ilgili yapılan araştırmalarda öğrencilerin bu değişkene dair bilgilerinin de dikkate alınması gerektiği ve ilgileri yer almıştır. Yine geri bildirimlerin e-etkinlikler olarak çok sık yer aldığı z-kitapları ilgilendiren bir araştırma neticesi de Özgür (2005)’in İlköğretim İçin Hazırlanmış Olan BDE Yazılımlarında Kullanılan Geri Bildirim Türlerinin Akademik Başarıya Etkileri adlı araştırmasının sonucudur. Bu araştırma neticesinde, geri bildirim türünün akademik başarıyı etkilediği, hatırlama üzerinde anlamlı etkisinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Acartürk ve Çağıltay 2006 yılında İnsan Bilgisayar Etkileşimi ve ODTÜ’de yürütülen çalışmalar adlı araştırmalarında özellikle bu tezi ilgilendiren “Ekrandan okumak kağıt üzerinden okumaktan daha zor mudur?” sorusunun cevabı başta olmak üzere elektronik içeriklerin verimliliği ve etkililiğinden yola çıkarak kullanılabilirliği üzerine de incelemelerde bulunmuşlardır.

Dulda, (2009)’da Mesleki Teknik Eğitimde Etkileşimli Elektronik İçeriklerin Kullanımı adlı yüksek lisans tezinde Mesleki Teknik Eğitimde etkileşimli ve simülasyon içerikli web tabanlı eğitimin öğrenci başarısına etkisini belirlemek için “Bilişim Teknolojisinin Temelleri” dersine kayıtlı 10. Sınıf teknik lise öğrencilerinin etkileşimli ve simülasyon içerikli web tabanlı öğretimle, sanal deneyler yapmalarını,

laboratuvar uygulamalarını simülasyon ortamında uygulamalarını sağlamıştır. Kontrol grubunda da aynı dersi geleneksel yöntemle birlikte laboratuvar çalışmaları şeklinde işlemiş ve başarıyı ölçmek için geliştirilen başarı testini de ön test-son test olarak kullanmıştır. Neticede elde edilen bulgularla yapılan istatistiksel karşılaştırmalar, etkileşimli ve simülasyon içerikli web tabanlı uzaktan eğitim ile geleneksel yöntemle öğretimin öğrenci başarısı üzerinde benzer düzeyde başarıyı artırıcı etkiye sahip olduğu neticisini ortaya koymuştur. Araştırma nihayetinde ayrıca Etkileşimli ve Simülasyon içerikli web tabanlı eğitim ile meslek okullarının maddi imkânsızlıklar yüzünden oluşturamadıkları mesleki araç gereç ve mekân sıkıntılarına ve öğretim elemanlarının yetersizliğine bu öğretim metodunun az da olsa çözüm olabileceği savını ortaya koymuştur.

Yıldız (2009), İlkokuma Yazma Öğretiminde Çoklu Ortam Uygulamalarının Etkililiği adlı doktora tezinde kontrol gruplarını uygun yöntem ve testle seçip eşitledikten sonra deney grubunu aynı şehirden farklı bir okuldan kontrol grubunu farklı bir okuldan seçmiş ve deney grubunda bir öğretim yılı boyunca ilkokuma yazma öğretiminde çoklu ortam uygulamaları yaparken kontrol grubuna her hangi bir etkiye bulunmamıştır. Uygulama sonucunda çoklu ortam uygulamalarının ilkokuma yazma öğretiminde şu etkilerine ulaşılmıştır:

“ 1. Okumaya geçiş zamanına ilişkin deney grubunun puanlarının ($\bar{x}$ =59,33) kontrol grubunun puanlarına ($\bar{x}$ =80,22) göre daha olumlu olduğu; yani deney grubu öğrencilerinin okuma yazma becerisini anlamlı düzeyde daha kısa sürede kazandıkları sonucuna ulaşılmıştır.

2. Çoklu ortam uygulamalarının, birinci ve ikinci yarıyıl sonu sesli okuma hızlarında, deney grubu ile kontrol grubu arasında deney grubu lehine anlamlı bir fark yarattığı yani deney grubu öğrencilerinin verilen metni daha kısa sürede okumalarına sebep olduğu tespit edilmiştir.

3. Çoklu ortam uygulamaları ile ders işlenen deney grubu öğrencilerinin öğretim yılının birinci ve ikinci yarısında okuma becerisi bakımından daha başarılı oldukları tespit edilmiştir.

4. Çoklu ortam uygulamaları ile ders işlenen deney grubu öğrencilerinin okuduğunu anlama güçleri yönünden öğretim yılı sonu elde edilen fark deney grubu lehine anlamlı bulunmuştur.

5. Çoklu ortam uygulamaları ile ders işlenen deney grubu öğrencilerinin, yazma becerisi yönünden her iki öğretim yılı sonunda da kontrol grubuna göre anlamlı derecede daha başarılı oldukları bulunmuştur.

6. Kontrol grubu öğrencilerinin her iki yarıyıl sonunda da gerek okumada gerekse yazma becerisinde anlamlı derecede daha fazla hata yaptıkları tespit edilmiştir.

7. Her iki grupta da okuma yazma berisinin gelişiminin, heceden kelimeye, kelimedenden basit cümlelere daha sonra da daha karmaşık yapılara doğru olduğu gözlemlenmiştir. (s. v-vi)”

Bilgi 2010’da Yükseltgenme-İndirgenme Konusunun Öğretilmesinde Bilgisayar Destekli Eğitimin Öğrenci Başarısına Etkisi adlı araştırmada kullanmak üzere geliştirdiği yazılım ile BDE’nin öğrenci başarısına etkisi ile ilgili çalışmıştır. Bilgisayar laboratuvarında öğrenciler tarafından bu yazılımı kullanarak Laboratuvar Destekli Öğretim yönteminin uygulanmasını sağlamış, laboratuvar ortamında öğrencilere deneyler yaptırarak konuları bilgisayar desteği ile işlemiştir. Geleneksel yöntemle öğretimde ise sınıf ortamında klasik yöntemle ders işlemiş ve uygulama sonucunda araştırmada kullanılan öğretim yöntemlerinin öğrencilerin akademik başarılarına, hatırlama düzeylerine ve kimya dersine karşı tutumlarına etki yapıp yapmadığı araştırmıştır. Araştırma nihayetinde Bilgisayar Destekli Öğretim uygulamalarının gerçekleştirildiği öğrencilerin akademik başarıları ve hatırlama düzeyleri, Geleneksel Yöntemle Öğretim grubu ve Laboratuvar Destekli Öğretim grubu öğrencilerine göre anlamlı olarak farklılaşırken Laboratuvar Destekli Öğretim yöntemi uygulanan grup ile Geleneksel Yöntemle Öğretim uygulanan grubun akademik başarıları ve hatırlama düzeyleri arasında anlamlı bir farklılaşma görülmemiştir. Yine, Bilgisayar Destekli Öğretim uygulanan grupla hem Bilgisayar Destekli Öğretim hem de Laboratuvar Destekli Öğretim birlikte uygulandığı grubun akademik başarılarında ve hatırlama düzeylerinde de istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık meydana gelmemişse de Bilgisayar Destekli Öğretim ve Laboratuvar Destekli Öğretim birlikte uygulandığı

grubun akademik başarıları ve hatırlama düzeylerinin daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Çalışma gruplarının kimya dersine karşı olan tutumlarında ise uygulama sonucunda istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık meydana gelmemiştir.

Çoşkun 2010'daki 'Yeryüzünde Hareket' Konusunda Bilgisayar Destekli Eğitimin (Ortaöğretim Öğrencilerinde) Öğrenci Başarısına Etkisi adlı yüksek lisans tezinde Yeryüzünde Hareket Konusuna dair öntest sonuçları eşit olan deney ve kontrol gruplarına yönelik gerçekleştirdiği uygulamada bilgisayar destekli ders işlenen deney grubundaki öğrencilerin başarılarının geleneksel yöntemle ders işlenen sınıftaki öğrencilerin başarısından daha yüksek olduğunu gözlemlemiştir.

Daldal 2010'da yaptığı Genel Kimya Dersindeki Gazlar Konusunun Bilgisayar Destekli Eğitime Dayalı Olarak Öğretiminin Öğrenci Başarısına Etkisi adlı araştırmada BDE'nin, gazlar konusunun öğrenilmesine etkisi deneme modeli ile araştırılmış olup çalışma neticesinde BDE'nin uygulandığı deney grubu öğrencileri ile geleneksel yaklaşımla ders anlatılan kontrol grubu öğrencilerinin Genel Kimya dersi "Gazlar" konusundaki akademik başarıları arasında anlamlı farklılık bulunmadığı saptanmıştır. Ayrıca aynı çalışmada yarı yapılandırılmış görüşme neticesinde, deney grubunda BDE ile ilgili olumlu görüşlerin, olumsuz görüşlere göre çok daha fazla olduğu ortaya çıkmıştır. Kontrol grubunda da düz anlatım ile ilgili olumlu görüşler öne çıkmıştır.

Karadeniz, 2010'da yaptığı Fizik Dersi Öğretiminde Geleneksel ve Bilgisayar Destekli Öğretim Yaklaşımlarının Rule Space Modeli ile Değerlendirilmesi adlı yüksek lisans tezi kapsamındaki uygulama sonucunda bilgisayar destekli olarak ders işlenen sınıftaki öğrencilerin bilgi düzeyinin geleneksel yöntemle ders işlenen sınıftaki öğrencilerin bilgi düzeyine göre daha olumlu olduğunu saptamıştır. Sonuç olarak bu araştırmaya göre Fizik dersi öğretiminde özellikle kavramların bilgisayar destekli animasyonlar ile anlatılmasının öğrencilerin ders başarılarına olumlu yönde etki ettiği sonucuna ulaşılmıştır.

Alkan ve diğerleri (2011) de öğretmen, öğrenci ve velilerin bilgisayar okuryazarlık düzeylerini incelemiş bu konudaki çalışmaları yorumlamış ve FATİH Projesi kapsamında öğretmen, öğrenci ve veli koordinasyonunu artırıcı yeni yaklaşımlar önermiştir.

İleri, 2011'deki "Ekrandan Okumanın İlköğretim 5. Sınıf Öğrencilerinin Okuduğunu Anlama ve Okuma Motivasyonu Düzeylerine Etkisi" adlı çalışmasında

Okuma metinlerinin sunulduğu ortamın okuduğunu anlamaya etkisi üzerinde durmuş ve 3'ü öyküleyici, 3'ü de bilgilendirici olmak üzere iki tür metni deney grubundaki öğrencilere bilgisayar ortamında sunmuş, kontrol grubuna ise geleneksel yöntemle basılı normal ders kitabında sunmuştur ve kendi geliştirdiği motivasyon ölçeği ve okuduğunu anlama testleri ile bilgilendirici metinleri bilgisayar ekranından okuyan öğrencilerin okuduğunu anlama düzeylerinin basılı materyalden okuyan öğrencilerin okuduğunu anlama düzeylerinden istatistiksel olarak anlamlı derecede yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır. Bunun yanında, öyküleyici metinleri ise bilgisayar ekranından okuyan öğrenciler ile basılı materyalden okuyan öğrenciler arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olmadığı neticesine ulaşmıştır.

Yantır, 2011'de ilköğretim altıncı sınıf öğrencilerinin okuduğunu anlama becerilerini incelemiş, okuma tutum ölçeğinden; öğrencilerin okumaya ilişkin tutumlarının olumlu olduğunu ancak bu durumun okullara ve cinsiyete göre farklılık gösterdiğini belirlemiştir. Okuduğunu anlamaya ilişkin metin çalışmasından ise öğrencilerin kelime kullanma ve okuduğunu anlama becerilerinin hedeflenen düzeyde olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Deneysel çalışmada, metin türlerine ilişkin okuma stratejileri kullanıldığında, okuduğunu anlama başarısının deney grubu lehine farklılık gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır.

Keser, 2012'de Sosyal Bilgiler Dersinde Bilgisayar Destekli Eğitimin Akademik Başarıya Etkisi adlı yüksek lisans kapsamındaki uygulamada Öğrencilerin, Sosyal Bilgiler dersinde BDE ile işlenen ünite ile geleneksel öğretim yöntemleriyle işlenen ünite arasındaki farklılıkları ve akademik başarıları irdelenmiş ve "Ülkemiz ve Dünya" ünitesi kapsamında yapılan ön-test – son-test sonucunda, BDE metodu ile ünitenin işlendiği gruptaki öğrencilerin öğrenmesinde bu metodun kalıcılık sağladığı ve öğrencinin akademik başarısını arttırdığı neticesine erişilmiştir.

İleri Aydemir, Horzum ve Öztürk (2013)'de; Ekrandan Okumanın 5. Sınıf Öğrencilerinin Bilgilendirici ve Öyküleyici Metin Türünde Okuduğunu Anlama Düzeylerine Etkisi adlı çalışmada bilgilendirici metinleri ekrandan okuyan öğrencilerin okuduğunu anlama düzeyleri ile bu metinleri basılı bir metinden okuyan öğrencilerinkinden anlamlı derecede yüksek çıkmıştır. Ayrıca, öyküleyici metinleri ekrandan okuyan öğrenciler ile basılı metinden okuyan öğrenciler arasında ise okuduğunu anlama düzeyleri açısından anlamlı bir fark olmadığı ortaya çıkmıştır.

Alevli 2014'te hazırladığı Ekrandan Okumanın 8. Sınıf Öğrencilerinde Anlamaya Etkisi adlı yüksek lisans tezinde öyküleyici türde metinlerle yaptığı araştırmada kız öğrencilerde ekrandan okumanın basılı materyalden okumaya göre okunanı anlamada daha etkili olduğu, erkek öğrencilerin ise okuduğunu anlama düzeylerinin metinlerin sunulduğu ya da okunduğu ortama göre değişmediği sonucuna ulaşmıştır.

Arıcan 2014'te Tablet Bilgisayarın Ortaöğretimde Kullanımı: FATİH Projesi Örneği adlı alan yazın taraması biçimindeki yüksek lisans tezinde yeni medya olarak nitelediği eğitsel iletişim ve öğretim araçlarının kullanılmasının kaçınılmaz olduğunu bildirmiş ve ilgili alana dair araştırmalar yapan eğitimcilerin yeni medyadan oluşan eğitim ortamlarının öğretmeyi kolaylaştırdığını ve öğrenmeyi de artırdığı görüşünde hemfikir olduğu sonucuna ulaşmıştır. Yine Arıcan (2014)'e göre, “Bilgi ve iletişim teknolojileri destekli öğretim ortamları öğretmenlere, dünya standartlarına uygun biçimde öğrenci merkezli ve aktif öğrenme temelli eğitim ortamları hazırlama bağlamında önemli katkılar sağlamaktadır” (s. 187). Ancak bunun yanında da bilgi ve iletişim teknolojilerinden yararlanılarak oluşturulan eğitim ortamlarıyla ilgili farklı görüşlerin bulunduğunu teknoloji destekli eğitim kaçınılmaz iken nasıl gerçekleşeceği hususunda ayrılıklar olduğunu bildirmiştir. Bu teknolojinin eğitimde kullanımı sürecinde pedagojik yapıyla nasıl uyum sağlayacağı hususunda farklı yaklaşımların olduğunu ortaya koymuştur.

Dağlı 2014'teki “FATİH Eğitim Projesi Kapsamında Hazırlanan Z-Kitapların Göz İzleme ve Geçmişe Dönük Sesli Düşünme Teknikleri ile Kullanılabilirliğinin İncelenmesi” adlı tezinde z kitabın kullanıcı açısından başta şekli özellikler açısından olmak üzere içeriğe dair de genel geçer de olsa kullanılabilirlik üzerine önemli bilgiler ve bulgular sunmaktadır. (Nesnelerin uygunsuz yerleşimi, açılır pencerelerde dikkat yoğunluğu, alışıktır olunan simgeler, uygulamalar, düğmeler, görsel ve köprü bağlantılarının uygunluğu, konu seçiminin uygunsuzluğu, konu değişikliğinin dikkat çekici özellikte sunulması gibi)

III. BÖLÜM

3. Yöntem

Bu bölümde araştırma modeline yer verilmiş, araştırma grubunun özellikleri ve nasıl oluşturulduğu anlatılmış ayrıca veri toplama sürecinin nasıl gerçekleştirildiği ifade edilip veri toplama araçları tanıtılmıştır. Yine bu bölümde son olarak da verilerin analizine yer verilmiştir.

3.1.Araştırma Modeli

Türkçe Öğretiminde z-kitap kullanımının öğrencilerin okuduğunu anlama becerilerinin gelişmesinde etkisinin incelendiği bu araştırma deneysel bir araştırmadır. Araştırmada 2x2'lik split-plot faktöryel (karışık) desen kullanılmıştır. Bu desende birinci faktör bağımsız işlem gruplarını (z-kitap ve geleneksel yöntemle eğitim) gösterirken, diğer faktör bağımlı değişkene ilişkin farklı koşullardaki tekrarlı ölçümleri (ön-test ve son-test) göstermektedir (Büyüköztürk, 2001). Modelde ön-testlerin bulunması, grupların deney öncesi benzerlik derecelerinin bilinmesine ve son-test sonuçlarının buna göre değerlendirilmesine yardım eder (Karasar, 2005). Tablo 1'de görüldüğü gibi deney öncesi her iki gruba Kaplan ve Yıldırım Şen, (2014)'ün Türkçe Dersine Yönelik Tutum Ölçeği (TDYTÖ), Yeşilyurt ve Gül, (2007)'nin Bilgisayar Kullanma Becerileri ve Bilgisayara Yönelik Tutum Ölçeği (BKBBYTÖ) ve Karatay, (2011)'in Okuduğunu anlama Testi (OAT) uygulanmıştır.

Deney sürecinde deney grubuna on beş ders saati z-kitap ile eğitim verilecek diğer gruba aynı sürede ve paralel süreçte geleneksel yöntemle eğitim verilmiştir. Eğitimin sonunda her iki gruba Karatay, (2011) OAT tekrar uygulanmıştır. Aşağıda Tablo 1’ de araştırma deseni sunulmuştur:

Tablo 3.1. Araştırmanın Deseni

Gruplar	Grupların Oluşturulması	Ön Test	İşlem	Son Test
Deney Grubu	R	X	Z Kitap Eğitimi (15 Ders Saati)	X
Kontrol Grubu	R	X	Geleneksel Yöntemle Eğitim (15 Ders Saati)	X

Her iki grup da oluşturulurken örneklemden ön test sonuçlarına göre eşit seviyede öğrenciler tespit edilmiştir. Öğrencilerin hangi gruba atılacağı rastgele belirlenmiştir.

3.2.Araştırma Grubu

Araştırmanın çalışma grubundaki öğrenciler, 2014–2015 eğitim öğretim yılında Hatay İli Antakya İlçesindeki okullar içinden random yoluyla seçilmiş olan Hayrettin Özkan Ortaokulunda yer alan altıncı sınıf şubeleri içinden aynı Türkçe öğretmenin dersine girdiği şubelerden random yoluyla belirlenen 6-A ve 6-B sınıfından seçilmiştir. Sınıftan öğrencilerin araştırma grubuna atanmaları; ön test (Karatay, 2011 OAT) sonucuna göre kontrol grubundakiler A şubesinden üst orta ve alt seviyeden olmak üzere 10 öğrenci olarak, deney grubundakiler de B şubesinden yine üst orta ve alt seviyeden olmak üzere 10 öğrenci olarak seçilmek suretiyle gerçekleşmiştir.

Bu atamadan sonra iki grubun da uygulama öncesi Yeşilyurt ve Gül, (2007) BKBBYTÖ ile bilgisayar kullanma becerileri ve bilgisayara yönelik tutumlarına, Kaplan ve Yıldırım Şen, (2014) TDYTÖ ile Türkçe Dersine yönelik ilgilerine ve Karatay, (2011) OAT ile de okuduğunu anlama beceri düzeylerine bakılmış üç konuda ayrı ayrı uygulanan Kruskal Wallis testi ile öğrencilerin seviyeleri arasında anlamlı bir fark olup olup olmadığı incelenmiştir. Neticede de anlamlı bir fark çıkmamıştır.

Kontrol grubuyla 15 ders saati klasik materyallerle deney grubundakilerle de yine 15 ders saati bir e-içerik türü olan z-kitapla ders işlenmiş ve son test (okuduğunu anlama testi) ile de sonuçlar irdelenmiştir.

(Araştırmada 15 ders saati süren uygulama hem mevzuat gereği hem de öğrencilerin derslerinden geri kalmaması için MEB'in öğretim programına göre sürdürülmüştür. Dolayısıyla öğrencilerin Türkçe dersleri farklı saatlerde olduğundan okulun ders programının bozulmaması ve öğrencilerin diğer derslerinden de geri kalmaması için kontrol grubuna A şubesinden deney grubuna ise B şubesinden öğrenciler seçilmiştir. Bu iki şubenin deney ya da kontrol grubuna seçilmesi de random yoluyla olmuştur. Burada bilgisayar sayısının az olması dolayısıyla 10'ar öğrenci seçilmiş çalışma grubu dışındaki öğrencilerin normal derslerine kendi sınıflarında kendi öğretmenleriyle derslerine devamı sağlanmıştır Gruplara seçilen öğrencilerle ders işlenirken kendi sınıflarındaki çalışma grubu dışındaki öğrenciler kendi öğretmenleriyle sınıflarında normal eğitime devam edecekleri için ve ders esnasında okulda başka boş boş ya da kullanılabilir derslik olmadığından uygulama için okulun kütüphanesi kullanılmıştır. Deney grubuyla da aynı şekilde ders işlerken de bilgisayar laboratuvarında bilgisayar dersi olduğundan ve kontrol grubuyla ortama sahip olmaları için(zeminin karıştırıcı değişken etkisi göz önüne alınarak) araştırmacı tarafından bu kütüphaneye masa üstü bilgisayarlar tahsis etmek suretiyle yine kütüphanede ders işlenmiştir.

Deney ve Kontrol gruplarındaki öğrencilerin Okuduğunu Anlama Becerileri, Bilgisayar Kullanma Becerileri ve Bilgisayara Yönelik Tutumları ile Türkçe Dersine

Yönelik Tutumları açısından uygulama öncesi seviyelerinin eşit olmasına aralarında anlamlı fark olmamasına dikkat edilmiştir.

Tablo 3.2. Deney ve kontrol grubu öğrencilerinin uygulama çalışmaları öncesi Bilgisayar kullanımı ve Türkçe dersine yönelik tutumları ile okuduğunu anlama başarılarına ilişkin Kruskal Wallis testi sonucu

Bilgisayar kullanma ve Türkçe dersine yönelik tutum ile okuduğunu anlama başarıları		n	Sıra Ort.	Sd	χ^2	p
1.Bilgisayar Tutumu	1.Deney	10	9.80	1	.282	.595
	2.Kontrol	10	11.20			
2.Türkçe Dersi Tutumu	1.Deney	10	12.35	1	1.966	.161
	2.Kontrol	10	8.65			
3. Okuduğunu Anlama	1.Deney	10	12.45	1	2.191	.139
	2.Kontrol	10	8.55			

*p< .05 anlamlı fark.

Tablo 3.2’de deney ve kontrol grubu öğrencilerinin uygulama öncesinde bilgisayar kullanma ve Türkçe dersine yönelik tutum ile okuduğunu anlama başarıları puanları verilmiştir. Yapılan Kruskal-Wallis Testi analizi sonucunda, hem deney hem de kontrol grubu öğrencilerinin uygulama öncesinde bilgisayar kullanma ve Türkçe dersine yönelik tutum ile okuduğunu anlama başarıları puanları arasında anlamlı farklılaşmanın ($\chi^2 = 2.191$, $p > .05$) olmadığı belirlenmiştir

3.3.Verİ Toplama Araçları

Bu bölümde araştırma boyunca kullanılan ölçek ve testlere yer verilmiştir. Standart testlerin kullanıldığı bu çalışmada, testlerin içeriği, madde veya soru sayısı, testin açıklaması ve testin cevaplaması için verilen süre, testin uygulanması, puanlanması ve değerlendirilmesi testi alan her öğrenci için eşittir.

3.3.1. Bilgisayar Kullanma Becerileri ve Bilgisayara Yönelik Tutum Ölçeği

Alkan ve diğerleri (2011)'e göre; FATİH projesi ile ilgili araştırmalar incelendiğinde öğrencilerin her ne kadar bilişim teknolojisine olan ilgileri ve tutumları yüksek olsa da bilgisayar okuryazarlıklarının, bilgisayar kullanabilirliklerinin düşük olduğu saptanmıştır. Yine Dinçer, Kutlar, Kaleci ve Kıran (2012)'ye göre de öğrencilerin bilgisayar okuryazarlık seviyelerinde önceki yıllara göre artış görülse de bu seviyelerinin hâla düşük düzeyde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu da bilişim teknolojilerinin, elektronik içeriklerin ders içeriklerine, hedef kazanımlara etkilerinin doğru bir şekilde incelenebilmesi için öğrencilerin bilgisayar ile ilgili hazırbulunuşluklarını saptamanın da gerekli olduğu sonucunu ortaya koymuştur. Bu maksatla da bu araştırmada Yeşilyurt ve Gül (2007)'nin BKBBYTÖ'süne özellikle yer verilmiştir. Zira, öğrencilerin bilgisayar kullanım becerileri ile ilgili ön seviyeleri eşit olmaz ve/veya belirli bir düzeyin altında olursa tabii olarak araştırmanın geçerliliğinin sağlanıp sağlanmadığı ile ilgili belirsizliklerin doğması mümkündür. Bu sebeple öğrencilerin uygulama öncesi bilgisayar ilgi ve becerilerinin belirlenmesi için yapı geçerliliği Yeşilyurt ve Gül tarafından faktör analizi ile sağlanmış güvenilirliği ise yine Yeşilyurt ve Gül tarafından Cronbach Alpha katsayısı hesaplanarak belirlenen öğrencilerin bilgisayar kullanma becerileri ve bilgisayara yönelik tutumlarını ölçmeye yönelik 18 değişkenden oluşturulmuş Yeşilyurt ve Gül (2007)'nin BKBBYTÖ'sünün ilköğretim kademesine yönelik olan 18 maddelik kısmı uygulanmıştır. Ölçek 5 puanlı bir değerlendirme ölçeğidir. Yanıt seçeneklerine atanan ağırlıklar parantez içinde gösterilmiştir: (5) Tamamen Katılıyorum, (4) Katılıyorum, (3) Kararsızım, (2) Katılmıyorum, (1) Hiç Katılmıyorum. Kontrol ve deney grubuna ayrı ayrı uygulanan ölçekten çıkan sonuçlar Kruskal Wallis testi ile değerlendirilmiştir. Test kimin kaç puan aldığını belirlese de bireysel puanların anlamını ortaya koymaktan ziyade iki grup arasında anlamlı fark olup oluşmadığına bakılmasını sağlamıştır.

3.3.2. Türkçe Dersine Yönelik Tutum Ölçeği

Araştırmanın hedef grup üzerinde uygulanması öncesinde deney ve kontrol gruplarının sadece bilgisayar ilgi ve becerileri yönünden değil, hemen her yönden eşit seviyede olmasına dikkat edilmiştir. Bunun için Türkçe dersi ilgilerinin belirlenmesi

için geçerlilik ve güvenirlik durumu MEB Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığınca kontrol edilmiş olan Kaplan ve Yıldırım Şen (2014)'ün TDYTÖ'sü uygulanmıştır.

20 maddeden meydana gelen bu ölçek, 5 puanlı bir değerlendirme ölçeğidir. Tutum ölçeğindeki 1,3,5,7,9,12,16,17,19,20 numaralı maddeler olumlu, diğerleri olumsuz tutumu ölçmeğe yöneliktir. Olumlu tutum ifadeleri; “tamamen katılıyorum 5, katılıyorum 4, kararsızım 3, katılmıyorum 2, hiç katılmıyorum 1” şeklinde; olumsuz tutum ifadeleri ise “tamamen katılıyorum 1, katılıyorum 2, kararsızım 3, katılmıyorum 4, hiç katılmıyorum 5” şeklinde puanlanmıştır.

Maddelere verilen puanların toplamaları alınarak Türkçe dersine ilişkin tutum puanları elde edilmiştir. Asgari 20, azami 100 puan alınabilecek şekilde hazırlanan ölçekten elde edilen puanlar şu ölçütle kararlaştırılarak değerlendirme yapılmıştır; 100-85 çok güçlü olumlu tutuma sahiptir, 84-69 olumlu tutuma sahiptir, 68-52 olumlu ya da olumsuz tutum oluşmamıştır, 51-36 olumsuz tutuma sahiptir, 35-20 çok güçlü olumsuz tutuma sahiptir.

Kontrol ve deney grubuna ayrı ayrı uygulanan ölçekten çıkan sonuçlar, Kruskal Wallis testi ile değerlendirilmiştir. Test, kimin kaç puan aldığını ve kişisel puanların anlamını belirlese de test, bu araştırmada iki grup arasında anlamlı fark olup olmadığına bakmak maksadı ile kullanılmıştır.

Uygulama sırasındaki e-içeriğe dair tepkilerin ve uygulama sonrası olası değişimlerin nedeninin net olarak belirlenebilmesi, bilişim teknolojisi ile ilgili ön bilgilerin, Türkçe Dersine yönelik ilgi ve tutumların yanında öğrencilerin okuma yetileri ile ilgili hazırbulunuşluk düzeylerinin bulgulara etki etme olasılığını da şüphesiz göz önünde bulundurmak gerekmektedir. Bu hassasiyet, e-içerik kullanımının etkisinin daha somut ve gerçekçi olarak belirlenebilmesi açısından önemlidir.

3.3.3. Okuduğunu Anlama Testi

Eksiksiz tüm karıştırıcı değişkenleri, kontrol altında tutup araştırmanın asıl sorusuna cevap aramak üzere Karatay, (2011) OAT de uygulama öncesi öğrenciler üzerinde uygulanmıştır.

OAT, bu araştırmanın ana sorunu ile doğrudan ilgili olduğundan ayrıca uygulama sonrası da öğrencilere aynı şekilde uygulanmıştır. Testin Cronbach Alpha güvenirlik katsayısı, 83 olarak belirlenmiştir (Soysal,2015).

OAT, kontrol ve deney grubunun uygulama öncesi ve sonrası okuduğunu anlama düzeylerini ortaya çıkarmıştır. OAT'nin uygulama öncesi ilk sonuçları ile uygulama sonrası elde edilen sonuçları mukayese edilmiş, yorumlanmış ve bu araştırmanın sorularına yanıt aranmış, özellikle uygulama sonrası hedef grupların okuduğunu anlama düzeylerinin belirlenmesi sağlanmıştır.

Kontrol ve deney grubuna ayrı ayrı uygulanan ölçekten çıkan sonuçlar, Kruskal Wallis testi ile değerlendirilmiştir. Test, kimin kaç puan aldığını ve kişisel puanların anlamını belirlese de test, bu çalışmada iki grup arasında anlamlı fark olup olmadığına bakmak maksadı ile kullanılmıştır.

3.4.Verilerin Toplanması

Araştırmanın verileri, Antakya Hayrettin Özkan Ortaokulunda 6-A ve 6-B sınıflarında öğrenim gören öğrenciler üzerinde gerçekleştirilen z-kitap uygulaması öncesi ve sonrasında uygulanan testlerden elde edilmiştir.

Uygulama aşamasında, örneklem alınan gruba haftada beş saat üç hafta bir tema Türkçe dersi öğretimi yapılmıştır. Uygulama aşaması öncesinde, hedef gruplara Yeşilyurt ve Gül (2007)'nin BKBBYTÖ'sü ile Kaplan ve Yıldırım Şen (2014)'ün TDYTÖ'sü karıştırıcı değişkenleri kontrol altında tutmak ve eşit gruplar oluşturmak için kullanılmış Karatay, (2011)'in OAT'si ise bu amacın yanında araştırmanın sorun cümlelerine yanıt bulmak üzere uygulanmıştır. Bu OAT ön test olarak uygulandığı bu hâli ile -aynı şekilde- uygulama sonunda da hedef gruplara uygulanmış ve öğrencilerin uygulama sonundaki okuduğunu anlama becerileri düzeylerinin ortaya konması sağlanmıştır. Böylelikle z-kitap ile gerçekleştirilen uygulamaların öğrencilerin okuduğunu anlama becerilerine etki edip etmediği, ne ölçüde etki ettiği incelenmiştir. Öğrencilere uygulamayı ciddiye almaları ve testleri ciddiyetle doldurmaları için konuya dair ilgi uyandırmak maksadı ile, yapılacak olan uygulamaya dair özet bilgiler verilmiştir. Araştırmanın maksadı, süresi, nedeni, ne şekilde icra edileceği ve bu uygulama sonunda ulaşılan verilerin hangi maksatla kullanılacağı anlatılmıştır. Özellikle deney grubuna, uygulama için ders kitabından ayrı olarak z-kitapla neden ders işleneceğine dair özel bilgi verildi. Kontrol grubuna da neden kendi öğretmenleri ile değil de araştırmacı tarafından ders anlatıldığı izah edildi.

3.4.1. Eğitim Materyalleri

Gruplar belirlendikten sonra on beşer ders saatine tekabül eden bir tema deney grubunda bir tür e-içerik ürünü olan z-kitap (Koza, 2014) kullanılarak işlenmiş, kontrol grubunda da geleneksel yolla basılı kitapla yine araştırmacı tarafından işlenmiştir.

Z-kitaplar genelde yardımcı kaynak olarak kullanıldığından bu uygulamada deney grubu üzerinde kullanılacak z-kitap, öğrencilerin normal ders saatinde uygulanacağından derslerinden geri kalmamaları için araştırmacı tarafından önlem olarak uygulama öncesi serbest bir plan şeklinde değil de o öğrencilere özel bir planla (EK-5) verilmiştir. Bu planın hazırlanmasında ders öğretmeninin uyguladığı yıllık plana (EK-6) riayet edilerek öğretim programındaki hedefler göz önünde bulundurulmuş ve öğrencilerin olası aksaklık ya da rutin yıllık planlarına göre eksik öğrenmeye maruz kalmalarının önüne geçilmiştir. Plan kapsamında z-kitabın tamamından seçme yoluyla bir tema oluşturulmuştur. Yine bu planda z-kitaba uygun stratejiler belirlenmiştir. Çünkü ekrandan okuma ile klasik basılı materyallerden okuma arasındaki farkı ortaya koyan araştırmalar vardır (Acartürk ve Çağıltay, 2006, İleri Aydemir, Horzum ve Öztürk, 2013, Alevli, 2014). Bu araştırmalarda da görüldüğü gibi; ekrandan okuma becerisiyle basılı materyalden okuma becerisi arasında farklılıklar görülebilmekte olup basılı metinlerin okunması sürecinde kullanılan anlama yöntem ve teknikleri, ekrandan okuma sürecinde yetersiz ve/veya geçersiz olabilir ki bu yüzden ekrandan okuma da anlamayı olumlu etkileyecek beceri, yöntem ve teknikler geliştirilmesi gerekir (Brown 2001 ve Mercieca 2004 akt. Alevli 2014).

Z-kitapla ders işlenen deney grubunda ders işlemek için araştırmacı kendi özel günlük planını da hazırlamış ve özellikle ders öğretmeninin normal yürüttüğü ünitelendirilmiş yıllık plandaki kazanımların gerçekleştirilmesine de riayet edilmiştir. Bu hem kontrol grubu ile arada uygulama dışı fark/karıştırıcı değişken doğmasına mani olmuş hem de öğrencilerin o yıla ait eksik öğrenme yaşamalarının önüne geçmiştir.

Üç hafta süren on beş saatlik derslerde deney grubuyla Yine Geleceğim, Bahar Güzelliği ile Güler Yüze ve Gülmeye Dair adlı metinler üzerinde çalışma yapılmışken kontrol grubundaki öğrencilerle de rutin yıllık planlarında yer alan Leylekler, Rüzgâr, Yer Çekimsiz Yaşam adlı metinler üzerinde çalışma yapılmıştır.

Uygulama süresince z-kitap yanında tema planı ve günlük planlara riayet edilmiştir.

Resim 2.8. Altıncı sınıf Türkçe z - kitabı ders içi etkinlik uygulaması

3.5. Veri Analizi

Öğrencilerin uygulama sonrasındaki başarı ya da başarısızlıklarına Türkçe Dersine yönelik ilgilerinin, bilgisayar kullanma becerileri ve bilgisayara yönelik tutumlarının da tıpkı okuduğunu anlama düzeyi hazırbulunuşlukları gibi etkili olabileceği düşünülerek bu olasılıkların araştırma bulgularına etkisini kontrol altında tutmak maksadıyla bu verilerin bilimsel olarak saptanmasında Kaplan ve Yıldırım Şen, (2014)'ün TDYTÖ' sü, Yeşilyurt ve Gül, (2007)'nin BKBBYTÖ'sü kullanılmış ve böylece grupların oluşturulmasında kontrol ve deney gruplarının Türkçe Dersine yönelik ilgileri ve bilgisayar kullanma becerileri ve bilgisayara yönelik tutumları çıkarılarak analiz edilmiş bu yönüyle de grupların birbirleri ile farklılaşmamalarına dikkat edilmiştir.

Çünkü deneklerin olası başarısı ya da başarısızlığının bu ilgilerinden de kaynaklanabileceği ön görülmüştür (Yeşilyurt ve Gül, 2007). Bulguların geçerliliği için bu ölçekler olası karıştırıcı etkenin olup olmadığını ortaya koymakta karıştırıcı değişkenleri kontrol altında tutmaya yaramıştır.

Öğrencilerin okuduğunu anlama düzeyi ile ilgili hazırbulunuşluk seviyelerinin çalışma bulgularına etki edip etmediğini ölçmek ve deney grubu ile kontrol grubundaki değişmeyi araştırmanın ana amacı olan bağımsız değişkenin bağımlı değişken üzerindeki tesirini ortaya koymak için de zaten Karatay, (2011)'in OAT'si uygulanmıştır. Araştırmanın ana sorun cümlesinin çözümü için uygulama öncesi ve uygulama sonrası elde edilen veriler karşılaştırılmıştır. Bilhassa uygulamada elde edilen veriler irdelenmiş ve araştırmanın sorun cümlesine cevap aranmıştır.

Özetle; Kruskal Wallis testi ile uygulama öncesi öğrencilerin okuduğunu anlama düzeyleri ile ilgili hazırbulunuşluklarıyla beraber bilişim teknolojileri ve Türkçe ilgilerine bakılarak kontrol ve deney gruplarının eşitliğini sağlamak üzere karıştırıcı değişkenlerin kontrol altında tutulması sağlanmıştır. Uygulama öncesi Kruskal Wallis testi ile okuduğunu anlama yönünden eşit gruplar oluşturulması sağlanmıştır.

Neticede; z-kitap uygulaması sonunda da Kruskal Wallis testi ile deney grubu ve kontrol grubu arasında okuduğunu anlama seviyeleri açısından anlamlı bir fark oluşup oluşmadığına bakılmıştır. Ayrıca uygulama nihayetinde deney grubunun ayrı olarak kontrol grubunun ayrı Wilcoxon İşaretli Sıralar testi ile kendi içinde uygulama öncesine göre bir değişim gösterip göstermediğine bakılmıştır. Elde edilen tüm verilerin analizleri SPSS 18.0 paket programından yararlanılarak yapılmıştır.

IV. BÖLÜM

4. Bulgular ve Yorum

Çalışma boyunca toplanan verilerin analizleri neticesinde elde edilen bulgular, bu kısımda çalışmanın problem ve alt problemlerine göre tertiplenip yorumlanmıştır.

4.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Deney grubu ile kontrol grubu son test puanları arasında farklılık var mıdır? Bu sorunun cevabını bulmak üzere kontrol ve deney grubu öğrencilerine uygulama neticesinde uygulanan ölçek ile gerçekleştirilen ölçme sonucunda ortaya çıkan okuduğunu anlama puanlarının ortalamalarından yararlanılmıştır. Deney ve kontrol grubu öğrencilerinin uygulama neticesinde okuduğunu anlama düzeyleri arasında anlamlı bir fark olup olmadığını anlayabilmek için “Kruskal Wallis testi” kullanılmıştır. Bununla ilgili veriler Tablo 4.1.’de verilmiştir.

Tablo 4.1. Deney ve kontrol grubu öğrencilerinin uygulama çalışmaları sonrasında okuduğunu anlama başarılarına ilişkin Kruskal Wallis testi sonucu

Bilgisayar kullanma ve Türkçe dersine yönelik tutum ile okuduğunu anlama başarıları	n	Sıra Ort.	Sd	χ^2	P
1. Okuduğunu Anlama	10	13.75	1	6.252	.012*
2.Kontrol	10	7.25			

*p< .05 anlamlı fark.

Tablo 4.1’de deney ve kontrol grubu öğrencilerinin uygulama sonrasında okuduğunu anlama başarıları verilmiştir. Yapılan Kruskal-Wallis Testi analizi sonucunda, deney grubu öğrencileri ile kontrol grubu öğrencileri arasında deney grubu öğrencilerinin lehine anlamlı farkın ($\chi^2 = 6.252$, $p<.012$) olduğu belirlenmiştir. Bu durum, z-kitapla ders işlenen deney grubundaki öğrencilerin, geleneksel materyallerle ders işlenen kontrol grubundaki öğrencilere göre okuduğunu anlama düzeyi açısından

daha çok başarı gösterdiğini ve Türkçe öğretiminin z-kitap ile sürdürülmesinin altıncı sınıf öğrencilerinin okuduğunu anlama düzeylerini artırdığını gösterir.

Zaten, z-kitap gibi e-içeriklerin ve bağlı buldukları sistemlerin, kullanıldıkları sınıflarda öğrenme gücünü çeken öğrenciler başta olmak üzere genel olarak bütün öğrencilerin başarısını artırdığı, yine eğitimin kalitesini yükselttiği gibi sonuçlara ulaşılmaktadır (Türkmen,2011).

Z-kitapla doğrudan ilgili olmasa da okuma ortamı açısından benzerlik taşıyan bilgisayar ortamında ya da elektronik olarak bir ekranda bulunan bilgileri okuma üzerine yapılan araştırmaların sonuçları da bu bulguyu destekler mahiyettedir;

Alevli, (2014), “İçeriğin görsellerle desteklenmesi, bilgisayarın ilgi çekici olması okumayı daha eğlenceli hale getirmekte anlamayı ve öğrenmeyi kolaylaştırmaktadır (Chen, 2003; Chu, 2003; Burtnet ve Myers, 2006; Merchant, 2007; Carden, 2008; Noorhidawati ve Gibb, 2008b; Muir, Veale ve Nichol, 2009)” (s.50).

Çıkla (2008)’de; klasik ders kitabı dışında farklı öğretim materyallerinin kullanılmasının sağlayacağı faydaları şu şekilde sıralamıştır, “Dersler monotonluktan kurtulur. ...Öğrenci dersi daha dikkatli bir şekilde dinler. Öğrenme büyük oranda kalıcı ve verimli olur. Öğrencinin derse ilgisi artar” (s.8).

4.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Deney grubunun ön test puanları ile son test puanları arasında farklılık var mıdır? Bu sorunun cevabını bulmak üzere deney grubu öğrencileri üzerinde ön test ve son test olarak uygulanan Karatay, (2011)’e ait OAT ile belirlenen öğrencilerin okuduğunu anlama puan ortalamalarından yararlanılmıştır. Deney grubu öğrencilerinin uygulama öncesi ve sonrası okuduğunu anlama düzeyleri arasında anlamlı bir fark olup olmadığını anlayabilmek için “Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi” kullanılmıştır. Bununla ilgili veriler Tablo 4.2.’de verilmiştir.

Tablo 4.2. Deney grubu öğrencilerinin uygulama çalışmaları sonrası ön test ve son test okuduğunu anlama başarılarına ilişkin Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi sonucu

Son test-Ön test	n	Sıra Ort.	Sıra toplamı	z	p
1.Negatif sıra	1	45.50	4095.00	19.815*	.000**
2.Pozitif sıra	18	330.50	158640.00		
3.Eşit	1				

*Negatif sıralar temeline dayalı, **p< .05 anlamlı fark.

Tablo 4.2’de deney grubu öğrencilerinin uygulama öncesi ve sonrasında okuduğunu anlama başarı puanlarının anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğine ilişkin Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi sonucu verilmiştir. Analiz sonucunda, araştırmaya katılan deney grubu öğrencilerinin ön test ve son test okuduğunu anlama başarıları arasında anlamlı bir farkın ($z = -19.815$, $p < .000$) olduğu belirlenmiştir.

Bu fark, z-kitap ile ders işlemenin altıncı sınıf öğrencilerinin okuduğunu anlama düzeylerini artırdığını gösterir. Bu durumda z-kitapla işlenen dersin deney grubundaki öğrencilerin, okuduğunu anlama düzeyi açısından uygulama öncesine göre ciddi ve önemli bir gelişim sağladığını söylemek mümkündür.

Daha önce de görsel materyalleri, oyunları, videoları ve animasyonları içeren z-kitap gibi materyallerin öğrenmenin kalıcılığının yükselttiği ile ilgili bulgulara ulaşılmıştır (Türkmen, 2011). Ayrıca, içinde z-kitapların kullanılabileceği taşınabilir elektronik aygıtların eğitim öğretimde kullanılması, bireye özgü olan ve bireyi birebir etkileşime geçiren bu teknolojilerin öğrenmeye olumlu katkı sağladığı ile ilgili önemli araştırma bulguları bulunmaktadır (Usta, 2013 akt. Arıcan, 2014).

Ellul, 2003 akt. Arıcan, (2014)’te de bilişim teknolojisinin; bir bilgi kaynağı, öğrenme aracı, depolama aracı ya da iletişimi kolaylaştırıcı, bilgiyi tamamlayıcı bir vasıta olması yönüyle, öğrencilerin bilgiye ulaşma süreçlerinde ve bir neticeye varabilmelerinde yeteneklerini olumlu yönde ve önemli derece de artırdığı ifade edilir.

Zira çocukların ve tüm öğrencilerin elektronik içeriklerle bu kadar ilgili olduğu son yüzyılda elektronik içeriklerin bu araştırmada da görüldüğü gibi özellikle öğrencilerin okuduğunu anlamalarına müspet etki ettiği de ortada iken bu ilgilerin fırsata dönüştürülmesi öğretimi verimli ve kolay hale getirmek mümkündür. Aksay ve

Taşıtman (2014)’e göre, “Doğru biçimde uygulandığı ve desteklendiği takdirde teknoloji, çocukların öğrenme süreçlerinde daha aktif rol aldıkları; öğretmenin kolaylaştırıcılığıyla, akranlarıyla etkileşim ve işbirliği, içinde bilgiyi inşa ettikleri ve ufuklarını genişlettikleri yeni bir öğrenme ve öğretme modelini tetikleyebilir” (s. 24).

Tabii bütün bunlar, sadece elektronik içerik ve bağlı bulunduğu bilişim teknolojisi ile gerçekleşmez, bunun yanında en önemli husus süreci yöneten öğretmenin bu konuda yeniliklere açık, bilişim teknolojilerine hâkim olması ve bu teknolojiyi kullanmayı bilmeleri gerekmektedir (UNESCO Bangkok, 2004: 77 akt. Aksay ve Taşıtman, 2014). Aksi halde mesela akıllı tahtayı ve bağlı olduğu bilişim teknolojisinin ekipmanlarını kullanmayı bilmeyen öğretmenlerin bu fırsatları tam tersine çevirmesi bir dezavantaja çevirmesi mümkündür (Arıcan, 2014). Bu tip öğretmenlerin bu teknoloji ile birlikte öğrenmeyi zorlaştıracığı, sistemi kullanmayı bilmediklerinden eğitim sürecinde süre kaybı yaşatacakları kesindir. Bu çalışmada araştırmacının bilgisayarlara ve özellikle z kitaba hâkim olması öğrencilerin süre kaybı yaşamasına mani olmuş ve yukarıdaki bulgulara da görüldüğü gibi uygulama boyunca her hangi bir olumsuzluk yaşanmamıştır.

Z-kitabın bu olumlu etkilerinin yanında üzerinde durulması gereken bir husus da mevcut z-kitaplarda ünitelerin sıralanma biçiminin ve ünite içi konuların öğrencilere sunum şeklinin öğrencilere uygun olarak tasarlanmadığından önemli sorunlar ortaya çıkabilmesidir (Dağlı, 2014). Bu araştırma bir tema süren bir uygulamadan ibaret olduğundan bu tür bir sorun yaşanmamıştır. Ayrıca, araştırmacı tarafından z-kitabın uygulandığı deney grubundaki öğrencilerde bu tür sorunların yaşanma riskine yönelik tedbiren uygulama öncesi özel bir plan yapılmıştır. Bu planda ders öğretmenin araştırma dışındaki sınıfların diğer şubelerine uyguladığı ve kontrol grubuna araştırmacının uyguladığı yıllık plana riayet edilerek öğretim programındaki hedeflere göre z-kitabın tamamından seçme yoluyla bir tema oluşturulmuştur. Araştırma öncesinde seçilen z-kitabın seçenekler içinde uygulamadaki yıllık planlara en yakın ve ana ders kaynağı olarak en uygulanabilir olanı sonucuna ulaşılsa da hem bu z-kitap hem de incelenen diğer z-kitaplar sonuçta yardımcı kaynak olarak tasarlanmıştır. Dolayısıyla z-kitaplar bütün öğretim yılı boyunca derslerde ana materyaller olarak kullanılabilir yeterlilikte değildir. O halde, MEB tarafından FATİH Projesi’nin; “eğitsel e-içeriğin sağlanması ve yönetilmesi” alt bileşeni kapsamında e-içeriklerin geliştirilmesine dayalı

çalışmalarını hızlandırılması gerekir. Bunun yanında MEB tarafından z-kitaplara sadece yardımcı kaynak gözüyle bakıldığı sektördeki hâkim anlayışın değiştirilmesi için de çalışılması gerekir.

Kısaca, MEB tarafından z-kitaplarla ilgili özel olarak çalışılması gerekmektedir. Hatta z-kitap yayınlarının devlet desteği ile teşviki dahi söz konusu olabilir. Çünkü üstteki bulgulara görüldüğü gibi birçok yönden geliştirilmesi gereken mevcut e-içeriklerin yanında yeni, daha çok zekâ alanına hitap edecek şekilde tasarlanmış çok yönlü etkinlikler içeren z-kitaplarla öğrencilerin okuduğunu anlama düzeyleri artacak, öğrenme kolaylaşacaktır. DYNED gibi öğrencilerin bilgisayarlarına ve tabletlerine yüklenebilen uygulamalar yanında Türkçe dersi ve diğer dersler için de z-kitaplar geliştirilebilir.

4.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Kontrol grubunun ön test puanları ile son test puanları arasında farklılık var mıdır? Bu sorunun cevabını bulmak üzere kontrol grubu öğrencileri üzerinde ön test ve son test olarak uygulanan Karatay, (2011)'e ait OAT ile belirlenen öğrencilerin okuduğunu anlama puan ortalamalarından yararlanılmıştır. Kontrol grubu öğrencilerinin uygulama öncesi ve sonrası okuduğunu anlama düzeyleri arasında anlamlı bir fark olup olmadığını anlayabilmek için “Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi” kullanılmıştır. Bununla ilgili veriler Tablo 4.3.'de verilmiştir.

Tablo 4.3. Kontrol grubu öğrencilerinin uygulama sonrası ön test ve son test okuduğunu anlama başarılarına ilişkin Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi sonucu

Son test-Ön test	n	Sıra Ort.	Sıra toplamı	z	p
1.Negatif sıra	1	267.42	97607.50	1.738*	.082
2.Pozitif sıra	18	399.89	113967.50		
3.Eşit	1				

*Negatif sıralar temeline dayalı, **p< .05 anlamlı fark.

Tablo 4.3'de kontrol grubu öğrencilerinin uygulama öncesi ve sonrasında okuduğunu anlama başarı puanlarının anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğine

ilişkin Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi sonucu verilmiştir. Analiz sonucunda, araştırmaya katılmayan kontrol grubu öğrencilerinin ön test ve son test okuduğunu anlama başarıları puanları arasında anlamlı bir farkın ($z = -1.738$, $p > .082$) olmadığı belirlenmiştir.

Bu fark, geleneksel materyaller ile, basılı kitap ile ders işlemenin altıncı sınıf öğrencilerinin okuduğunu anlama düzeylerini anlamlı bir katkısının olmadığını gösterir. Bu durumda geleneksel materyallerle işlenen dersin kontrol grubundaki öğrencilerin, okuduğunu anlama düzeyi açısından uygulama öncesine göre ciddi ve önemli bir gelişim sağlamadığını söylemek mümkündür

V. BÖLÜM

5. Sonuçlar ve Öneriler

Bu bölümde araştırmanın sonucu ortaya konmuş ve özellikle bu araştırma sonrası alan yazına ve uygulayıcılara önerilerde bulunulmuştur.

5.1. Sonuçlar

Bu araştırmanın problem ve alt problemleri ile ilgili ulaşılan bulguları şu sonuçları ortaya koymuştur:

1. Seviyeleri ve ilgileri eşit altıncı sınıf öğrencilerinin Türkçe Öğretiminde z kitap kullanılan grupla geleneksel metotlarla normal/klasik basılı kitap kullanılan grupların araştırma neticesinde okuduğunu anlama becerilerine ait son test puanları arasında anlamlı farklılık olup olmadığı, “Kruskal Wallis testi” ile sınanmıştır. “Kruskal Wallis testi” sonucunda, z-kitapla ders işlenen deney grubu öğrencilerinin okuduğunu anlama düzeyleri ile ilgili son test puanları ile geleneksel metot ve materyallerle ders işlenen kontrol grubu öğrencilerinin son test puanları arasında anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir. Bu bulgu göstermektedir ki altıncı sınıf öğrencileri Türkçe öğretiminde, z-kitapla ders işlenen sınıftaki öğrencilerin, geleneksel metot ve materyallerle ders işlenen sınıftaki öğrencilere göre okuduğunu anlama düzeyi açısından daha üst seviyeye ulaştıkları ya da okuduğunu anlama açısından daha başarılı oldukları söylenebilir.

2. Altıncı sınıf Türkçe öğretiminde z-kitap kullanımının öğrencilerin, z kitap kullanımı öncesi ve sonrası okuduğunu anlama düzeyleri ile ilgili ön test-son test puanları arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığı “Wilcoxon İşaretli Sıralar” ile sınanmıştır. Yapılan analiz sonucunda, z kitapla ders işlenen deney grubundaki öğrencilerin okuduğunu anlama düzeylerine ilişkin ön test-son test puanları arasında anlamlı bir farklılık olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Elde edilen bu bulgu da z-kitabın okuduğunu anlama düzeyi yönünden öğrencilerin başarı seviyelerine yükseltmesine olumlu yönde etki ettiğini göstermektedir.

5.2.Öneriler

20 öğrenciyle yapılan çalışma sonucu Türkçe öğretiminde z-kitap kullanımının, altıncı sınıf öğrencilerinin, okuduğunu anlama düzeylerine etkisinin olup olmadığına bakıldığı bu araştırmada elde edilen bulgular yoluyla yeni araştırmalara, eğitim yöneticilerine ve öğretmenlere yönelik ayrıca şu tespit ve önerilerde bulunulmuştur.

5.2.1. Eğitimde Z-Kitap Kullanımı İle İlgili Öneriler

1. Uygulamanın neticesinde öğrencilerin okuduğunu anlama düzeylerinde meydana gelen belirgin artış z-kitabın öğrenciler açısından önemini ortaya koymaktadır. Bu doğrultuda z-kitapların sadece Türkçe öğretiminde ve Türkçe dersinde değil diğer derslerde kullanımının da yarar sağlayacağı düşünülmektedir.

2. Bu çalışmada 3 hafta, 15 ders saati süren ve 1 tema boyu kullanılan z-kitabın geliştirilmesi ile tüm temalarda, baştan sona öğretim programının tamamında, uygulanabileceği ve bunun öğrenci başarısını artıracığı düşünülmektedir

3. Bu uygulamadaki gibi eğitimde yeni teknolojilerin kullanımı öncesinde hem öğretmenlerin hem de öğrencilerin sistemi daha verimli kullanabilmeleri ve amacına uygun şekilde icrası için pratiğe dönük ciddi eğitimlere tabi tutulması bu tarz uygulamaların kullanılabilirliği ve verimliliği için faydalı olacaktır.

4. Ülkemiz eğitim teşkilatında her ne kadar FATİH Projesi'nin ve eğitimde e-içerik kullanımının eksik yanları konuşulsa da ve bilhassa içeriğe dair alt yapı istenilen noktada olmasa da hâli hazırdaki kullanıma hazır z-kitapların marka açısından alternatifi çok az olsa da sonuçta bilişim teknolojilerinden yararlanılabileceği bu uygulamayla sabit olmuştur. Yine bilişim teknolojisine dayalı eğitsel materyallere dair alt yapı eksik ya da kısıtlı da olsa elde olan imkânlar ve hâli hazırdaki kullanıma hazır bilgisayarlara yüklenebilecek z-kitaplarla bile ne gibi öğretimsel başarı elde edilebileceği ortadadır. Dolayısıyla alt kademedeki (taşrada)ki eğitim yöneticileri çeşitli pilot uygulamalarla FATİH Projesi gibi çalışmaların tüm okullara yayılımını bile beklemeksizin e-içerik kullanımı ile akademik başarıyı artırıcı acil tedbir babında eksik alanlarda başta birçok disiplini ilgilendiren okuma eğitimi çalışmaları olmak üzere birçok çalışma gerçekleştirilebilir. Misalen, en azından İngilizce dersinde DYNED etkin olarak kullanılabilir.

5.2.2. Yapılacak Yeni Araştırmalarla İlgili Öneriler

1. Z-kitaplara dair Türkçe'nin diğer temel kazanımlarının edindirilmesi üzerine etkileri ile ilgili araştırmalar gerçekleştirilebilir.
2. Z-kitapların yine okuduğunu anlamaya etkisi üzerine farklı sınıf seviyelerindeki etkisi üzerine araştırmalar gerçekleştirilebilir.
3. Deneysel çalışmalardan harici olarak mevcut z-kitapların azlığı ya da yetersizliği dolayısıyla yeni z-kitaplar tasarlanıp farklı disiplinlere dair ayrı ayrı eylem araştırmaları gerçekleştirilebilir.
4. Mevcut z-kitapların gerek farklı disiplinlerde gerekse de aynı disiplin içinde farklı konularda kullanılabilirlikleri, şekilsel özelliklerin her bir dalı ya da standardı ile ilgili araştırmalar gerçekleştirilebilir.

KAYNAKLAR

- Adalı, O. (2003). *Anlamak ve Anlatmak*. İstanbul: Pan Yayıncılık.
- Akekin Başkaya, A. (2014). İlköğretimde Görev Yapan Branş Öğretmenlerinin Bilgisayar Destekli Eğitime İlişkin Tutumlarının İncelenmesi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Aksay, D., Taşıtman, A. (Ed.). (2014) Eğitim Reformu Girişimi Raporları FATİH Projesi Eğitimde Dönüşüm İçin Bir Fırsat Olabilir mi? Politika Analizi ve Önerileri(1. Baskı). İstanbul: İmak Ofset
- Alevli, O. (2014). *Ekrandan Okumanın 8. Sınıf Öğrencilerinde Anlamaya Etkisi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uşak.
- Alkan, T., Bilici, A., Akdur, T.E., Temizhan, O. ve Çiçek, H. (2011, 22-24 Eylül). *Fırsatları artırma teknolojiyi iyileştirme hareketi (FATİH) Projesi*. Sözlü bildiri, V. Uluslararası Bilgisayar - Öğretim Teknolojileri Sempozyumu, Fırat Üniversitesi, Elazığ.
- Alkan, T., Bilici, A., Akdur, T. E., Temizhan, O. ve Çiçek, H. (2012). FATİH projesi. Z. Genç (Ed.), *5. Uluslararası Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Sempozyumu Bildiriler Kitabı* (ss. 290-295). Fırat Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Elazığ.
- Altın, H. M. (2014). *Öğrenci, Öğretmen, Yönetici ve Veli Bakış Açısıyla FATİH Projesinin İncelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Başkent Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Altınkaya, H. (1998). *Türkiye’de Bilgisayar Destekli Eğitimin Gelişimi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Altun, A. (Bahar, 2003). E-Okuryazarlık, *Milli Eğitim Dergisi*. 17Sayı 158:1-5.

- Arıcan, H. (2014). *Tablet Bilgisayarın Ortaöğretimde Kullanımı: FATİH Projesi Örneği*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Aşılıoğlu, B. (2008). *Bilişsel Öğrenmeler İçin Eleştirel Okumanın Önemi ve Onu Geliştirme Yolları*, Dokuz Eylül Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi, 10, 1-11.
- Aydemir, M. Küçük, S. Karaman, S. (Kasım, 2012). Uzaktan Eğitimde Tablet Bilgisayar Kullanımına Yönelik Öğrenci Görüşlerinin İncelenmesi, *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi* Cilt 1, Sayı 4, Makale 18,154
- Bahşıoğlu, H. K. (2006). E-kaynaklar kullanımının akademik çalışmalara sağladığı kolaylıklar. *Bilgi Teknolojileri Kongresi IV Akademik Bilişim Bildiriler Kitabı* (ss. 118-122). Pamukkale Üniversitesi, Denizli.
- Bayram, Ö., Karaca, Ö. (Eds.). (2014). *Altıncı sınıf türkçe zenginleştirilmiş elektronik içerik-z-kitap*. Ankara: Koza Yayın AŞ.
- Bilgi, M. (2010). *Yükseltgenme-İndirgenme Konusunun Öğretilmesinde Bilgisayar Destekli Eğitimin Öğrenci Başarısına Etkisi*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Cavkaytar, S. (2010). *İlköğretimde Yazılı Anlatım Becerilerinin Geliştirilmesinde Yazma Süreci Modelinden Yararlanma*, Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, Kış 2010:3/10
- Carrington, V. (2005). Yeni Metinsel Manzaralar, Bilgiler ve Erken Okuryazarlık. J. Marsh (Ed.), *Erken çocuklukta popüler kültür, yeni medya ve dijital okuryazarlık* (13-31). Oxon: Routledge Falmer
- Çelikbaş, A. (2010). *Anlama / Dinleme Stratejilerinin Kullanımı ile Dinlediğini Anlama Düzeyi Arasındaki İlişki*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Van.
- Çıkla, S. (2008). Tepegözle Dilbilgisi Öğretimi, *Milli Eğitim Dergisi*, 174, ss. 8-24.
- Çoşkun, A. (2010). *'Yeryüzünde Hareket' Konusunda Bilgisayar Destekli Eğitimin (Ortaöğretim Öğrencilerinde) Öğrenci Başarısına Etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Adana.

- Dağlı, M. (2014). *FATİH eğitim projesi kapsamında hazırlanan z-kitapların göz izleme ve geçmişe dönük sesli düşünme teknikleri ile kullanılabilirliğinin incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Daldal, D. (2010). *Genel Kimya Dersindeki Gazlar Konusunun Bilgisayar Destekli Eğitime Dayalı Olarak Öğretiminin Öğrenci Başarısına Etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Demir, Ü. (2004) *İlköğretim 7. Sınıf Öğrencilerinin Eğitsel Yazılım Ekran Tasarım Seçimlerinin ve Ekran Tasarımında Dikkat Ettikleri Noktaların Değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü:İzmir.
- Demirel, M. (1992). Temel Boyutlarıyla Okuduğunu Kavrama Süreci, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 325-334.
- Demirel, Ö. (2005). Kuramdan Uygulamaya Eğitimde Program Geliştirme, Pegem Akademi Yayıncılık, Ankara.
- Demirer, V. (2009). *Eğitim Materyali Geliştirilmesinde Karma Öğrenme Yaklaşımının Akademik Başarı, Bilgi Transferi, Tutum ve Öz-Yeterlik Algısına Etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Dinçer, S. , Kutlar, N. , Kaleci, D. ve Kıran, H. (2012). İlköğretim öğrencilerinin bilgisayar okuryazarlık düzeyleri ve bilgisayar derslerine karşı tutumları. M. Akgül, U. Çağlayan, E. Derman, A. Özgüt, Ş. Güven, K. Kahraman (Ed.), XIV. *Akademik Bilişim Konferansı Bildirileri Kitabı* (ss.123-128). Uşak Üniversitesi, Uşak.
- Dinçer, S. , Şenkal, O. Sezgin, M. E. , (2013). FATİH Projesi kapsamında öğretmen, öğrenci ve veli koordinasyonu ve bilgisayar okuryazarlık düzeyleri. M. Akgül, U. Çağlayan, E. Derman, A. Özgüt, M. Topakcı, R. Uyar, O. Oral, Ş. Akbunar, T. F. Kasalak, E. Sezgin, F. Yücel, H. Akar, U. Ercan (Ed.), *Akademik Bilişim Konferansı Bildirileri* (ss. 12-15). Akdeniz Üniversitesi Enformatik Bölümü, Antalya.

- Devlet Planlama Teşkilatı, (1979). *Dördüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı*, 1979-1983. İnternette 24.07.2015 tarihinde internette elde edilmiştir: <http://www.sp.gov.tr/upload/xSPTemelBelge/files/tmApE+plan4.pdf>
- DPT, (1984). *Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planı*, 1985-1989. 24.07.2015 tarihinde internette elde edilmiştir: <http://www.sp.gov.tr/upload/xSPTemelBelge/files/6Lvai+plan5.pdf>
- DPT, (2006). *Dokuzuncu Beş Yıllık Kalkınma Planı 2007-2013* Sf.202. İnternette 24.07.2015'te elde edilmiştir: <http://pbk.tbmm.gov.tr/dokumanlar/kalkinma-planı-9-genel-kurul.pdf>
- Dulda, İ. (2009). *Mesleki Teknik Eğitimde Etkileşimli Elektronik İçeriklerin Kullanımı*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Bahçeşehir Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- EARGED, (1999). *Müfredat Laboratuvar Okulları Modeli*. Milli Eğitim Basımevi, Ankara.
- EARGED, (2010). *Ulusal Öğrenci Değerlendirme Programı 2009 Ulusal Ön Raporu*. Ankara: MEB Kaynak Kitaplar Dizisi
- Ekici, S. ve Yılmaz, B. (2013). FATİH Projesi Üzerine Bir Değerlendirme, Hakemli Yazılar, *Türk Kütüphaneciliği Dergisi*, 27(2), 317-339
- Ekiz, D. (2003). *Eğitimde Araştırma Yöntem ve Metotlarına Giriş: Nitel, Nicel ve Eleştirel Kuram Metodolojileri* (1.Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Engin, A. O. Tösten, R ve Kaya, M. D. (2004). Bilgisayar Destekli Eğitim, *Kafkas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5, Bahar 2010, 69-80 :74,78,75,76, 77
- Er, O. (2011). *İlköğretim Sekizinci Sınıf Türkçe Dersi Öğretim Programı Dinleme/İzleme Alanının Öğretmen Görüşleri Doğrultusunda Değerlendirilmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Eryılmaz ve Salman (2014) FATİH Projesi Kapsamında Yer Alan Öğretmen ve Öğrencilerin Projeden Beklentileri ve Bilişim Teknolojileri Kullanımına Karşı Algıları, *Elektronik Mesleki Gelişim ve Araştırma Dergisi*, 2(1), 46-63
- ESUZEM (2014). Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Uzaktan Eğitim Uygulama ve Araştırma Merkezi Ders Uygulaması. 14.03.2014 'tarihinde

- [http://uzem.ogu.edu.tr/www/\(canlidirs.ogu.edu.tr/p9o38kqa7go/?launcher=false&fcsContent=true&pbMode=normal\)](http://uzem.ogu.edu.tr/www/(canlidirs.ogu.edu.tr/p9o38kqa7go/?launcher=false&fcsContent=true&pbMode=normal)) sitesinden alınmıştır.
- Faraday, P. (2001). Web Sayfalarına Katılım. A. M. Beaudouin ve R. Jacob (Ed.), *CHI(Bilgisayar Sistemlerinde İnsan Faktörleri) Konferansı Genişletilmiş Özetleri* (ss. 159–160).Acm Press, New York.
- Fidan, N. ve Baykul, Y. (1994). İlköğretimde Temel Öğrenme İhtiyaçlarının Karşıllanması, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10, 7-20.
- Gediz Üniversitesi, (2013). Uzaktan Eğitim Nedir?, 04 Kasım 2014 tarihinde <http://uzem.gediz.edu.tr/uzaktan-egitim-nedir> sitesinden alınmıştır.
- Gündoğdu, T. (2014) Bir Öğretme-Öğrenme Aracı Olarak Akıllı Tahta, *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2 (6), ss. 392-401
- Güneş, F. (2007). *Türkçe Öğretimi ve Zihinsel Yapılandırma*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Gürbüz, R. Çatlıoğlu, H. Birgin, O. ve Erdem, E. (2010) Etkinlik Temelli Öğretimin 5. Sınıf Öğrencilerinin Bazı Olasılık Kavramlarındaki Gelişimlerine Etkisi: Yarı Deneysel Bir Çalışma, *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri Dergisi*, 10 (2), ss. 1021-1069
- Gür B. S. , Özoğlu M. ve Başer T. (2010). Okullarda bilişim teknolojisi kullanımı ve karşılaşılan sorunlar. 9. *Ulusal Sınıf Öğretmenliği Eğitimi Sempozyumu* (ss. 929-934). Fırat Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Elazığ.
- Hürriyet (2006). bilgisayarsız okul kalmayacak. 01 Ağustos 2015 tarihinde <http://hghltd.yandex.net/yandbtm?fmode=inject&url=http%3A%2F%2Fhurarsiv.hurriyet.com.tr%2Fgoster%2Fhaber.aspx%3Fid%3D4621690%26tarih%3D2006-06-21&tld=com.tr&lang=tr&la=1410814464&text=h%C3%BCseyin%20%C3%A7elik%20bin%20bilgisayar%20temin%20edildi.&l10n=tr&mime=html&sign=892194e54cf95e0732bc39d1a83d6db0&keyno=0> sitesinden alınmıştır.
- Işık Üniversitesi (Tarihsiz). Bilgisayar / internet bağımlılığı. 02 Ağustos 2015 tarihinde <http://www.isikun.edu.tr/hakkinda/yonetim/rektorluk/psikolojik-danismanlik-merkezi/yeni-ogrenciler/bilgisayar/internet-bagimlilik> sitesinden alınmıştır.

- İleri, Z. (2011). *Ekrandan Okumanın İlköğretim 5. Sınıf Öğrencilerinin Okuduğunu Anlama ve Okuma Motivasyonu Düzeylerine Etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- İleri Aydemir, Z., Horzum, B. M., Öztürk E. (2013) Ekrandan Okumanın 5. Sınıf Öğrencilerinin Bilgilendirici ve Öyküleyici Metin Türünde Okuduğunu Anlama Düzeylerine Etkisi, *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri Dergisi*, 13 (4), ss. 2263-2276
- İsimsiz (Mart 20, 2014). Bakan Avcı Seyitgazilerle biraraya geldi. *İhlas Haber Ajansı*. Mart 21, 2014, <http://www.iha.com.tr/eskisehir-haberleri/bakan-avci-seyitgazililerle-bir-araya-geldi-eskisehir-712687/>
- Kanatlı, F. ve Çekici, Y. E. (2013). Türkçe Öğretiminde Disiplinler Arası Olanaklar, *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 9 (2), 223-229
- Kaplan, Ş. ve Yıldırım Şen, G. (2014). “İlköğretim Türkçe 6 Öğretmen Kılavuz Kitabı”, Ankara: Gizem Yayıncılık.
- Karadeniz, G. (2010). *Fizik Dersi Öğretiminde Geleneksel ve Bilgisayar Destekli Öğretim Yaklaşımlarının Rule Space Modeli ile Değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Bahçeşehir Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü: İstanbul.
- Karaman, S. Özen, Ü. ve Yıldırım, S. (2006). Öğrenme Nesnelerinin Pedagojik Boyutu ve Öğretim Ortamlarına Kaynaştırılması, *Eğitim ve Bilim Dergisi*. 32(145), 3-16
- Karasar, N. (2006). Bilimsel Araştırma Yöntemi; Kavramlar, İlkeler, Teknikler (16.baskı). Ankara: Nobel Yayınları.
- Karataş, A. (2014). *Lise Öğretmenlerinin Fatih Projesi’ni Uygulamaya Yönelik Teknolojik Pedagojik Alan Bilgisi Yeterliliklerinin İncelenmesi: Adıyaman İli Örneği*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü: Sakarya
- Karatay, H. (2009). Okuma Stratejileri Bilişsel Farkındalık Ölçeği. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 19(2), 59-80.
- Karatay, H. (2011). Okuma Eğitimi. Ankara: Berikan Yayınevi
- Kartan, N. (2007). *Intranetin Örgütsel İletişime Etkileri ve Intranetin Bir Alt Sistem Olarak Datashare Teknoloji Ltd. Şti. Uygulaması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: Eskişehir.

- Kaya, F. (2006). *İlköğretim Dördüncü Sınıf Türkçe Dersinde Bazı Öğrenme Stratejilerinin Tutum ve Okuduğunu Anlamaya Etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: Hatay.
- Keser, Ş. M. (2012). *Sosyal Bilgiler Dersinde Bilgisayar Destekli Eğitimin Akademik Başarıya Etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Aksaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: Aksaray.
- Keskin, S. (2006). *Üstün ve Özel Yetenekli Çocuklar ve Bilgisayara ve Bilgisayar Dersine Yönelik Tutumları*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Balıkesir Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü: Balıkesir.
- Kolburan Geçer, A. ve Dağ, F. (2010). Üniversite Öğrencilerinin Bilgisayar Okur-Yazarlık Düzeylerinin Belirlenmesi: Kocaeli Üniversitesi Örneği. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7(I):20-44
- Kurudayıoğlu, M. ve Kana, F. (2013) Türkçe Öğretmeni Adaylarının Dinleme Becerisi ve Dinleme Eğitimi Özyeterlik Algıları, *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(2), 245-258
- Küçük, M. E. ve Al, U. (2001). Metadata Kavramı. *Bilgi Dünyası Dergisi*, 2(2), 169-175
- MEB (2006a). *İlköğretim Türkçe Dersi (6, 7, 8. Sınıflar) Öğretim Programı*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- MEB (2006b). *Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlilikleri, Temel Eğitimi Destek Projesi "Öğretmen Eğitimi Bileşeni" Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlilikleri*. İnternette 01 Ağustos 2015 tarihinde <http://otmg.meb.gov.tr/belgeler/otmg/Yeterlikler.pdf> sitesinden alınmıştır..
- MEB (2007). *Mesleki Eğitim ve Öğretimin Güçlendirilmesi Projesi Bilişim Teknolojileri HTML-I*. Ankara: MEB Yayınları
- MEB (2011). Elektrik Elektronik Teknolojisi Modülü-Projeksiyon Cihazı, 04 Kasım 2014'te http://www.megep.meb.gov.tr/mte_program_modul/moduller_pdf/Projeksiyon%20Cihaz%C4%B1.pdf sitesinden alınmıştır.
- MEB (2012). *FATİH, Geleceğe Açılan Kapı*. 25 Mayıs 2014 tarihinde <http://fatihprojesi.meb.gov.tr/tr/icerikincele.php?id=6> sitesinden alınmıştır.

- MEB (tarihsiz). *2011-2012 Eğitim Öğretim Yılında Kullanılacak e-içerik ve Z-Kitap Hazırlama ve İnceleme Kriterleri* 25 Mayıs 2014 tarihinde <http://fatihprojesi.meb.gov.tr/icerikeklenti/e061211115313.pdf> sitesinden alınmıştır.
- Memurlar Net (2005). Bilgisayarsız okul kalmayacak, 01 Ağustos 2015 tarihinde <http://www.memurlar.net/haber/16160/> sitesinden alınmıştır.
- Mentiş Taş, A. (2004). Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Eğitimi Program Standartlarının Belirlenmesi, *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*.37(1),28-51.
- Microsoft (2014). PowerPoint nedir? 04 Kasım 2014 tarihinde <http://office.microsoft.com/tr-tr/novice/HA010265950.aspx> sitesinden alınmıştır.
- Mynet Haber (2004). İnternetsiz okul kalmayacak. 01 Ağustos 2015 tarihinde <http://www.mynet.com/haber/politika/internetsiz-okul-kalmayacak-122303-1> sitesinden alınmıştır.
- NTVMSNBC (2004). Aztech ADSL modem DSL 3100R, Ülkemizde çok sıkıntılı bir süreç sonunda yaygınlaşmaya başlayan ADSL, büyük kentlerden sonra yavaş yavaş tüm illerimizde kullanılmaya başlandı. 01 Ağustos 2015 tarihinde <http://arsiv.ntv.com.tr/news/297709.asp> sitesinden alınmıştır.
- NTVMSNBC (2012). Elektronik beyinden akıllı kaleme. 19 Ekim 2014'te <http://www.ntvmsnbc.com/id/25331287/> sitesinden alınmıştır.
- NTVMSNBC (2012). Oyun bağımlısı genç bilgisayar başında öldü. 25 Mayıs 2014 tarihinde <http://www.ntvmsnbc.com/id/25400238/> sitesinden alınmıştır.
- ODABAŞI, F. (1984). Bilgisayar Destekli Eğitim. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayını. 137, 135, 138, 139, 140, 141, 142, 143, 144, 145
- ODTÜ-BİDB (2005). Türkiye'de internet. 20 Ekim 2014 tarihinde <http://www.internetarsivi.metu.edu.tr/tarihce.php> sitesinden alınmıştır.
- OFCOM (2014). Haberleri internette okuyanların sayısı gazeteden okuyanları geçti. 21 Ekim 2014 tarihinde <http://www.bbc.co.uk/> sitesinden alınmıştır.
- Okan Üniversitesi, (2012). 24 Temmuz 2015 tarihinde uzem.okan.edu.tr/media/1e/515a7c1f150ba0291900001e/Fatih_Projesi_Calistay_Raporu12112012.pdf sitesinden alınmıştır.
- Özbay, M. (2007). Türkçe Özel Öğretim Yöntemleri II (2. Baskı). Ankara: Öncü Kitap.
- Özbay, M. (2009). Anlama Teknikleri:1 Okuma eğitimi. Ankara: Öncü Kitap.

- Özdemir, E. (2013). Eleştirel Okuma. Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Özgür, E. (2005). *İlköğretim İçin Hazırlanmış Olan Bilgisayar Destekli Eğitim Yazılımlarında Kullanılan Geri Bildirim Türlerinin Akademik Başarıya Etkileri*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü: İstanbul
- Pretorius, C. M., Calitz P. A., Greunen V. D. (2005). Bir ağ yönetim aracının kullanılabilirlik değerlendirmesinde göz takibinin katma değeri. Sözlü bildiri, *Güney Afrika Bilgisayar Bilimcileri ve Bilgi Teknologları Enstitüsü Yıllık Konferans Bildirileri*, Nelson Mandela Büyükşehir Üniversitesi, Port Elizabeth.
- Polat, E. (2014). *Öğretmen Adaylarının FATİH Projesi Çerçevesinde E-içerik Geliştirme Becerilerinin Değerlendirilmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü: Elazığ
- Saklı, E. (2010). E-Book Nedir, Nasıl Okunur?, *CHIP ONLINE TR Dergisi*. http://www.chip.com.tr/blog/enginsaklidarkexecut/e-book-nedir-nasil-okunur_4585.html
- Sever, S. (1997). Türkçe Öğretimi ve Tam Öğrenme. Ankara: Anı Yayınları
- Soysal, T. (2015). *Hızlı Okuma Tekniklerinin Beşinci Sınıf Öğrencilerinin Okuma Hızlarına ve Anlama Düzeylerine Etkisi*. Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi: Bolu.
- Şahin, T.Y., Yıldırım, S. (1999). Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Şimşek, A. (2014). Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları:95
- Taşçı, D. (1993). *Türkiye’de Bilgisayar Destekli Eğitimin Yönetimi ve Bir Model Önerisi*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: Eskişehir
- Tanzer, S. (2004). *Mesleki ve Teknik Öğretim Okul Yöneticilerinin Teknolojik Liderlik Yeterlikleri*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: Bolu
- TDK. (2014). Güncel sözlük. 13 Kasım 2014 tarihinde m.tdk.org.tr/index.php?option=com_bts&arama=kelime&guid=TDK.GTS.546519488bead3.80143486 mobil sitesinden elde edilmiştir.

- Tiryakioğlu, M. (2011). Teknoloji Transferi, Teknoloji Yoksulluğu mu?, *Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Fakültesi Dergisi*, 66(2), ss. 52-55
- Töman, U., Çimer, A. ve Çimer, S. O. (2012). İşbirlikçi Öğrenme Modeli İle İşlenen Bilgisayar Destekli Öğretim Konularının Öğrenimine Yönelik Öğrenci Görüşlerinin İncelenmesi, *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 1(3), ss. 364-373.
- Türkiye Yeşilay Cemiyeti (2015) Kültür, Röportaj, Doğukan Manço, *Yeşilay Aylık Sağlık, Eğitim ve Kültür Dergisi*, 973, ss. 62
- Türkmen, G. (2011). *İlköğretim Okullarında Bilgisayar Dersine Yönelik Yöneticilerin ve Öğretmenlerin Görüşlerinin Belirlenmesi (Antalya İli Örneği)*. Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: Antalya
- Uçmaz, M. (2009). Türkiye’de Sayısal İmza (E-İmza) ve Adalet Bakanlığı’nda E-İmza Kullanımının Değerlendirilmesi, *Afyon Kocatepe Üniversitesi Fen Bilimleri Dergisi*, 02:51-59
- Ünlü, İ. (2012). E-içerik ile ilgili olarak ortak çalışma, 02 Kasım 2014 tarihinde <http://fatihprojesi.meb.gov.tr/tr/duyuruincele.php?id=10> sitesinden alınmıştır.
- Yantır, N. (2011). *İlköğretim Altıncı Sınıf Öğrencilerinden Okuduğunu Anlama Becerilerinin İncelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü: Erzurum.
- Yıldırım, H. (2007). *İlköğretim 3. Sınıf Öğrencilerinin Dinleme Becerileri Üzerine Bir Araştırma*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: Bolu.
- Yıldız, S. (2009) *İlkokuma Yazma Öğretiminde Çoklu Ortam Uygulamalarının Etkililiği*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: Bolu.
- Yeşilyurt, S. ve Gül Ş. (2007). Bilgisayar Kullanma Becerileri ve Bilgisayarlara Yönelik Tutum Ölçeği (BKBBYTÖ): Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması, *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24, ss. 79-88.
- YÖK/Dünya Bankası, (1997). Yükseköğretim Kurulu Hizmet Öncesi Öğretmen Eğitimi. Fizik Öğretimi-Ünite 10 Eğitim Teknolojisinin Fizik Öğretiminde Kullanımı: “Tepegözün Eğitim-Öğretimde Kullanımı” Ankara: Yükseköğretim Kurulu Yayınları

Zambarbieri, D., Carniglia, E. ve Robino, C. (2008). İnternet Gazetelerini Okumada Göz Takip Analizi, *Göz Hareketi Araştırmaları Dergisi*. 2(4):7, 1-8

EKLER

EK-1: Okuduğunu Anlama Testi

EK-2: Türkçe Dersi Tutum leği

EK-3: Bilgisayar Kullanma Becerileri ve Bilgisayara Yönelik Tutum leği

EK-4: nitelendirilmiş Yıllık Plandan Alınan Tema Planı (Kontrol Grubu İçin)

EK-5: Z-Kitap Uygulama Planı (Deney Grubu İçin)

Ek-1. Okuduğunu Anlama Testi

TEST 2.1

Düzeyi

Bir gün, Afgan Sultanı, yardımcısını çağırıp yanına:

— Haydi, koruyucularımı topla, şöyle bir köyleri dolaşalım. Bakalım halkımız ne âlemde[1], neler yapıyor, görelim...

Sultanın yardımcısı toplamış adamlarını, hazırlamış sultanın atını ve çağırmak için gitmiş sultanın odasına:

— Adamlarınız ve atınız hazır efendim. İsteddiğiniz zaman yola çıkabiliriz.

Bir süre sonra çıkmışlar yola. Saraydan oldukça uzak, ağaçlıklı bir yerden geçerken çok yaşlı bir adamla karşılaşmışlar.

Yaşlı adam, küçük bir fidanı dikmeye çalışıyormuş. Sultan durdurmuş atını:

— Ey sakallı adam, bu boğucu sıcakta ne dikmeye çalışıyorsun? Artık senin bir köşeye çekilip[2] dinleneceğin günler çoktan gelmiş. Oysa sen hâlâ çalışıyorsun. Sonra bu fidanın büyüüp de sana meyve vereceği günleri görüp göremeyeceğini de kimse şimdiden bilemez, demiş.

Yaşlı adam gülümseyerek şöyle yanıtlamış sultanı:

— Ey büyük efendim, bu dünya böyle kurulmuş. Biri diğerk ağacı, bir başkası da toplar meyvesini. Sonra sultanım, ben bu ağacın meyvesini toplayacağım, inanıyorum buna.

Yaşlı adamın bu yanıtı, sultanın çok hoşuna gitmiş, çıkarıp bir kese altın vermiş.

— Gördünüz mü sultanım, demiş yaşlı adam aynı güler yüzlülükle. Benim ağacım daha şimdiden meyvesini vermeye[3] başladı.

Yaşlı adamın bu sözleri sultanın daha çok hoşuna gitmiş[4] ve bir kese altın vermiş yeniden.

Yaşlı adam, ikinci kese altını alırken şöyle demiş:

— İşte sultanım, diğer ağaçlar yılda bir kez meyve verirler; ama benimsi dikilir dikilmez ikinci meyvesini de verdi.

Çok gülmüş sultan bu sözlere ve yaşlı adama üçüncü altın kesesini verdikten sonra adamlarına dönmüş:

— Haydi, gidelim artık, bu aksakallı adamın yanında kalacak olursak sultanlığın hazinesi bitecek, demiş.

SORULAR

1-Metinde geçen "ne âlemde[1]" sözü yerine aşağıdakilerden hangisi kullanılabilir?

A) Nerede	B) Nasıl
C) Ne yiyor	D) Ne çalışıyor

2-Metinde geçen "köşeye çekilmek[2]" deyimini hangi anlamda kullanılmıştır?

A) İçine kapanmak	B) Yalnız kalmak
C) Hayattan beklentisi olmamak	D) Hiçbir iş yapmamak

3-Metindeki "meyve vermek[3]" söz öbeğinin cümleye kattığı anlam aşağıdakilerden hangisidir?

A) Lezzet vermek	B) Emek vermek
C) Ürün vermek	D) Kazandırmak

4-Metinde geçen "hoşuna gitmek[4]" ifadesinin cümleye kattığı anlam aşağıdaki cümlelerin hangisinde vardır?

- A) Onlarla tatile gitmeyi düşünmüyorum.
- B) Yaptığı uzun konuşma beni sarmadı.
- C) Aradığım kitabı kütüphanede buldum.
- D) Yeni ayakkabılarını çok beğendim.

5-Sultan yaşlı adama neden altın vermiştir?

- A) Fidan dikmeyi sevdiği için
- B) Güzel ve etkileyici konuştuğu için
- C) Başkalarının iyiliğini düşündüğü için
- D) Yaşlı ve kimsesiz olduğu için

6- Okuduğunuz metinde aşağıdaki yargılardan hangisi çıkarılabilir?

- A) Her yaşta, insanların yararına işler yapılabilir.
- B) Yaşlı adamın paraya çok ihtiyacı vardır.
- C) Yaşlıların yaptığı işler daha kıymetlidir.
- D) Sevgiyle yetiştirilen ağağlar daha çok meyve verir.

7-Hikâyedeki yaşlı adam için aşağdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Yararlı işler yaptığı
- B) Çalışkan olduğu
- C) Etkileyici konuştuğu
- D) Bencil olduğu

8-Yukarıdaki metne en uygun başlık aşağdakilerden hangisi olabilir?

- A) Yaşlı Adam ve Sultan
- B) Sultanın Hazinesi
- C) Çalışmanın Yararları
- D) Meyveli Ağağ

9-Metinde işlenen konu, aşağdakilerin hangisinde tam olarak verilmiştir?

- A) Sultanın cömertliği
- B) Yaşlıların çalışkanlığı
- C) Bencil olmadan çalışmak
- D) Sultanlığın hazinesi

TEST 3.2

Kültürü oluşturan, insanı insan yapan bütün etkinliklerin, başarıların kökeninde dil vardır. İnsan için her şey dilden ibarettir. Dille yaşıyoruz, dilde yaşıyoruz.

Birey de toplum da kendisini oluşturan özelliklerle donanmıştır. Ben seninle aynı olamam, Türk toplumu da Çin ya da Amerikan toplumuyla aynı olamaz. Çünkü coğrafyasından, tarihinden öyle şeyler almıştır ki o istese de istemese de kendisidir ve kendisi olmak zorundadır. Bu böyleyken niye başkası gibi olmaya çalışıyoruz? Bunun temelinde, sanırım tembellik var; çünkü başkasına öykünmek, onun yaptığını yapmak, onun kullandığını kullanmak, hazıra konmaktır[1]. Kendince davranmaksa yaratıcı çabayı gerektirir. Karşımıza çıkan her güçlük bizim için sınavdır; dahası, bizim için eğitim aracıdır. Güçlükleri çöze çöze kurarız kendimizi.

Doğum günü kutlamak, yabancı bir gelenek de olsa zamanın neresinde bulunduğunu, ne kadar yol aldığını[2] kişiye hatırlatması bakımından yararlı olabilir. Ama , “Doğum günün kutlu ya da mutlu olsun!” demek dururken “Happy birthday to you!” [Hepi bört dey tu yu] da neyin nesi? Türkçede karşılanması çok mu zor ki yabancı bir geleneği olduğu gibi sözleriyle birlikte aktarıyoruz? Yabancı kültür karşısında silinip gitmeye can atar[3]gibiyiz.

Yozlaşma[4], gitgide çoğalarak yayılan kanser hücreleri gibi toplumun bütün kesimlerini sarmakta. Büyük kentlerimizin caddelerinde yürürken iki yana dikkatle bakın; dükkânların, mağazaların, kuruluşların levhalarında arada bir Türkçe adlar görebilirsene ne mutlu size. İstanbul’da bir gün, sanırım Levent’ten Gayrettepe’ye gelirken otobüsün penceresinden bir levha gördüm: “Pahsa Disco!” Paşa gibi Türk kimliği taşıyan bir sözü, disko gibi bir yer için ad olarak kullanmak uygunsuzluğu bir yana, bu sözü Amerikalılar ya da İngilizler gibi “Pahsa” diye yazmak da ne oluyor?

Bağımsızlığa öylesine önem veren bir önderin kurduğu devletin başkentinde, Ankara’da, kente yukarıdan bakan bir kuledeki eğlence yerine Dreamland (Drimlend) adını vermek, Türkiye cumhurbaşkanının eşinden First Lady (Först Leydi) diye söz etmek... Amerikalılar, İngilizlere özenerek cumhurbaşkanlarının eşine First Lady dediklerine göre, bizimki özentinin özentisi oluyor.

Neden ancak ölüm kalım durumlarında, bıçak kemiğe dayanınca[5] hatırlıyoruz kendimizi? İki bir bağımsızlık savaşı mı vereceğiz biz? Atatürk çaığında kişiler, dünyamızı sık sık onurlandırmazlar ki... Yabancı bir sözü Türkçe karşılığı varken kullanmak, ruhumuzun öz yurdundan bir parçayı gözden çıkarmaktır[6]. Gönüllü sömürgelektir bu.

Birey olarak da toplum olarak da gelişmemiz, sorunlarımızı kendi çabamızla çözmemize bağlıdır. Çağın yeni bir düşünce akımını ya da yabancından gelen yeni bir nesneyi adlandırırken kendi dilimizden bir karşılık bulacağımız yerde, yabancının hazır sözünü kullanırsak dilimiz nasıl gelişir? Dilimiz gelişmeyince biz nasıl gelişiriz? Dilimizi işlemek, kendimizi işlemektir.

SORULAR

1-Metinde geçen "hazıra konmak[1]" deyimini hangi anlamda kullanılmıştır?

- A) Geçimini sağlamak
- B) Kendi çıkarını düşünmek
- C) Çalışmadan elde etmek
- D) Kurnazca davranmak

2-Aşağıdaki cümlelerin hangisinde "yol almak [2]" kelime grubu metindeki anlamıyla kullanılmıştır?

- A) Hastalığın tedavisinde önemli yol alındı.
- B) İşe başlayalı çok olmadı ama oldukça yol aldı.
- C) Bir saatte 100 km yol aldık.
- D) Hayatta epey yol almış, çoluk çocuğa karışmış.

3-Metinde geçen "can atmak[3]" deyiminin yerine aşağıdakilerden hangisi getirilebilir?

- A) Sakınmak
- B) Korkmak
- C) İstemek
- D) Atlamak

4-Metinde geçen "yozlaşma[4]" sözcüğünün yerine aşağıdakilerden hangisi getirilebilir?

- A) Değişme
- B) Kirlenme
- C) Gerileme
- D) Kaybolma

5- "bıçak kemiğe dayanmak[5]" deyimini metinde hangi anlamda kullanılmıştır?

- A) Çok acı çekmek
- B) Zamanın kalması
- C) Son ana gelmek
- D) Sıkıntı çekmek

6-Metinde geçen "gözden çıkarmak[6]" deyiminin cümleye kattığı anlam aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Feda etmek
- B) Değerini yitirmek
- C) Kabullenmemek
- D) Eksiklerini gidermek

7-Metinde yazarın yakındığı durum nedir?

- A) Türkçenin yetersizliği
- B) Buluşların Türkiye'den çıkmaması
- C) Doğum günü kutlanması
- D) Dilimize sahip çıkılmaması

8-Metne göre dilimizi kaybetmemizin sebebi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Kelimelerin dilimizde karşılığının olmaması
- B) Tembellik yapıp hazıra konmamız
- C) Kelimelerin diğer dillerde daha güzel olması
- D) Yeni buluşları başka ülkelerin yapması

9- Birey olarak da toplum olarak da gelişmemiz .....bağlıdır.

- A) Yeni buluşlar yaparak adımızı dünyaya duyurmamıza
- B) Yaratıcı olmamıza ve dilimizi geliştirmemize
- C) Çok çalışarak milletimize faydalı olmamıza
- D) Eğitim seviyemizi yükselterek başarılı olmamıza

10-Yazar yabancı kelimeler kullanmamızı .....olarak görmektedir.

- A) İsteyerek başkalarının egemenliğine girme
- B) Milletimiz için maddi kazanç
- C) Diğer milletlere ve dillere saygı
- D) Yeni kelimelerle dilimizin genişlemesi

11-Metnin ana düşüncesi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Dil olmadan kültür ve millet olmaz.
- B) Toplum olarak gelişmek için dilimizi geliştirmeliyiz.
- C) Toplumun her alanında yozlaşma olmaktadır.
- D) Tembellik etmemeli, durmadan çalışmalıyız.

Ek-2. Türkçe Dersine Yönelik Tutum Ölçeği

Açıklama: Bu ölçek, sizin Türkçe dersine yönelik düşüncelerinizi öğrenmek amacıyla hazırlanmıştır. Her cümleyi dikkatle okuduktan sonra DERECELER sütunundaki seçeneklerden size en yakın olanını "X" ile işaretleyiniz.

TUTUM İFADELERİ	DERECELER				
	5	4	3	2	1
1 Türkçe benim için eğlenceli bir derstir.					
2 Bu derste genellikle çok sıkılırım.					
3 Türkçe derslerine daha fazla zaman ayrılmalıdır.					
4 Türkçe için ders dışında zaman ayırmaya gerek yoktur.					
5 Bu dersi dört gözle beklerim.					
6 Türkçe ile ilgili ödevleri yaparken çok sıkılırım.					
7 Türkçeyi, diğer derslere göre daha çok sevecek çalışırım.					
8 Bu derste genellikle huzursuz olurum.					
9 Türkçe dersi ile ilgili konuları tartışmaktan mutlu olurum.					
10 Türkçe bana göre gereksiz bir derstir.					
11 Türkçe sınavlarında, diğer derslerin sınavlarına göre daha huzursuz olurum.					
12 Bu dersin günlük yaşamda önemli bir yeri vardır.					
13 Türkçe dersi hiç olmasa daha iyi olurdu.					
14 Bunun kadar sıkıcı bir ders yoktur.					
15 Türkçe derslerindeki okuma parçaları ilgimi çekmez.					
16 İlerde, Türkçe ile ilgili bir bölümde okumak isterim.					
17 Televizyon ve radyoda yayımlanan Türkçe konulu programları kaçırmak istemem.					
18 Türkçe derslerinde metin inceleme çok can sıkıcıdır.					
19 Boş zamanlarının çoğunu Türkçeye ayırmak isterim.					
20 Türkçe ile ilgili kitap, dergi vb. yayınları takip etmek isterim.					

Tutum ölçeğindeki 1, 3, 5, 7, 9, 12, 16, 17, 19, 20 numaralı maddeler olumlu, diğerleri de olumsuz tutumu ölçmeye yöneliktir. Olumlu tutum ifadeleri; "Tamamen katılıyorum 5, Katılıyorum 4, Kararsızım 3, Katılmıyorum 2, Hiç katılmıyorum 1" şeklinde; olumsuz tutum ifadeleri ise "Tamamen katılıyorum 1, Katılıyorum 2, Kararsızım 3, Katılmıyorum 4, Hiç katılmıyorum 5" şeklinde puanlanacaktır. Maddelere verilen puanların toplamı alınarak Türkçe dersine ilişkin tutum puanları elde edilir. Ölçekten alınabilecek puan minimum 20 ve maksimum 100'dür. Elde edilen puanları aşağıdaki ölçütlerle karşılaştırarak değerlendirme yapınız.

- 100 - 85 Çok güçlü olumlu tutuma sahiptir.
- 84 - 69 Olumlu tutuma sahiptir.
- 68 - 52 Olumlu ya da olumsuz tutum oluşmamıştır.
- 51 - 36 Olumsuz tutuma sahiptir.
- 35 - 20 Çok güçlü olumsuz tutuma sahiptir.

NOT: Bu ölçeği I. dönemin başı, II. dönemin başı ve II. dönemin sonunda uygulayarak sonuçlarını karşılaştırabilirsiniz. Öğrencilerinizin ölçekten aldıkları toplam puanlarına göre eğer tutumları olumsuzsa olumlu tutumlar geliştirmeleri için gereken önlemleri almalısınız.

Ek-3. Bilgisayar Kullanma Becerileri ve Bilgisayara Yönelik Tutum Ölçeği

Sıra	Değişkenler-Tutum İfadeleri	(1) Tamamen Katılıyorum	(2) Katılıyorum	(3) Kararsızım	(4) Katılmıyorum	(5) Hiç Katılmıyorum
1.	Bilgisayar donanımlarını (klavye, ekran, fare, yazıcı, tarayıcı, disket, cd-room, disk vb.) ve işlevlerini bilmekteyim.					
2.	İşletim sistemi ve işleyişi konusunda bilgim var.					
3.	Bilgisayarın işletim sistemi çökünce tekrar çalışır hale getirebilirim.					
4.	Herhangi bir kelime işlem programını (word, word pad, not pad,vs.) kullanabilirim.					
5.	Herhangi bir tablolar ve grafik programını (excel vs.) kullanabilirim.					
6.	Herhangi bir slayt ve resim (power point, paint, vs.) programını kullanabilirim.					
7.	Okulda aldığım bilgisayar derslerinden önce bilgisayar kullanmaktaydım.					
8.	Bilgisayar insanların kültürel gelişimine katkıda bulunur.					
9.	Bilgisayarı kullanmayı geliştirmek için her fırsatı değerlendiririm.					
10.	Okulda aldığım bilgisayar bilgisi daha önce öğrendiklerime katkıda bulunmuştur.					
11.	Okulumuzda istenilen zamanda serbest çalışabileceğimiz bilgisayarlar bulunmaktadır.					
12.	Bulduğum çevrede bilgisayar sıklıkla kullanılmaktadır.					
13.	Ailem bilgisayar kullanmamı desteklemektedir.					
14.	Evimizde bilgisayar bulunmakta ve kullanabilmekteyim.					
15.	Kendi hazırladığım bir web sayfasına sahibim.					
16.	Zaman harcasam bir web sayfası hazırlayacak ön bilgiye sahibim.					
17.	Bilgisayar kullanmak için internet kafelerden yararlanmaktayım.					
18.	İnternet kafelerde bilgisayar kullanmaktaki amacım bilgisayarla ilgili temel bilgilerimi pekiştirmektir.					

Ek-5. Z-Kitap Uygulama Planı-I (Deney Grubu İçin)

Dersin Adı	TÜRKÇE
Sınıf	6/B
Konu	Yine Geleceğim
Önerilen Süre	5 Ders Saati
Tarih	
Öğrenci Kazanımları / Hedef ve Davranışlar	OKUMA: 1.1.Sesini ve beden dilini etkili kullanır. 1.2 Akıcı biçimde okur. 1.3 Kelimeleri doğru telaffuz eder. 1.4 Sözün ezgisine dikkat ederek okur. 1.5 Okuma yöntem ve tekniklerini kullanır. 2.1 Metnin bağlamından hareketle kelime ve kelime gruplarının anlamlarını çıkarır. 2.2 Metindeki anahtar kelimeleri belirler. 2.3 Metnin konusunu belirler. 2.7 Olay, yer, zaman, şahıs, varlık kadrosu ve bunlarla ilgili unsurları belirler. 2.12Okuduklarını kendi cümleleriyle, kronolojik sıra ve mantık akışı içinde özetler. 2.13 Metne ilişkin sorulara cevap verir. 2.18 Metindeki söz sanatlarının anlatıma olan katkısını fark eder. 2.21 Kendisini şahıs ve varlık kadrosunun yerine koyarak olayları, duygu, düşünce ve hayalleri yorumlar. 2.22 Metinde ortaya konan sorunlara farklı çözümler üretir. 2.27 Okuduklarını kendi hayatı ve günlük hayatla karşılaştırır. 4.2 Aynı kavram alanına giren kelimeleri, anlam farklılıklarını dikkate alarak kullanır. 4.3 Okuduğu metinde geçen kelime, deyim ve atasözlerini cümle içinde kullanır. 4.4 Okuduklarından hareketle öğrendiği kelimelerden sözlük oluşturur. 5.6 Okudukları ile ilgili duygu ve düşüncelerini arkadaşlarıyla paylaşır. KONUŞMA: 1.7 Karşısındakinin algılamakta zorluk çekmeyeceği bir hızda ve akıcı biçimde konuşur. 1.8 Konuşmasında nezaket kurallarına uyar. 1.10 Konuşmasında sebep-sonuç ilişkileri kurar. 1.11Konuşmasında amaç-sonuç ilişkileri kurar. 1.12 Tekrara düşmeden konuşur. 1.13 Konuşmayı uygun ifadelerle bitirir. 1.4 Standart Türkçe ile yazar. 1.7 Olayları ve bilgileri sıraya koyarak anlatır. YAZMA: 1.11 Yazım ve noktalama kurallarına uyar. 2.7 Yazdığı metni görsel materyallerle destekler. 2.10 Yazıya, konuyla ilgili kısa ve dikkat çekici bir başlık bulur. 2.12 Yazma yöntem ve tekniklerini kullanır. 3.3 Bildirme yazıları yazar. 5.1 Duygu, düşünce, hayal, izlenim ve deneyimlerini yazarak ifade eder. 6.1 Yazım kurallarını kavrayarak uygular. DİLBİLGİSİ: 2.8. Edat, bağlaç, ünlemlerin işlevlerini ve cümleye kazandırdıkları anlam özelliklerini kavrar; bu kelimeleri işlevlerine uygun olarak kullanır.

Ünite Kavramları ve Sembolleri / Davranış Örüntüsü	Olay yazısı, öykü, öykü kahramanı
Güvenlik Önlemleri	Öğrencilerin bilgisayar kablolarından herhangi bir elektrik kaçağı olmadığı kontrol edilir.
Öğretme-Öğrenme Yöntem ve Teknikleri	• Sesli okuma • Sessiz okuma • Yaratıcı Yazma
Kullanılan Eğitim Teknolojileri-Araç, Gereçler ve Kaynakça	Koza 6. Sınıf Türkçe z-Kitap Yine Geleceğim – (Öykü) Sf. 116 e- sözlük, e-ımlâ kılavuzu, e-etkinlikler, e-testler
Öğrenci Hazırlığı	*Günlük gazete ya da dergilerden kitaplar, okuma alışkanlığı, kütüphaneler, matbaalar vb. konularda haber, yazı, resim, afiş getirilir.
Öğretmen Hazırlığı	*İçinde “-de/de, -ki/ki, mi” nin bulunduğu bir paragraf getirilir. *Öğrencilerin tabletlerine/bilgisayarlarına Türkçe e-sözlük kurulur.
Öğretme-Öğrenme Etkinlikleri	Etkinlik-1: (1. Word Etkiliği) Word belgesindeki resim ile ilgili yorumlarda bulunur ardından öğretmenin soracağı bilmeceleri yanıtlar. Öğrenciler, getirdikleri gazete haberlerini ve yazılarını okur; afiş ve resimleri inceler. Bunlarla ilgili duygu ve düşüncelerini arkadaşlarıyla paylaşmaları sağlanır (Okuma 5.6). Metin, öğrenci tarafından sesli ve sessiz olarak okunur.(Okuma 1.5)
	Etkinlik-2:z-kitap etkinliği (Etkinlik:1.2.4) Sf:117 Metin öğretmen tarafından sesli olarak okunur. Daha sonra her bir bölüm bir başka öğrenciye okutulur. Öğrencilere metni; sesini bulunduğu ortama ve dinleyiciye göre ayarlayarak, nefesini kontrol ederek (Okuma 1.1), noktalama işaretlerine dikkat ederek (Okuma 1.2), kelimeleri doğru telaffuz ederek (Okuma 1.3), gerekli yerlerde vurgu ve tonlama yaparak (Okuma 1.4) okumaları gerektiği hatırlatılır.
	Etkinlik-3: a. z-kitap etkinliği (Etkinlik:1.1) Sf:117 b. Word belgesindeki kelime çalışması(2. Word Etkinliği) (Okuma 2.1, 4.3, 4.4)
	Etkinlik-4: z-kitap etkinliği (Etkinlik:16) Sf:30 Deyimlerden en az beşini cümle içinde kullanır. (Okuma 4.3).
	Etkinlik-5: (3. Word Etkinliği) (Okuma 4.2)
	Etkinlik-6 Öğrenciye anahtar kelimeler buldurulur ve bu kelimelerle öğrencinin bir paragraf yazması istenir.(Okuma 2.2) Z-kitap etkinliği (1.2.1,1.2.2,1.2.3) (Okuma 2.13) Öğrencilere; “Siz, hangi tür mağazaların vitrinlerine dikkat kesiliyorsunuz? Ve vitrinlerdeki hangi ürünleri bakıyorsunuz?”(2.27) ve “Siz tezgâhtarın yerinde olsaydınız çocuğa nasıl davranırdınız?” (Okuma 2.21) soruları sorulur.
	Etkinlik-7 z-kitap etkinliği (Etkinlik 2.1) Sf:117 Öğrenciden metnin ana fikrini bulması istenir. (Okuma 2.7.)
	Etkinlik-8 (4. Word Etkinliği) (Okuma 2.12)
	Etkinlik-9 z-kitap etkinliği (Sf:37 Etkinlik:19) -(Sf:38 Etkinlik:20-21) (Sf:39 Etkinlik:22 ve 4. Ev Çalışması) (Sf:13 Video ve Etkinlik 3.1-3.2) (sf:14 1. ve 2. Ev Çalışması) sf:52 1. soru (Okuma 2.18)
	Etkinlik-10 Öğrenciye okuduğu metnin türünün hikâye olduğu söylenir.

	Etkinlik-11 z-kitap etkinliği sf:132 Haber konusu okunur. Haber bülteni izlenir. Sf:133 etkinlik 17. Öğrencilerin de bir haber metni yazmaları sağlanır. Öğrencilerin etkinlikte okudukları her iki haber için de ayrı ayrı aşağıdaki soruları yanıtlamaları istenir; (Okuma 2.2, 2.3, 2.13, 2.22). Gazete yazısının konusu nedir? Gazete yazısında konunun anlaşılmasına yardımcı olan kelimeler hangileridir? Gazete yazısında çevreyle ilgili nasıl bir sorundan söz edilmiştir? Bu sorunun çözümü için önerileriniz nelerdir? Siz bu konuda neler yapıyorsunuz?
	Etkinlik-12 Kitap okumanın faydaları ve kitabın hayatımızdaki yeri üzerine konuşma başlatılır. Öğrencilerin, karşısındakinin algılamakta zorluk çekmeyeceği bir hız ve akıcı biçimde konuşmaları (Konuşma 1.7) konuşurken nezaket kurallarına uymaları (Konuşma 1.8), sebep-sonuç, amaç-sonuç ilişkileri kurmaları (Konuşma 1.10,1.11), tekrara düşmemeleri (Konuşma 1.12) ve konuşmalarını uygun ifadelerle bitirmeleri (Konuşma 1.13) sağlanır.
	Etkinlik-13 (Yazma 2.12) Hayvanların korunmasıyla ilgili bir haber yazmaları istenir. Bunun için z-kitap sf:132'deki haber metni okutulur. Haberdeki olay ve bilgiler öğrencilere yorumlatılır. Haberle ilgili resim incelenir. "Resimsiz verilseydi gazete haberinin etkisi ne olurdu?" sorusunun yanıtlanması gerekmektedir. Haber yazılarındaki resmin önemine öğrencilerin dikkati çekilir. Haberin içeriğine dikkat çekilir. Önemi vurgulanır. Buradan hareketle öğrencilerden doğanın korunmasıyla ilgili bir haber yazmaları istenir (11. Etkinlik) (Yazma 3.3). Yazı yazan öğrencilerin olayları ve bilgileri sıraya koyarak anlatmaları hususunda dikkat etmesi sağlanır (Yazma 1.7). Ayrıca metinlerini resimlerle desteklemeleri istenir (Yazma 2.7). Haber yazısına uygun başlık koymaları (Yazma 2.10) istenir. Öğrencilerin yaratıcı yazma yöntemiyle (Yazma 2.12) (z-kitap sf:28, sf:41, sf:53)'deki karikatürler üzerinde düşünüp, sonra bu karikatürler hakkında yorumlarını yazmaları istenir. Ardından yazdıkları okutulur. Öğrencilerin karikatürleri yorumlarken duygu, düşünce, hayal ve izlenimlerini yazmaları (Yazma 5.1), yazım ve noktalama kurallarına uymaları (Okuma 1.11) standart Türkçeyle yazmaları (Yazma 1.4) istenir.
	Etkinlik-14 (z-kitap etkinliği sf:68, sf:70, sf:78:10. Soru, sf:176 metin, 181:13.soru, 185:17.soru, sf:188:16. Soru. Sf:202'de sol sütundaki son açıklama, sf:203'de sol sütundaki ikinci açıklama incelenir.) Sf:213:18. Soru
Ölçme-Değerlendirme	(z-kitap sf:205'teki etkinlikler ve ev çalışmaları uygulanır. Sf:206 ve 207'deki sorular çözülür. Sf:202'de sol sütundaki son açıklama incelenir.) z-kitap sf:197 'deki testler ve 198'deki 1.ev çalışması yapılır. (Yazma 6.1).
Dersin Diğer Derslerle İlişkisi	Ders Bilgisayar dersi ile ilişkilidir. Ayrıca doğa olaylarının işleniyor olması dolayısıyla ders yine Sosyal Bilgiler Dersi ile ilişkilidir.

Z-Kitap Uygulama Planı-II (Deney Grubu İçin)

Dersin adı	TÜRKÇE
Sınıf	6/B
Konu	Bahar Güzelliği
Önerilen Süre	5 Ders Saati
Tarih	

Öğrenci Kazanımları / Hedef ve Davranışlar	OKUMA: 1.1.Sesini ve beden dilini etkili kullanır. 1.2 Akıcı biçimde okur. 1.3 Kelimeleri doğru telaffuz eder. 1.4 Sözün ezgisine dikkat ederek okur. 1.5 Okuma yöntem ve tekniklerini kullanır. 2.10 Okuduklarındaki örtülü anlamları bulur. 2.13 Metne ilişkin sorulara cevap verir. 2.14 Metne ilişkin sorular oluşturur. 2.18 Metindeki söz sanatlarının anlatıma olan katkısını fark eder. 2.21 Kendisini şahıs ve varlık kadrosunun yerine koyarak olayları, duygu, düşünce ve hayalleri yorumlar. 2.25 Şiir dilinin farklılığını ayırt eder. 2.28 Metinle ilgili görsel öğeleri yorumlar. 2.31 Metnin yazarı veya şairi hakkında bilgi edinir. 4.1 Kelimeler arasındaki anlam ilişkilerini kavrayarak birbiriyle anlamca ilişkili kelimelere örnek verir. 4.2 Aynı kavram alanına giren kelimeleri, anlam farklılıklarını dikkate alarak kullanır. 4.3 Okuduğu metinde geçen kelime, deyim ve atasözlerini cümle içinde kullanır. 5.7 Şiir ezberler, şiir dinletileri düzenler, ezberlediği şiirleri uygun ortamlarda okur. KONUŞMA: 1.4. Standart Türkçe ile konuşur. 1. 9 Olayları ve bilgileri sıraya koyarak anlatır. 1.11 Konuşmasında amaç-sonuç ilişkileri kurar. 2.5 Uygun yerlerde vurgu, tonlama ve duraklama yapar. 2.9 Dinleyicilerle göz teması kurar. 3.12 Konuşma yöntem ve tekniklerini kullanır. 5. 1 Duygu, düşünce, hayal, izlenim ve deneyimlerini sözlü olarak ifade eder. YAZMA: 1.2 Düzgün, okunaklı ve işlek “bitişik eğik yazı”yla yazar. 1.11 Yazım ve noktalama kurallarına uyar. 2.3 Yazısını bir ana fikir etrafında planlar. 2.4 Yazısının ana fikrini yardımcı fikirlerle destekler. 2.8 Yazısına konunun ve türün özelliğine uygun bir giriş yapar. 2.9 Yazıyı etkileyici ifadelerle sonuca bağlar. 2.10 Yazıya, konuyla ilgili kısa ve dikkat çekici bir başlık bulur. 2.12 Yazma yöntem ve tekniklerini kullanır. 3.1 Olay yazıları yazar. 4.3 Yazdıklarını yazım ve noktalama kurallarına uygunluk yönünden değerlendirir. 5.9 Yazdıklarından arşiv oluşturur. DİLBİLGİSİ: 2.9 Kelimeleri cümlede farklı görevlerde kullanır.
Ünite Kavramları ve Sembolleri / Davranış Örüntüsü	
Güvenlik Önlemleri (Varsa)	Öğrencilerin bilgisayar kablolarından herhangi bir elektrik kaçağı olmadığı kontrol edilir.
Öğretme-Öğrenme Yöntem ve Teknikleri	• Ezbere okuma • Gündümlü konuşma • Bir metinden hareketle bir hikâye yazma

Kullanılan Eğitim Teknolojileri-Araç, Gereçler ve Kaynakça *Öğretmen *Öğrenci	Koza 6. Sınıf Türkçe z-Kitap Bahar Güzelliği – (Şiir) Sf:137 e- sözlük, e-ımlâ kılavuzu, e-etkinlikler, e-testler
Öğrenci Hazırlığı	Öğrenciler M. Necati ONGAY hakkında bilgi edinirler.
Öğretmen Hazırlığı	Öğrencilerin bilgisayar/tabletlerine e-deyimler sözlüğü kurulur.
Öğretme-Öğrenme Etkinlikleri	Etkinlik-1: (1. Word Etkinliği): Öğrenci öğretmenin soracağı bilmeceleeri cevaplar. Ardından z-kitaptaki şiir okunur (sf.137) ve öğrencilerde uyandırdığı duygular sorulur. Bahar ile ilgili resimlerin öğrencilerde neler çağrıştırdığı sorulur.(Okuma:2.28) Öğrenciler “Baharın Güzelliği” şiirini ezbere okurlar. (Okuma 1.5, 5.7) Öğrenciler, şiiri okurken sesini ve beden dilini etkili kullanmaları (Okuma:1.1), akıcı biçimde okumaları, kelimeleri doğru telaffuz etmeleri (Okuma 1.3) ve sözün ezgisine dikkat ederek akıcı okumaları (Okuma:1.2, 1.4) hususunda uyarılırlar.
	Etkinlik-2: (2. Word Etkinliği) (Okuma:4.3)
	Etkinlik-3: z-kitap etkinliği sf:19 (Etkinlik:8.1,8.2) Ev Çalışmaları-3 (Okuma:4.1)
	Etkinlik-4: Aynı kavram alanına giren kelimelerin ortak ve birbirinden ayrı yönlerini yazar. (3. Word Etkinliği) (Okuma 4.2).
	Etkinlik-5: z-kitap’tan Sf:35:11.-12.Soru sf:44:5. Soru Sf:47: 19.Soru Sf: 52:2. Soru Sf:53:12. Soru çözülür ve soruda geçen deyimlerin e-deyimler sözlüğünden bulunması ardından öğrencilerce cümlelerde kullanılması sağlanır.
	z-kitap etkinliği Sf 144’teki 2 ev çalışması uygulaması uygulanır ve 4. Word Etkinliği gerçekleştirilir.(Okuma:2.13,2.14)
	Etkinlik-6: z kitap etkinliği (Etkinlik:22) sf:137 ve (sf:141 z-etkinlik:25) (Okuma:2.10)
	Etkinlik-7: (5. Word Etkinliği)(Okuma:2.18)
	Etkinlik-8: Öğrencilerin kendilerini doğadaki baharın güzelliğine dayanamayan ama şiirde bahsedilmeyen başka varlıkların yerine koyarak baharın güzelliğinin kendilerine de nasıl etki ettiğini anlatacak birkaç dize yazması istenir z-kitaptaki şiirin devamındaki sf:137’deki en alttaki başlıksız etkinlik (Okuma 2.21)
	z-kitap etkinliği Öğrencilerin şiirde tekrar eden seslere, dizelerdeki ses benzerliklerine, tekrar eden dizelere odaklanması sağlanır. z-kitapta Sf.138’deki Ata’yı Söyler şiiri ve diğer şiir dili çalışmalarıyla sf.139’daki dizeler incelenir. Ayrıca sf.140’daki şiir yazma oyunu ve özellikle etkinlik-23 uygulanır. (Okuma:2.25)
	Etkinlik-9: Öğrencilerin daha önce araştırıp geldikleri şair hakkındaki bilgileri paylaşımları yazmaları sağlanır. (Okuma:2.31)

	Öğrencilerin, kendilerini bir rüzgâr olarak hayal etmeleri söylenir ardından bu durumda nereye ve kimin yanına gitmek istediklerini sebepleriyle anlatmaları istenir (Konuşma:5.1). Öğrencilerden günlük hayatı kolaylaştıran, çevreye zarar vermeden rüzgâr gücüyle çalışan bir teknolojik ürün icat ettiklerini düşünmeleri söylenir. Ardından bu ürün ve icat ya da icatların kendilerinde uyandırdığı ya da uyandıracağı duygular hakkında güdümlü konuşma yöntemiyle (Konuşma:3.12) konuşmaları istenir. Öğrencilere onların standart Türkçeyle konuşmaları (Konuşma:1.4), olayları ve bilgileri belirli bir sırada anlatmaları (Konuşma:1.9), konuşmalarında amaç-sonuç ilişkileri kurmaları (Konuşma 1.11), uygun yerlerde vurgu, tonlama ve duraklama yapmaları (Konuşma:2.5), arkadaşlarıyla göz teması kurmaları (Konuşma:2.9) hatırlatılır. Etkinlik-10: z-kitap etkinliği: Öğrencilere, hangi türde yazmaya yatkın olduklarını belirleyerek yaratıcılıklarını o yönde geliştirmeleri amacıyla bir metinden hareketle yeni bir metin oluşturma yöntemine uygun olarak bir hikâye yazacakları söylenir (Yazma:2.12). Bunun için z-kitap sf:142-143'teki şiir okutulur. Şiirde ele alınan duygu, düşünce ve hayalleri geliştirerek öğrencilerden onların bir hikâye yazmaları istenir (Yazma:3.1). Öğrenciler yazmaya başlarken kendilerine düzgün, okunaklı ve işlek "bitişik eğik yazı"yla yazmaları (Yazma:1.2) hikâyelerini ana fikir etrafında planlamaları (Yazma:2.3), ana fikri yardımcı fikirle desteklemeleri (Yazma:2.4), hikâye türünün özelliğine uygun bir giriş yapmaları (Yazma:2.8), hikâyelerini etkileyici ifadelerle sonuca bağlamalarını (Yazma:2.9), kısa ve dikkat çekici bir başlık bulmaları (Yazma:2.10), yazım ve noktalama kurallarına uymaları (Yazma:1.11) hatırlatılır. Ayrıca öğrencilerden hikâyelerinde mutlaka hikayelerin kişi ve varlıklarını tanıtmaları, olayların yerini, zamanını belirtmeleri, bunlar arasında ilgi kurmaları, gerektiğinde karşılıklı konuşmalara, mizah unsurlarına yer vermeleri ve okuyucuda merak uyandıracak bir kurgu oluşturmaları istenilir (Yazma:3.1). Etkinlikten sonra öğrencilerden, yazdıklarını okuyarak hikâyelerinin başlığı ile içeriği arasındaki uyum, yazım ve noktalama kurallarına uygunluğu yönünden değerlendirmeleri istenir (Yazma:4.3). Birkaç öğrenciye yazdıkları hikâyeler okutulur. Öğrencilere, hikâyelerinden arşiv oluşturmak üzere hikayelerini bir klasörde sanal ortamda ya da kağıda aktararak basılı materyal şeklinde bir dosyada saklamaları gerektiği söylenir(Yazma:5.9). Etkinlik-11: Sf:170-171(Hal Ekleri Hariç) Sf:174(Video ve Etkinlik) Sf:176 25. Etkinlik ve 1. ev çalışması Kelime türleri hatırlatıldıktan sonra öğrencilere, kelimeleri cümlede farklı görevlerde kullanmalarını sağlamak amacıyla 6. Word Etkinliği yaptırılır. Sf:177 1. ve 4. Soru Sf:178 5.-6. ve 9. Soru sf:179 10-12-14 ve 15. Soru
Ölçme-Değerlendirme	*z-kitap Sf:181 13. Soru *z-kitap Sf: 145-146'daki sorular *Şiir okuma becerisi değerlendirme formu *Olay yazısı değerlendirme formu
Dersin Diğer Derslerle İlişkisi	Ders Bilgisayar dersi ile ilişkilidir. Ayrıca doğa olaylarının işleniyor olması dolayısıyla ders yine Sosyal Bilgiler Dersi ile ilişkilidir.

Ders planını bilgilerinize arz ederim.

Ahmet ŞANAL
Türkçe Öğretmeni

Z-Kitap Uygulama Planı-III (Deney Grubu İçin)

Dersin adı	TÜRKÇE
Sınıf	6/B
Konu	Güler Yüze ve Gülmeye Dair
Önerilen Süre	5 Ders Saati

Öğrenci Kazanımları / Hedef ve Davranışlar	OKUMA: 1.5. Okuma yöntem ve tekniklerini kullanır. 2.1. Metnin bağlamından hareketle kelime ve kelime gruplarının anlamlarını çıkarır. 2.3. Metnin konusunu belirler. 2.8 Metindeki sebep-sonuç ilişkilerini fark eder. 2. 9. Metindeki amaç-sonuç ilişkilerini fark eder. 2.11. Okuduklarındaki öznel ve nesnel yargıları ayırt eder. 2.13. Metne ilişkin sorulara cevap verir. 2.14. Metne ilişkin sorular oluşturur. 2.27. Okuduklarını kendi hayatı ve günlük hayatla karşılaştırır. 4.1. Kelimeler arasındaki anlam ilişkilerini kavrayarak birbiriyle anlamca ilişkili kelimelere örnek verir. 4.3. Okuduğu metinde geçen kelime, deyim ve atasözlerini cümle içinde kullanır. KONUŞMA: 1.1 Konuşmaya uygun ifadelerle başlar. 1. 4. Standart Türkçe ile konuşur. 1. 5. Türkçenin kurallarına uygun cümleler kurar. 1.12. Tekrara düşmeden konuşur. 2.2. İhtilebilir bir sesle konuşur. 2.3. Kelimeleri doğru telaffuz eder. 2.4. Konuşurken gereksiz sesler çıkarmaktan kaçınır. 3.8. Konuşma öncesinde konuyla ilgili açıklamalar yapar. 3.11. Konuşmasını belirlenen sürede ve teşekkür cümleleriyle sona erdirir. 3.12. Konuşma yöntem ve tekniklerini kullanır. 4.1 Konuşmasını içerik yönünden değerlendirir. 4.2. Konuşmasını dil ve anlatım yönünden değerlendirir. 5.1. Duygu, düşünce, hayal, izlenim ve deneyimlerini sözlü olarak ifade eder. YAZMA: 1.2. Düzgün, okunaklı ve işlek “bitişik eğik yazı”yla yazar. 1.8. Yazısında sebep-sonuç ilişkileri kurar. 5.1. Duygu, düşünce, hayal, izlenim ve deneyimlerini yazarak ifade eder. 5.2 Yeni öğrendiği kelime, kavram, atasözü ve deyimleri kullanır. 5.5. Günlük tutar. 5.8. Yazdıklarını başkalarıyla paylaşır ve onların değerlendirmelerini dikkate alır. 5.9. Yazım kurallarını kavrayarak uygular. DİL BİLGİSİ: 2.3 Hâl eklerinin işlevlerini kavrar. 2.5.İsim tamlamalarının kuruluş ve anlam özelliklerini kavrar. 2.6 Sıfatların cümledeki işlevlerini fark eder, sıfatları işlevlerine uygun olarak kullanır. 2.7 Sıfat tamlamalarının kuruluş ve anlam özelliklerini kavrar.
Ünite Kavramları ve Sembolleri / Davranış Örüntüsü	Olay yazısı, öykü, öykü kahramanı, plân, yapım ekleri, basit, türemiş, birleşik kelime, virgöl.
Öğretme-Öğrenme Yöntem ve Teknikleri	• Soru sorarak okuma • Kelime ve kavram havuzundan seçerek konuşma • Yaratıcı konuşma • Günlük yazma

Kullanılan Eğitim Teknolojileri-Araç, Gereçler ve Kaynakça	Koza 6. Sınıf Türkçe z-Kitap Güler Yüze ve Gülmeye Dair– (Söyleşi) Sf:137 e- sözlük, e-ımlâ kılavuzu, e-etkinlikler, e-testler
Öğrenci Hazırlığı	Öğrencilerin mutlulukla ilgili gazete haberleri ve resimler getirmeleri istenir.
Öğretmen Hazırlığı	Öğrencilerin tabletlerine/bilgisayarlarına e-sözlük kurulumu. Tanınmış kişilerin günlüklerinden öğrencilere okunmak üzere getirilir.
Öğretme-Öğrenme Etkinlikleri	Etkinlik-1: (1.Word Etkinliği) Word belgesindeki resimlerle ilgili yorumlarda bulunur. Güler Yüze ve Gülmeye Dair adlı söyleşi soru sorarak okuma yöntemine göre okunur.(Okuma:1.5) Bunun için sessiz okumaları sağlanır. Okurken zihinlerde canlanan sorular yazılır.(Okuma:2.14) Gruplara ayrılarak öğrenciler sorulara cevap ararlar.Her gruptan bir kişi diğer gruptan bir başka kişiye soru yöneltir ve o kişi de soruyu cevaplar.(Okuma 2.13) (Z-kitap etkinliği sf.127 Etkinlik 12)
	Etkinlik-2: (2. Word Etkinliği)
	Etkinlik-3: z-kitap etkinliği sf:14 (Etkinlik-4 ve 5) ayrıca aynı sayfadaki 3. Ev çalışması sf.16'daki tüm sorular. Sf:46 12. Soru hariç hepsi, sf:15'teki soruların tamamı (Okuma 2.1) sf:35 9. ve 10. Soru çözülür. Sf:52'deki sorular (Okuma:4.3)
	Etkinlik-4: z- kitap etkinliği sf:18'deki 7. Etkinlik ve aynı sayfadaki eğlenceden bilgiye bölümü sf:19.'daki 1. Ve 2. Ev çalışmaları uygulaması sf:20'deki e-testte yer alan sf:21 tüm sorular (Okuma:4.1)
	Etkinlik-5: z-kitap etkinliği sf:22'deki e-testte yer alan tüm sorular sf:47:16. Soru (Okuma:4.1) Öğrencilere okudukları metni kavramaları için şu sorular yöneltilir: (Okuma 2.13). Okuduğunuz metnin konusu nedir? Yazara göre hayatı iyi karşılamamanın sırrını bulmak mümkün müdür? Herkesin bilmesi gereken gerçek nedir (Okuma 2.3)? Yazarın hayatında muvaffak olmasının nedeni nedir? (Okuma 2.8)? Siz hayatınızda ne zaman ve nasıl gülersiniz? Siz hayatınızda nasıl muvaffak oluyorsunuz? (Okuma 2.27)?
	Etkinlik-6:z-kitap etkinliği sf:61'deki video etkinliği, etkinlik 4 ve 5 sf:62 eğlenceden bilgiye bölümü uygulanır. sf:64'te yer alan e-testteki tüm sorular sf:65: 5. ve 6. soru sf:82:20.soru, sf:83:2. Soru; sf:84:5.soru, sf:11,12 ve 15. sorular (Okuma:2.8,2.9)
	Etkinlik-7: z-kitap etkinliği sf:57 etkinlik:2 ve 3, sf:59'daki tüm sorular, sf:81:12 soru, sf:82:18. soru, sf:83:2. Soru hariç tüm sorular ve sf:84 6. ile 9. Soru

	Etkinlik-8: Öğrencilerin, mutluluk hakkında belirledikleri anahtar kelimelerden yola çıkarak konuşması sağlanır (Konuşma 3.12). Onlara, konuşmaya uygun ifadelerle başlamaları (Konuşma 1.1), standart Türkçe ile konuşmaları (Konuşma 1.4), Türkçenin kurallarına uygun cümleler kurmaları (Konuşma 1.5), konuşurken gereksiz sesler çıkarmaktan kaçınmaları (Konuşma 2.4), konuşma öncesinde konuyla ilgili açıklamalar yapmaları (Konuşma 3.8), konuşmalarını belirlenen süre içinde yapmaları (Konuşma 3.11), duygu, düşünce, hayal, izlenim ve deneyimlerini sözlü olarak ifade etmeleri (Konuşma 5.1) hususunda uyarılarda bulunulur. Öğrencilerin Kendi Konuşmalarını Değerlendirmeleri sağlanır (Konuşma 4.1, 4.2). Öğrencilere, “İnsanların mutlu olması için neler yapılabilir?” sorusu yöneltilerek onları bu konu hakkında yaratıcı konuşma yöntemiyle (Konuşma 3.12) konuşturunuz. Bunun için her öğrencinin bir önceki arkadaşının konuyla ilgili söylediklerinden hareketle konuya farklı bir bakış açısı getirerek konuşması sağlanır. Öğrencilere tekrara düşmeden ve işitilebilir bir sesle konuşmaları (Konuşma 2.2), kelimeleri doğru söylemeleri gerektiği (Konuşma 2.3) hatırlatılır. Öğrencilere, günlük tutmanın önemi açıklanır. Tanınmış kişilerin günlüklerinden örnekler okunur.(3. Word Etkinliği) Öğrencilere günlüklerine o gün yaşadıklarını yazabilecekleri gibi yalnızca etkilendikleri olaylarla ilgili duygu ve düşüncelerini de yazabilecekleri söylenir, günlük tutma hususunda özendirilirler (Yazma 5.5). Etkinlik-9: 4. Word etkinliği gerçekleştirilir (Yazma 5.1, 5.5). Öğrencilere yazılarını düzgün, okunaklı ve işlek “bitişik eğik yazı”yla yazmaları (Yazma 1.2), yazılarında sebep-sonuç ilişkileri kurmaları (Yazma 5.2) gerektiği hatırlatılır. Yazdıklarını arkadaşlarıyla paylaşmaları (Yazma 1.8) ve onların değerlendirmelerini dikkate almaları (Yazma 5.8) da ayrıca söylenir. z-kitap:sf:198:2.Ev Çalışması ve sayfadaki etkinlikler, sf:193’teki testler yapılır. (Yazma 6.1). Etkinlik-10: z-kitap sf:171 Hal Ekleri, sf:172 etkinlik-20 ve ev çalışması (Dil Bilgisi 2.3). Sf:172 etkinlik 21sf:174 etkinlik 22 sf:175 etkinlik 24 sf:176 ev çalışması 2.-3. ve 4. ev çalışması (Dil Bilgisi 2.5, 2.7).
Ölçme-Değerlendirme	z-kitap 224-14.soru z-kitap: sf:178:7. ve 8. soru sf:179:11. soru sf:181:9-10-11-12. Soru sf 187:10-12-14.sorular
Dersin Diğer Derslerle İlişkisi	Ders Bilgisayar dersi ile ilişkilidir. Ayrıca doğa olaylarının işleniyor olması dolayısıyla ders yine Sosyal Bilgiler Dersi ile ilişkilidir.

Ders planını bilgilerinize arz ederim.

Ahmet ŞANAL
Türkçe Öğretmeni

ÖZGEÇMİŞ

01.01.1986 Hatay Yayladağı ilçesinde doğan Ahmet ŞANAL; ilkokulu Hatay İlkokulunda, Ortaokulu Hatay Anadolu İmam Hatip Lisesinde, Liseyi Hatay Nihal Turgut Anlar Anadolu Öğretmen Lisesinde, Lisans eğitimini ise Mustafa Kemal Üniversitesinde 2007 yılı Temmuz ayı itibariyle tamamlamıştır. Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Yönetimi Teftişi Planlaması ve Ekonomisi alanında tezsiz ve Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türkçe Eğitimi alanında da tezli olmak üzere iki ayrı alanda yüksek lisans eğitimi almıştır. Vatani görevini Amasya İl Jandarma komutanlığında kısa dönem onbaşı olarak tamamlayan ŞANAL, 2007-2008 eğitim öğretim yılları arasında Hatay Defne Dursunlu Gazi İlköğretim okulu ve Antakya Şehoğlu İlköğretim okullarında Türkçe Öğretmeni olarak görev yapmış, ardından 2009 yılında Antakya Belediyesi Özel Kalem Müdürlüğünde çalışmış ve 2010-2011 yılları arasında Adalet Bakanlığı Bakanlık Müşavirliği görevinde bulunmuştur. 2011 yılında öğretmenlik vazifesine geri dönen ŞANAL, sırasıyla Hatay Antakya Avsuyu Ortaokulu, Narlıca Yolağzı Ortaokulu, Narlıca İmam Hatip Ortaokullarında Türkçe Öğretmeni olarak görev yapmıştır. Halen Hatay İl Milli Eğitim Müdürlüğü Strateji Geliştirme Hizmetleri Bölümü Proje Ekibi Koordinatörlüğü yapan ŞANAL, aynı zamanda 2007 yılından itibaren Antakya Nedime Keser Halk Eğitim Merkezi ve ASO Tiyatro, Drama ve Yabancılar İçin Türkçe Öğretimi kursları vermektedir.

Ahmet ŞANAL'ın Gök Kızıla Çalınca adlı romanı yanında, Tarihin Eskitemediği Memleket Antakya, Uygarlığın Eskimeyen Adı HATAY adlı araştırma kitapları bulunmaktadır. Ayrıca Türkiye'nin çeşitli yerlerinde sahnelenmiş, Bana Habib-i Neccar'ı Anlatır mısın? adlı trajik bir tiyatro senaryosu ile Bir Destan Dillenirse adlı epik bir tiyatro senaryosu bulunmaktadır. Sinema alanında ise henüz çekime girmeyen Eskimeyen Çağrı-Sultan Alpaslan adlı uzun metrajlı film senaryosu bulunan ŞANAL'ın yine AB Bakanlığı, Gençlik ve Spor Bakanlığı ile Doğu Akdeniz Kalkınma Ajansı gibi çeşitli hibe makamlarınca kabul edilerek uygulanan bir dizi eğitim projesi bulunmaktadır. Hatay Antakya'da ikamet eden ŞANAL, evli ve bir çocuk babasıdır.

İletişim Adresleri:

e-mail : ahmet_sanal@hotmail.com

Telefon : 0539 683 21 06